

**T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Doktora Programı**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
UYGULADIKLARI LİDERLİK STİLLERİNİN ÖĞRENCİLERİN
SPOR KARAKTERLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

**Adem BEKTAŞ
Doktora Tezi**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kadir PEPE**

Burdur, 2022

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Doktora Programı

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN
UYGULADIKLARI LİDERLİK STİLLERİNİN ÖĞRENCİLERİN
SPOR KARAKTERLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Adem BEKTAŞ
Doktora Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kadir PEPE

Burdur, 2022

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA JÜRİ ONAY FORMU

Burdur M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 27.05.2022 tarih ve 426/8 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 10.06.2022 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Adem BEKTAŞ'ın "*Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stilllerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*" konulu tez çalışması Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Prof. Dr. Kadir PEPE

ÜYE : Prof. Dr. Ali Dursun AYDIN

ÜYE : Doç. Dr. Meriç ERASLAN

ÜYE : Doç. Dr. Osman PEPE

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yavuz KARAFİL

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[X] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Adem BEKTAŞ

Tarih: 10.06.2022

İmza:

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans ve doktora eğitimi süreci boyunca bilgi ve tecrübesiyle daima bana destek olan danışmanım Prof. Dr. Kadir PEPE'ye, doktora tez süresinin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen ve her konuda büyük özveri gösteren Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yavuz KARAFİL, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ULAŞ'a, çalışmam ile ilgili değerli görüşlerini esirgemeyen Doç. Dr. Meriç ERASLAN'a, tez çalışma sürecinde hep yanımda olan her türlü desteklerini benden esirgemeyen eşim Meltem Seven BEKTAŞ'a, Başköy (Antalya) İlk-Ortaokul Müdürü Uğur GÜÇLÜ'ye Türkçe Öğretmeni Mihriban BAYAR'a, Sosyal Bilgiler Öğretmeni Oya ŞAHİN'e, Rehberlik Öğretmeni Muharrem ELİÇABUK'a, İngilizce Öğretmeni Sevil ÖZDEMİR'e tez oluşturma sürecinde varlığıyla bana hep güç ve mutluluk kaynağı olan canım oğlum Mustafa Erol BEKTAŞ'a üzerimde sayısız emeği olan benim bu günlere gelmemi sağlayan canım ailem; annem, babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak Rabbime bana sağladığı her lütuf için sonsuz şükürler olsun.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillерinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

(Doktora Tezi)

Adem BEKTAŞ

ÖZ

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesine yönelik yapılan bu çalışma, karma yöntem modellerinden açımlayıcı sıralı desen kullanılarak ortaya konulmuştur. Araştırmanın nicel kısmında; çalışma evrenini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçeleri (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan öğrenciler ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçelerinde özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan 1929 (n=1001 kadın, n=928 erkek) öğrenci ve 224 (n=104 kadın, n=120 erkek) beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nicel verilerin toplanması için; öğretmen ve öğrencilerden kişisel bilgi formu, öğretmenlerden Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği ve öğrencilerden Spor Karakter Ölçeğinden yararlanılmıştır. Nicel verilerin analizi yapılmadan önce verilere normal dağılım testi uygulanmıştır. Normal dağılım gösteren iki bağımsız değişken için parametrik testlerden T testi ve ikiden fazla bağımsız değişken için ise tek yönlü varyans analizi Anova testlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada oluşturulan modellerin test edilebilmesi içinde yapısal eşitlik modellemesi (YEM)' den faydalanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise, çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçeleri özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan 224 (n=104 kadın, n=120 erkek) beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma gurubu, amaçlı örnekleme yaklaşımlarından ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın nitel verilerine yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile ulaşılmıştır. Çalışmada nitel verilerden çıkarımlar yapılmak üzere içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Genel olarak; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrenci spor karakterleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmamasının yanı sıra, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin farklı liderlik stilleri öğrencilerin spor karakterlerini farklı şekillerde etkilemektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en etkili ve en etkisiz liderlik stili durumu da öğrencilerin özelliklerine bağlı olarak değişmektedir. Bu noktadan hareket edildiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sabit bir liderlik stili yerine mevcut durumlara (öğrenci ve eğitim durumları) göre liderlik stilleri belirlemesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Diğer yandan, otoriter liderlik stilinden uzak durması gerekmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kullanacakları liderlik tarzını belirlemekte tereddüt etmeleri halinde, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yarı demokratik liderlik stilini tercih etmeleri sonucunda öğrencilerin spor karakterleri üzerinde daha olumlu sonuçlar elde edebilecekleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Karakter, Liderlik, Yönetim.

Sayfa Adedi: 196

Danışman: Prof. Dr. Kadir PEPE

Investigation of the Effects of Leadership Styles Implemented By Physical Education and Sports Teachers on Sports Characters of Students

(Doctoral Thesis)

Adem BEKTAŞ

ABSTRACT

This study, which was conducted to investigation of the effects of leadership styles implemented by physical education and sports teachers on sports characters of students, was revealed by using an explanatory sequential design, one of the mixed method models. In the quantitative part of the research, the study universe constitutes of students and physical education and sports teachers who participate in education in private and government primary education institutions in the central districts of Antalya (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) during the 2020-2021 school years. The sample of the study was consisted of simple random sampling method from students and physical education and sports teachers attending private and public primary education institutions in Antalya central districts in the 2020-2021 academic year. 1929 (n=1001 female, n=928 male) students and 224 (n=104 female, n=120 male) physical education and sports teachers. For the collection of quantitative data in the research; Personal information form from teachers and students, Teacher Leadership Styles Scale from teachers and Sports Character Scale from students were used. Before analyzing the quantitative data, the normal distribution test was applied to the data. T-test, one of the parametric tests, for two normally distributed independent variables and one-way analysis of variance Anova tests were used for more than two independent variables. Structural equation modeling (YEM) was used to test the models created in the research. The qualitative part of the research, the study group consists of 224 (n=104 female, n=120 male) physical education and sports teachers who attend public and private primary education institutions in the central districts of Antalya for the 2020-2021 academic year. The study group was determined by the criterion sampling method, which is one of the purposive sampling approaches. The qualitative data of the research were obtained by semi-structured interview technique. In the study, content analysis technique was used to make inferences from the qualitative data. Generally; In addition to the fact that the leadership styles applied by physical education and sports teachers do not have a statistically significant effect on student sports characters, different leadership styles of physical education and sports teachers affect students' sports characters in different ways. The most effective and ineffective leadership style of physical education and sports teachers in creating sports character on students varies depending on the characteristics of the students. From this point of view, it has emerged that physical education and sports teachers should determine leadership styles according to current situations (student and educational status) instead of a fixed leadership style. On the other hand, physical education and sports teachers should stay away from authoritarian leadership style. It has been concluded that if physical education and sports teachers are hesitant to determine the leadership style they will use, they should prefer a semi-democratic leadership style and thanks to this, students can achieve more positive results on sports characters.

Key Words: Character, Leadership, Management, Physical Education and Sports.

Page Number: 196

Supervisor: Prof. Dr. Kadir PEPE

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	x
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	7
1.2.1. Alt Problemler.....	7
1.2.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Liderlik Stiline Ait Alt Problemler....	7
1.2.1.2. Öğrenci Spor Karakterlerine Ait Alt Problemler.	8
1.2.1.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerindeki Etkisine Ait Alt Problemler.....	8
1.3. Araştırmanın Amacı	9
1.4. Araştırmanın Önemi	9
1.5. Sınırlılıklar	9
BÖLÜM II.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Kuramsal Çerçeve	10
2.1.1. Yönetim Kavramı.....	10
2.1.1.1 Yönetimin Önemi.....	11
2.1.1.2. Yönetimin Fonksiyonları.....	12
2.1.1.2.1. Planlama.....	13
2.1.1.2.2. Örgütlenme.....	13
2.1.1.2.3. Yönetme.....	14
2.1.1.2.4. Koordinasyon.....	14
2.1.1.2.5. Denetim.....	14
2.1.1.3. Eğitim Yönetimi Açısından Paradigma-Kuram İlişkisi.....	15
2.1.1.4. Klasik Yönetim Kuramı.....	16

2.1.1.4.1. Bilimsel Yönetim Kuramı.	16
2.1.1.4.2. Yönetim İlkeleri Kuramı.	17
2.1.1.4.3. Bürokrasi Kuramı.	17
2.1.1.5. Neoklasik Yönetim Kuramı.	18
2.1.1.6. Çağdaş Yönetim Kuramları.	19
2.1.1.6.1. Sistem Yaklaşımı.	19
2.1.1.6.2. Durumsallık Yaklaşımı.	19
2.1.1.7. Postmodern Yönetim Anlayışı.	20
2.1.2. Liderlik Kavramı.	20
2.1.2.1. Liderlik Stilleri.	22
2.1.2.1.1. Otokratik Liderlik.	22
2.1.2.1.2. Demokratik ve Katılımcı Liderlik.	22
2.1.2.1.3. Tam Serbestlik Tanıyan Liderlik.	23
2.1.2.1.4. Dönüşümcü Liderlik.	24
2.1.2.1.5. Etkileşimsel Liderlik.	24
2.1.2.2. Liderlik Kuramları.	25
2.1.2.2.1. Özellikler Kuramı.	25
2.1.2.2.2. Davranışlar Kuramı.	26
2.1.2.2.3. Durumsallık Kuramı.	31
2.1.2.2.4. Yeni Liderlik Kuramı.	32
2.1.2.3. Öğretmen Liderliği.	34
2.1.3. Spor Kavramı.	35
2.1.3.1. Sporun Tanımı.	35
2.1.3.2. Sporun Önemi.	36
2.1.3.3. Okul Sporları.	37
2.1.3.4. Sporun Kişiler Üzerine Etkileri.	38
2.1.3.4.1. Sporun Psikolojik Etkileri.	38
2.1.3.4.2. Sporun Fizyolojik Etkileri.	39
2.1.3.4.3. Sporun Sosyolojik Etkileri.	39
2.1.3.4.4. Sporun Ekonomik Etkileri.	40
2.1.4. Beden Eğitimi Kavramı.	41
2.1.4.1. Beden Eğitiminin Tanımı.	41
2.1.4.2. Beden Eğitiminin Önemi ve Yararları.	42
2.1.4.3. İlköğretim’de Beden Eğitimi ve Spor Dersi.	44
2.1.5. Karakter Kavramı.	45

2.1.5.1. Karakterin Tanımı.	45
2.1.5.2. Karakteri Oluşturan Alt Bileşenler.	46
2.1.5.3. Karakter Oluşumunda Etkili Olan Faktörler.	48
2.1.5.4. Karakter Eğitimi.	49
2.1.5.5. Sporun Karakter Gelişimi Üzerindeki Etkileri.	51
2.2. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	52
2.2.1. Öğretmen Liderlik Stili Hakkında Yapılan Çalışmalar.	52
2.2.2. Sportif Karakter Üstüne Yapılan Çalışmalar.	55
BÖLÜM III	58
YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.1.1. Karma Yöntem.	58
3.1.2. Nicel Yöntem.	58
3.1.2.1. Nicel Yöntem İçin Çalışma Grubu.	59
3.1.2.2. Nicel Verilerin Toplanması.	60
3.1.2.3. Nicel Veri Toplama Araçları.	60
3.1.2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.	60
3.1.2.3.2. Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği.	61
3.1.2.3.3. Öğretmen Liderlik Stili Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi.	62
3.1.2.3.4. Öğretmen Liderlik Stili Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi.	64
3.1.2.3.5. Öğretmen Liderlik Stili Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları.	65
3.1.2.3.6. Spor Karakter Ölçeği.	66
3.1.2.3.7. Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi.....	67
3.1.2.3.8. Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi. (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler)	69
3.1.2.3.9. Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi. (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler)	72
3.1.2.4. Nicel Verilerin Analizi.	74
3.1.2.4.1. Yapısal Model.	74
3.1.2.4.2. Normal Dağılım Analizi.	75
3.1.3. Nitel Yöntem.	75
3.1.3.1. Nitel Araştırmada Çalışma Grubu.	76
3.1.3.2. Nitel Araştırmada Veri Toplama Ortamları ve Şekilleri.	76
3.1.3.3. Nitel Veri Analizi.	77

3.1.3.4. Nitel Araştırmalarda Geçerlik.	77
3.1.3.5. Nitel Araştırmalarda Geçerlik.	78
3.1.3.6. Nitel Araştırmalarda Araştırmacının Rolü.	78
BÖLÜM IV	80
BULGULAR VE YORUM.....	80
4.1. Nicel ve Nitel Verilere İlişkin Bulgular	80
4.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Liderlik Stiline İlişkin Nicel Bulgular. ...	80
4.1.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Liderlik Stiline İlişkin Nitel Bulgular.....	91
4.1.2. Öğrenci Sportif Karakterine İlişkin Nicel Bulgular.	97
4.1.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisine Yönelik Nicel Bulgular.....	112
4.1.3.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Tüm Öğrencilerin (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Ve Katılmayan) Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929)	112
4.1.3.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2,N=224/948)	114
4.1.3.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981).....	116
BÖLÜM V.....	119
SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER.....	119
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	119
5.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stillerine Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	119
5.1.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stillerine Yönelik Nicel Sonuçlar ve Tartışma.....	119
5.1.1.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stillerine Yönelik Nitel Sonuçlar ve Tartışma.....	125
5.1.2. Öğrencilerin Spor Karakterlerine Yönelik Sonuç ve Tartışma.	127
5.1.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Sonuç ve Tartışma.	134
5.2. Öneriler.....	138
5.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stillerine Yönelik Öneriler	138
5.2.2. Öğrencilerin Spor Karakterlerine Yönelik Öneriler	139
5.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisine Yönelik Öneriler	141
KAYNAKÇA	143

EKLER	165
EK-1.....	166
EK-2.....	167
EK-3.....	169
EK-4.....	171
EK-5.....	172
EK-6.....	173
EK-7.....	175
ÖZGEÇMİŞ	176

KISALTMALAR

CFI : Karşılaştırmalı Uyum İndeksi

DFA : Doğrulayıcı Faktör Analizi

GFI : İyilik Uyum İndeksi

IFI : Arıtmı Uyum İndeksi

KMO : Kaiser-Meyer-Olkin and Bartlett's testi

MAKÜ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

RMESA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü

TDK : Türk Dil Kurumu

YEM : Yapısal Eşitlik Modellemesi

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Öğretmen Liderlik Stili Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	63
Tablo 2. Uyum Değerleri ile Öğretmen Liderlik Stili Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler	65
Tablo 3. Güvenilirlik Katsayısı (Cronbach Alfa) Referans Değerleri.....	65
Tablo 4. Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları	66
Tablo 5. Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler)	68
Tablo 6. Uyum Değerleri ile Spor Karakter Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler)	70
Tablo 7. Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler)	70
Tablo 8. Uyum Değerleri ile Spor Karakter Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler)	73
Tablo 9. Spor Karakter Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 10. Normal Dağılım Analizi Sonuçları	75
Tablo 11. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği Puan Dağılımı	84
Tablo 12. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stili Frekans Dağılımı	85
Tablo 13. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Liderlik Stilleri	85
Tablo 14. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Branşlarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları	86
Tablo 15. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Spor Yarışmalarına Katılıp Katılmama Durumuna Göre Liderlik Stilleri.....	87
Tablo 16. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları	87
Tablo 17. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Hizmet İlçelerine Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları	88
Tablo 18. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Türlerine Göre Liderlik Stilleri.....	89
Tablo 19. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okullarının Bulunduğu Konuma Göre Liderlik Stilleri.....	89

Tablo 20. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulların Öğrenci Sayılarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları	90
Tablo 21. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları	91
Tablo 22. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yüz Yüze Eğitim Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı	91
Tablo 23. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Online Eğitim Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı	93
Tablo 24. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Spor Yarışmaları Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı	94
Tablo 25. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Seçili Farklı Durumlarda Sergiledikleri Farklı Liderlik Stilleri Dağılımı	96
Tablo 26. Öğrencilerin Spor Karakter Ölçeği Puan Dağılımı	100
Tablo 27. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre T-Testi Sonucu	100
Tablo 28. Öğrencilerin Okul Spor Yarışmalarına Katılıp Katılmama Durumuna Göre T-Testi Sonucu	101
Tablo 29. Öğrencilerin Branşlarına Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları	102
Tablo 30. Öğrencilerin Okul Türlerine Göre T-Testi Sonucu.....	104
Tablo 31. Öğrencilerin Okullarının Konumlarına Göre T-Testi Sonucu	105
Tablo 32. Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Centilmenlik Alt Boyutu Anova Sonuçları	106
Tablo 33. Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Dürüstlük Alt Boyutu Anova Sonuçları	107
Tablo 34. Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Anti-Sosyallik Alt Boyutu Anova Sonuçları	107
Tablo 35. Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları	108
Tablo 36. Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Centilmenlik Alt Boyutu Anova Sonuçları	109
Tablo 37. Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Dürüstlük Alt Boyutu Anova Sonuçları	109
Tablo 38. Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Anti-Sosyallik Alt Boyutu Anova Sonuçları	110

Tablo 39. Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları	111
Tablo 40. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Tüm Öğrencilerin (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan) Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929) Sonucunda Elde Edilen Değerler	113
Tablo 41. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan Tüm Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929) Regresyon Sonuçları	113
Tablo 42. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2, N=224/948) Sonuçları	115
Tablo 43. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2, N=224/948) Regresyon Sonuçları	115
Tablo 44. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981) Sonuçları	117
Tablo 45. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981) Regresyon Sonuçları	117

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sekiller

Sayfa

Şekil 1. Öğretmen Liderlik Stili Ölçeği (Birinci Düzey Çok Faktörlü Model) Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	64
Şekil 2. Spor Karakter Ölçeği (Birinci Düzey Çok Faktörlü Model) Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler).....	69
Şekil 3. Spor Karakter Ölçeği (Birinci Düzey Çok Faktörlü Model) Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler).....	72
Şekil 4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi Yapısal Modeli	74
Şekil 5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Ait Sütun Grafiği	80
Şekil 6. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Sporlarına Katılıp-Katılmama Durumlarına Ait Sütun Grafiği.....	80
Şekil 7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Spor Branşlarına Ait Sütun Grafiği.....	81
Şekil 8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Ait Sütun Grafiği.....	81
Şekil 9. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev İlçelerine Ait Sütun Grafiği.....	82
Şekil 10. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Türlerine Ait Sütun Grafiği.....	82
Şekil 11. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okullarının Bulunduğu Konuma Ait Sütun Grafiği.....	83
Şekil 12. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Öğrenci Sayısına Ait Sütun Grafiği	83
Şekil 13. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Eğitim Durumlarına Ait Sütun Grafiği	84
Şekil 14. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ait Sütun Grafiği	97
Şekil 15. Öğrencilerin Okul Sporlarına Katılıp-Katılmama Durumlarına Ait Sütun Grafiği ..	97
Şekil 16. Öğrencilerin Okul Yarışmalarına Katıldığı Spor Branşlarına Ait Sütun Grafiği.....	98
Şekil 17. Öğrencilerin Okul Türlerine Ait Sütun Grafiği.....	98
Şekil 18. Öğrencilerin Okullarının Konumlarına Ait Sütun Grafiği	99
Şekil 19. Öğrencilerin Okullarının İlçelerine Ait Sütun Grafiği	99
Şekil 20. Öğrencilerin Sınıflarına Ait Sütun Grafiği.....	100
Şekil 21. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan) Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929).....	112

Şekil 22. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2,N=224/948)	114
Şekil 23. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981)	116

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanların bir başına verdikleri çabaları, sahip oldukları yetenekleri, gücü, zamanları, gereksinimlerini karşılamakta yetersizdir. İnsanlar, bu yetersizlikleri gidermek için gruplar oluşturmaktadırlar. Gruplarda bu ihtiyaçları karşılamayı belirli bir noktaya kadar sağlamaktadır. Çünkü ihtiyaçlar çok çeşitli ve sürekli değişkendir. İhtiyaçların karşılanması gruplar tarafından yetersiz hale geldiğinde bireyler örgüt kurmayı ya da örgüte üye olmayı tercih etmektedirler. İnsanların dünyadaki nüfusunun artması, değişen ve farklılaşan ihtiyaçlar insanları yeni ve farklı örgütleri kurmaya itmekte ve insanların bu örgütlerde organizasyonunu sağlayacak yönetim birimlerinin oluşturulması zorunlu hale getirmektedir. Bu bağlamda farklı yönetim teorileri ortaya atılmıştır (Şahin, 2004, s.524-525).

Klasik yönetim kuramı; bilimsel yönetim yaklaşımı, yönetim süreci yaklaşımı ve bürokrasi yaklaşımı adı altında incelenmektedir. Klasik kuram iki temel düşünce üzerine kuruludur. Bunlardan birincisi normal işlerde bireylerin makinelere ek olarak daha nasıl etkin kullanılacağı, ikincisi ise örgütün formel yapısı şeklindedir. (Koçel, 1998, s.120). Farklı bir ifadeyle klasik kuramcılar en yüksek örgüt verimliliği sağlayacak örgüt yapısını bulmaya çalışmışlardır. Örgütün toplumsal, beşeri yönüne dikkat etmeyerek; “emredici liderlik” “otoriter gözetim-denetim” ve “kuramsal yapı” gibi özelliklerle belirlenen “biçimsel örgüt” kavramı üstünde durmuşlardır (Armstrong, 1984, s.72).

Klasik yönetim kuramının eksikliklerini gidermek adına oluşturulan Neo-klasik kuram beşeri ilişkiler hareketi olarak da bilinmektedir (Başaran, 1992, s.41). Neo-

klasik kuram, organizasyon kuramına önemli katkılarda bulunmuştur. Alışveriş, iş ilişkilerinin sadece iktisadi akıllı açıklanmaması gerektiği; psikoloji ve sosyolojiden de faydalanılması gerekliliğini ortaya koymuştur (Colbe, W. & G., 1991, s. 4). Neo-klasik yönetim anlayışının temelini insan, insan davranışları, bireylerin davranışlarını etkileyen faktörler, bireyler arası ilişkiler ve bu ilişkilerin geliştirilmesi oluşturmuştur (Muammer, 1998, s.185).

Modern yönetim yaklaşımlarında örgütün tümü ele alınmaktadır. Örgütler bu yaklaşıma göre hayatlarını sürdürmeleri için çevresindeki değişimlere ayak uydurmaya ve uyum göstermeye mecburdurlar (Salık, 2001, s.14-19). Modern yönetim anlayışı içerisinde bulunan sistem yaklaşımı, yönetim olaylarını tek tek incelemesinin yanında bu olaylar arasındaki ilişkilerin ve karşılıklı etkileşiminin incelenmesinin önemini vurgulamıştır (Koçel, 1998, s.303). Diğer bir modern yönetim anlayışını benimseyen durumsallık yaklaşımı (Koşul-Bağımlılık); her zaman her yerde geçerli “en iyi” organizasyon yapısı ve kuralları yoktur. Yönetim ve organizasyonla ilgili konular içinde bulunulan ortamın (durum, çevre) koşullarına bağlı olarak değişir (Baraz, 2021).

Postmodern yönetim anlayışında benzerlikler yerine farklılıklar üzerinde durulmaktadır. Postmodernizm, değerlerin, kültürlerin, geleneklerin ve yaşam tarzlarının farklılıkları üzerine yapılanmıştır. Postmodern yaklaşımda birleşik bir postmodern toplumsal kuram gibi bir şey söz konusu olmamaktadır. Bundan dolayı sık sık postmodern olarak bir araya getirilen kuramlar arasında büyük bir çeşitlik izlenmektedir (Çiçek, 2019, s.18). Yönetim kuramlarının yönetim üzerine farklı bakış açıları ve görüşleri vardır. Bunun dışında tüm yönetim kuramlarında lider ve liderlik kavramları önemli bir yere sahiptir.

Drucker’a (2000) göre lider, grup üyelerinin vizyon kazanmasına ve kişisel özelliklerini geliştirip normal düzeylerinin üzerinde performans göstermelerine yardımcı olan kişidir (Taşkiran, 2011, s.5). Lider ve liderlik kavramları liderlik kuramları ile daha da belirgin bir şekilde ortaya konulmuştur. 1960 yıllardan günümüze Liderlik stilleri liderlik kuramları ile açıklanmıştır. Bu liderlik kuramları: Özellik kuramı, davranışçılık kuramı ve durumsallık kuramı şeklindedir. Özellik kuramına göre liderin doğuştan bir takım kişisel ve fiziksel özelliklerinin olduğunu

ve bunun kişilere göre değiştiğini söylerken; durumsallık kuramına göre liderin bulunduğu ortamların özelliklerine göre farklılaştığını dile getirmektedir. Davranışçı kuram (bu çalışma ile davranışçı kurama göre öğretmen liderlik stilleri incelenecektir) insanların davranışlarına göre varsayımlardan hareketle doğmuştur (Güllü ve Arslan, 2009, s.354).

Davranışçı kuramın içinde bulunan McGregor'un X ve Y Teorisine göre liderlerin insanların davranışları hakkındaki görüşleri X ve Y olarak isimlendirilen iki zıt kutup halinde toplanmaktadır (Deniz ve Nihan, 2006, s.43). X teorisi, otoriter yönetim anlayışını yansıtır. Yöneticiler, çalışanlara karşı olumlu yönde yaklaşmaz ve onların korunmasına karşı çıkarlar. Bu bağlamda X teorisinin varsayımları şu şekilde sıralanır;

- Genelde inanlar çalışmaktan hoşlanmaz, işteki görevlerini gönülsüz yerine getirirler ve işten kaçma eğilimi sergilerler.
- İnsanı çalıştırabilmek adına onu motive etmek, kontrol etmek, ödüllendirmek ve gerektiğinde de cezalandırma yöntemine başvurulmalıdır.
- İnsanlar çoğunlukla sorumluluk almaktan kaçınırlar, yönetmektense yönetilmeyi tercih ederler.

Y teorisinin yönetim tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Yönetici-çalışan ilişkilerinde insan boyutu bakımından, yönetimin sorumluluklarını yüksek düzeyde farkındalık kazandırması açısından desteklemektedir. Y teorisinin varsayımları şu şekildedir;

- İnsanın doğası gereği işten kaçması kabul edilemez. Bu nedenle insan normal olarak yaptığı işte fiziksel ve zihinsel çaba sergiler.
- İnsanları motive etmenin yöntemi yalnızca cezalandırma ile olamaz. Bireyler, kişisel amaçları ve öz denetimleri aracılığıyla işlerine motive olacaklardır. Kendini kanıtlamak ve itibar onlar için yeterli bir ödüldür.

Normal olarak insanların belirli sorumlulukları vardır ve onu ister (Charles, 2005, s.450-460).

Liderlik kavramı son yıllarda üzerinde çokça araştırma yapılan bir kavramdır. Bunun farklı nedenleri olmakla birlikte çoğu bireyin bir gruba liderlik etme arzusu ve bunun

bireylere çekici gelmesidir. Günümüzde spor kavramı bilimsel temellere oturduğundan liderlik kavramı spor olgusu adına da önemli hale gelmiştir. Çeşitli kaynaklarda antrenörlerin liderlik işlevleri antrenörlerin en önemli fonksiyonları olarak dile getirilmektedir. Antrenör için liderlik kavramı sporcuları yönlendirme ve sporculara rehberlik etmek ile ortaya çıkmaktadır (Körük, Turgay ve Bilge, 2003, s. 53). Bunun yanı sıra günümüzde eğitimsel liderlik kavramı üzerinde de yoğun araştırmalar yapılmaktadır. Lider öğretmen Sınıftaki öğretimde öğretmen hedef belirlemekte, strateji ve teknik seçmekte, tüm süreci etkililiği konusunda değerlendirmekte kısaca sınıfı yönetmektedir (Bakioğlu, 1998, s.1119). Bu noktadan hareketle beden eğitimi ve spor öğretmenleri de eğitimsel birer liderdir. Eğitim, rastgele bir ortamda planlı veya planlanmamış yaşantılar aracılığıyla toplumsal ve bireysel yaşamın gelişmesini ve sürerliğini sağlama sürecidir. Tanımlamada eğitimin bir süreç olduğu, planlı-programlı ya da plansız-programsız, okulda veya başka ortamlarda da verilebileceği görülmektedir (Şişman, 2007, s.6). Bu noktadan hareketle beden eğitimi ve spor dersi eğitimin temel ilke ve amaçları doğrultusunda kişilerde fiziksel, ruhsal, zihinsel gelişmeler sağlamak, bireylerin toplumsal yaşama ayak uydurmasını kolaylaştırmak, toplumsal ilişkilerde insani kurallara uyabilmek, bireyin kendi temel hak ve özgürlüklerini bilip farklı bireylerin temel hak ve özgürlüklerine saygı göstermesi, dürüst ve güvenilir bir fert olması, ruhsal ve fiziksel sağlıklı olması, olumlu yönde kimlik özelliklerine sahip olması, doğru kararlar alıp bu kararları gerçekleştirmek adına ilerlemesine olanaklar temin etmektedir (Kılıç, Uğurlu ve Cenik, 2018, s.14).

Ülkemizde beden eğitimi derslerinin bugünkü eğitimsel anlamına ulaşması ve okul programlarında yer alması, uzun bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir. Bu süreç, Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat öncesi döneminden (1299–1839) Tanzimat dönemine, Tanzimat döneminden Meşrutiyet dönemine (1839–1908), Meşrutiyet döneminden Kurtuluş Savaşı dönemine (1908–1922) ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar devam etmiştir. Osmanlı'da beden eğitimi ve spor, saraydaki okullarda, askeri teşkilatta, halka eğitim veren tekkelerde gerçekleştirilmiştir. Saray mektebi olan Enderun'da talim olarak yapıp II. Mahmut zamanında Müzik ve Beden Eğitimi AKADEMİ şekline gelerek Binicilik, Güreş, Atlama, Cirit, Okçuluk gibi talimler yapılmıştır. Askeri kurumlarda ise beden eğitimi ve spor acemi

oğlan ve cambazhanelerde askeri talim olarak gerçekleştirilmekteydi. Tanzimat dönemi Osmanlı'nın batıya açıldığı dönem olduğu için bu dönemde eğitim ve spor alanında çok yenilikler meydana gelmiştir. 1863 yılında, Mektebi Harbiye, Mektebi Bahriye, Kuleli İdadisi ve öteki askeri idadilere lüzumlu alet ve tesisler yaptırılmak suretiyle cimmastik dersi oluşturulmuştur. 1869 yılında çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile bu uygulama rüştiyeleri de kapsar biçimde genişletilmiş ve biçimsel eğitim sisteminin bir parçası olarak yönelmiştir. 1910–1911 yıllarında Maarif Nazırı Emrullah Efendi zamanında ilk lise açılarak haftada bir saat olarak Terbiye-i Bedeniye adı altında beden eğitimi dersi eğitim sistemine oturtulmuştur. 1913'de sultanilerde haftada iki saat beden eğitimi dersi yapılmaya başlanmıştır. 1915'de ise kız ve erkek sultanilerde haftada birer saat terbiye-i bedeniye dersi yapılmaktaydı. Darulmuallim ve Darulmuallimat'da (Kız ve erkek öğretmen okulu) haftada iki saat terbiye-i bedeniye dersi vardı. Cumhuriyetle birlikte bütün eğitim ve öğretim kurumlarında üniversiteler hariç, beden eğitimi mecburi hale getirilmiştir. 14 Ağustos 1923'de İcra vekiller heyetinin programının 6. maddesinde beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir okulun açılması ve izcilik faaliyetlerine önem verileceği ve programla ilgili esasların uygulamaya konulacağı ortaya konulmuştur. 1926 yılında okulların müfredat programlarına cimmastik adı altında giren bu ders daha sonra beden eğitimi dersi adını almıştır (İhsan, 2021). Günümüzde beden eğitimi ve spor dersi eğitim kurumlarında önemli bir yere sahiptir. Öğrenciler normal derslerden farklı olarak daha özgür bir ortama sahip olduklarından öğrencilerin tüm davranışları gözlenebilmektedir. Buda beden eğitimi öğretmenlerine istendik davranış oluşturma konusunda daha önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Sporda, Beden eğitiminde liderlik tipleri farklı şekilde kategori edilmekle birlikte genel olarak: Sporda otokratik lider tipi, sporda demokratik lider tipi ve sporda tam serbesti tanıyan liderlik tipi olarak karşımıza çıkmaktadır (Terlemez, 2019, s.417). Liderin-koçun etkinliği ve etkililiği arttıkça sporcunun performansının artacağı, spor faaliyetlerinden ve sonuçlarından daha fazla haz duyacağı, daha başarılı sportif sonuçlar alacağı beklenir. Bu beklentiler doğrultusunda da ister bireysel ister takım sporu olsun, liderlik koçluk sporda önemli bir yer tutar (Erkmen, 2007, s.31-32). Liderlerden beklenen başarı, haz duygusunun yanında liderlik yaptığı bireyleri olumlu yönde etkileyip onlarda olumlu yönde karakter gelişimi sağlamasıdır.

Günümüzde toplum ve aile yapısında geçmişe göre değişimler meydana gelmesinden dolayı ailelerde öğretilmeyen ahlak ve toplumsal değerlerin okullar aracılığıyla öğretilmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. İnsanların dolayısıyla öğrencilerin iyiyi kötüyü ayırt edebilmeleri yani ahlaki yargıların gelişiminde eğitim önemli bir yere sahiptir. Eğitim ilk aile kurumunda başlayıp çevre ve okullarda devam etmektedir (Ulusoy, 2007, s.155-156). Aile ile başlayan süreçten sonra okullarda öğrenciler çok yönlü bir şekilde eğitilmektedir. Öğrencilere olumlu yönde karakter gelişimi sağlamak da bu çok yönlü eğitimin içerisinde yer almaktadır.

Karakter; kişiye özgü davranışların bütünü olup, insanın bedensel, duygusal ve zihinsel etkinliğine, çevrenin verdiği değerdir. Bireyin karakteri, kişisel özellikler ile içinde yaşanılan çevrenin değer yargılarından oluşur. Karakter, aile, okul, çevre içinde, çocukluk çağından itibaren gelişmeye, biçimlenmeye başlar (Nedir, 2021).

Doğru insanların doğru tutumları ile, beden eğitimi ve spor olumlu bir karakter oluşturma deneyimi olabilir. Çocukların kurallara ve sosyal değerlere ulaşması için en iyi fırsatlardan birini sağlar. Başkalarıyla iyi geçinme ve bir takımın parçası olarak kabul edilme gereğini tanımlar. Hoşgörü, adalet ve sorumluluk gibi değerlerin desteklenmesinde önemli bir rol oynar.

Uygun liderlik ile beden eğitimi ve spor, çocuklar için:

- Aktif bir yaşam tarzı için bir takdir elde etmeyi,
- Spor becerilerini geliştirerek pozitif bir öz-imağ geliştirmeyi,
- Takımın bir parçası olarak çalışmayı öğrenmeyi,
- Diğer çocuk ve yetişkinlerle sosyal beceriler geliştirmeyi,
- Başarıyı ve hayal kırıklığını yönetmeyi öğrenmeyi,
- Başkalarına saygı duymayı öğrenmeyi sağlar (Atakentkoleji, 2021).

İyi bir beden eğitimi ve spor öğretmenin sahip olduğu liderlik stili ile öğrencileri üzerinde sportif ve genel karakter gelişimi yönünde olumlu yönde değişiklikler meydana getirmesi beklenir. Bu çalışma ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Konu farklı parametrelerce ele alınmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi

1.2.1. Alt problemler.

1.2.1.1. *Beden eğitimi ve spor öğretmenleri liderlik stiline ait alt problemler.*

- 1- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri nelerdir?
- 2- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri cinsiyete göre farklılaşıyor mu?
- 3- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri spor branşlarına göre farklılık gösteriyor mu?
- 4- Okul spor yarışmalarına katılan ve katılmayan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri arasında fark var mı?
- 5- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri hizmet yıllarına göre farklılık gösteriyor mu?
- 6- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri görev yaptığı ilçelere göre farklılık gösteriyor mu?
- 7- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okul türlerine (devlet okulu, özel okul) göre farklılık gösteriyor mu?
- 8- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okulun konumuna göre farklılaşıyor mu?
- 9- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okulun öğrenci sayısına göre farklılık gösterir mi?
- 10- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinde eğitim seviyelerinin etkisi nasıldır?
- 11- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri yüz yüze eğitimde hangi liderlik stillerini kullanmaktadır? Bu konuda görüşleri nedir?
- 12- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri online eğitimde hangi liderlik stillerini kullanmaktadır? Bu konuda görüşleri nedir?

- 13- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri spor yarışmalarında hangi liderlik stillerini kullanmaktadır? Bu konuda görüşleri nedir?
- 14- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri farklı durumlarda farklı liderlik stili sergiler mi?

1.2.1.2. Öğrenci spor karakterlerine ait alt problemler.

- 1- Öğrencilerin spor karakter puanları dağılımı nasıldır?
- 2- Öğrencilerin spor karakterleri cinsiyete göre farklılaşıyor mu?
- 3- Okul spor yarışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin spor karakter arasında fark var mıdır?
- 4- Öğrencilerin spor karakterleri okul spor yarışmaları branşlarına göre nasıldır?
- 5- Öğrencilerin spor karakterleri okul türlerine göre (devlet okulu, özel okul) farklılık gösteriyor mu?
- 6- Öğrencilerin spor karakterleri okullarının bulunduğu konuma göre farklılık gösteriyor mu?
- 7- Öğrencilerin spor karakterleri okullarının bulunduğu ilçeye göre farklılık gösteriyor mu?
- 8- Öğrencilerin spor karakterleri sınıf düzeylerine göre farklılık gösteriyor mu?

1.2.1.2. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerindeki etkisine ait alt problemler.

- 1- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrenci spor karakterleri üzerindeki etkisi nasıldır?
- 2- Tüm öğrenciler (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en etkili ve en etkisiz liderlik stili hangisidir, liderlik stilleri arasında nasıl bir sıralama vardır?
- 3- Okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en etkili ve en etkisiz liderlik stili hangisidir, liderlik stilleri arasında nasıl bir sıralama vardır?
- 4- Okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en etkili ve en etkisiz liderlik stili hangisidir, liderlik stilleri arasında nasıl bir sıralama vardır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Sporda liderlik içinde bulunduğumuz yüzyılda önemli bir konuma sahiptir. İyi bir beden eğitimi ve spor öğretmeninin sahip olduğu liderlik stili ile öğrenciler üzerinde sportif ve genel karakter gelişim konusunda olumlu yönde değişiklikler meydana getirmesi beklenir. Bu çalışma ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sporda liderlik stilleri günümüzde öğrencilerin spor karakteri ve genel karakter gelişimi adına önemli bir olgudur. Liderin davranışları sportif olarak olumlu karakter gelişimi sağlayabileceği gibi olumsuz karakter özellikleri de sağlayabilir. Bu sebeple beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin ortaya konulması hem beden eğitimi ve spor öğretmenlerin liderlik stili seçimine hem de öğrencilerin spor karakter gelişimlerine katkı sağlaması açısından gerekli ve önemlidir.

1.5. Sınırlılıklar

- a. Katılımcıların ölçeklere verdikleri cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
- b. Kullanılan istatistiksel teknikler amaca uygundur.
- c. Kullanılan ölçekler istatistiksel açıdan güvenilirlerdir.
- d. Araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçelerinde (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) ulaşılabilirlik ve ilçelerinin özelliklerini en iyi şekilde ortaya koyabilecek şekilde olduğu düşünülen özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerinden basit rastgele örneklem yöntemi ile ulaşılmış 1929 (n=1001 kadın, n=928 erkek) öğrenci ve 224 (n=104 kadın, n=120 erkek) beden eğitimi öğretmeni ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Yönetim kavramı. Yönetim kavramı hakkında kitaplarda farklı tanımlar yer almaktadır. Yönetimin tanımını yapmak istersek de çeşitli yönetim tanımlarının yapıldığını literatürde görürüz. Bu durumun temel nedeni farklı disiplinlerde farklı yönetim tanımlarının yapılmasıdır; ancak bu yaklaşımlarda yönetim tanımı adına ortak noktanın diğer bireylerin çalışmaları ve emekleriyle amaçlara ulaşılması süreci olduğudur. Yönetimin tanımında bulunan ortak unsurlar ise:

- Başka bireylere iş yaptırabilme zanaatıdır,
- Bireyleri farklı işlerde çalıştırma bilimidir,
- Bireylerin iradesinin tecelli etmesidir,
- Bireylerin kendinden daha üstün zeki insanları, kendi denetimine alıp bu bireylere iş yaptırabilme yeteneğidir,
- Birden fazla insandan oluşan grup üyelerinin ortak çabaları ile grup üyelerinin ortak bir amaç doğrultusunda çabalarının ve diğer gayretlerinin koordine edildiği bir süreçtir (Eke, 2021, s.1-2).

Yönetim, bireylerin bir başına başaramayacakları hedeflere ulaşabilmek için, farklı bireylere iş gördürme, farklı kişiler aracılığıyla muvaffak olma ve istenilen amaçların elde edilmesidir. Bu noktada yöneticiler işleri bizzat yapmazlar; işleri planlarlar, örgütlerler, koordine ederler ve denetim fonksiyonunu yerine getirirler. Yönetim, takım oyunu şeklindedir. Yönetici oyun kurallarını ortaya koyar ve bu oyun kurallarına göre oyunun devam etmesini takip eder. Yönetim, soyut bir kavramdır.

Bu kavramı elle tutulur, gözle görülür hale getirmek için performans, kurallar, hedefler, etkinlik, verimlilik vb. araçlara gereksinimiz vardır (Ekici, 2021). Yönetim kavramının farklı bir tanımı ise, bireylerin belirli bir amaca doğru sevk edilmesi ve idare edilmesidir (Yenisu, Şahin ve Öztekkeli, 2019, s.514-515).

İnsanların hayatlarında farklı alanlarda da yönetim kavramından bahsetmek mümkündür. Örneğin okullardaki öğretmenlerin öğrencileri farklı şekillerde yönlendirmeleri, öğrencilere lider olmaları, hayata hazırlamaları, sosyalleşmeleri için emek harcamaları yönetim kavramı ile ilişkilidir. Bu noktadan da anlaşılabileceği gibi yönetimde en büyük unsur insandır. Diğer maddi araç-gereçlerin olması zorunlu değildir (Paşaoğlu, Tokgöz, Şakar, Özler ve Özalp, 2013, s.3).

Sonuç olarak, yönetim evrensel bir süreçten oluşur. Bireylerin olduğu her yerde bu kavramdan bahsetmek mümkündür. Bunun nedeni ise insan ya yönetendir ya da yönetilendir. Bireyler tek başlarına olsalar bile yönetim yine vardır ve bireyin kendi kendini yönetmesi yani öz yönetim şeklinde gerçekleşir (Arslan, 2014, s.6-7).

2.1.1.1. Yönetimin önemi. Bir örgütün başarılı olmasının temel nedeni, ne kadar iyi yönetildiğine bağlıdır. Bu sebeptendir ki yönetim asla küçümsenemez ve göz ardı edilemez. Yönetimin herhangi bir örgüt için önemli olmasının nedenlerinden bazıları şu şekildedir:

- **Hedefleri Düzene Sokma:** Örgütlerde herkesin bir amacı vardır. Yönetim fonksiyonu, hedeflere birlikte ulaşmak için çalışanlara yön verir.
- **Kaynakların Etkili Kullanımı:** Yönetim sayesinde çalışan bireylere kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili işler yaptırılır. Bunun sonucunda da işin doğruluğu ve hızı artış gösterir. Yapılan işte standart sağlanır dolayısıyla kullanılan kaynaklarda israf azalır.
- **Maliyetleri İndirmek:** Yönetim fonksiyonu, verimliliğin tüm faktörlerini bir araya getirmeye ve organize etme konusunda yardımcıdır. Paranın, zamanın israfını önler. Bu sayede yatırımlar daha kazançlı hale gelir.

- Verimlilik Artışı Sağlama: Yönetim ile; örgütteki kaynaklar optimal düzeyde kullanılır, maliyetler en aza indirilir. Bu iki faktör sayesinde verimlilikte artış sağlanır.
- Değişen Bir Ortamda Hayatta Kalmak: Yönetim, başarılı kalmak için şirketin değişen çevreye uyum sağlamasına yardımcı olur.
- Mücadele Ortamı: Düzgün ve kararlı bir yönetim ile örgütün sağlam işleyişi sağlanır. Başarısızlık ortamı azaltılır. Bu şekilde zor durumların üstesinden gelinir ve örgüt rakiplerinin önünde yer alır.
- Toplumun Refahı İçin Alt Yapı Oluşturma: Yönetim ile, toplumun yaşam standartlarını artıran ürün ve hizmetler ortaya konulur. Bunun yanında örgütlerin karında artışlar meydana gelmesi çalışanların ücretlerinde adil bir yapının oluşmasına yardımcı olur. Bunun yanında daha fazla istihdam alanlarının oluşması da sağlanır (Koyun, İşletmelerde Yönetimin Önemi : Başarısız Örnekler, 2020).

Yönetim fonksiyonu çeşitli işleri başarmak için amaca dönük işleri yapmaya çalışır. Tesadüfi işlerin aksine planlı yapılan işler örgütler için önemlidir (Özalp, Ağlargoğlu, Paşaoğlu ve Şakar, 2012, s.4). Uygun bir yönetim ile daha az insan, maddiyat, malzeme ve zamanı kullanmak ile daha fazla verim elde edilebilir. Bu noktada ki amaç israfın önüne geçmek en iyi olanı gerçekleştirmektir (Atılğan, 2018, s.6).

2.1.1.2. Yönetimin fonksiyonları. Örgütlerde fonksiyon kavramı ile anlatılmak istenen, yöneticilerin yerine getirdikleri görevler şeklinde düşünülmelidir. Geleneksel şekilde yönetim fonksiyonları beş ana grupta irdelenebilir. Bunlar:

- 1) Planlama,
- 2) Örgütlenme,
- 3) Yönelme,
- 4) Koordinasyon,
- 5) Denetim (Keskin, 2021).

2.1.1.2.1. Planlama. Koontz'un yaptığı tanıma göre, akıllıca yapılacak bir davranış, takip edilecek olan yolların akıllıca ortaya konulması, alınan kararların; hedeflere, gerçeklere ve iyi bir şekilde ortaya konulmuş geleceğe yönelik tahminlere dayandırılmasıdır. İyi yapılmış bir plan; uygulamada ekonomik fayda, endişelerin yok edilmesi, haberleşme imkanlarının inşa edilmesine, denetimde kolaylıklar sağlama, yönetimin meydana gelen gelişmeleri uzaktan izlemek yerine yeni gelişmeler yaratması konusunda faydalar sağlamaktadır (Akbulut, 1976,s.68). Planlamanın en basit tanımı ise, gelecekte nerelerde olmak istediğimize bugünden karar vermektir (Kocaoğlu ve Gülsün, 2004,s.1). Örgütler, değişen ve sürekli gelişen dünya şartlara uyum göstermek adına plan fonksiyonuna önem göstermek zorundadırlar. Plan fonksiyonu sayesinde gelecekte uygulanacak kararların koordinasyonu ve önceden ortaya konulmuş amaçlara yönlendirilmesi sağlanmış olur (Değirmenci, 1994,s.2).

2.1.1.2.2. Örgütlenme. Örgütlenme fonksiyonu, yönetimin öğelerinin en önemlilerinden bir tanesidir. Örgütlenme süreci insanoğlunun ihtiyaçlarını bir noktaya kadar kendisinin karşılamasından daha sonra yetersizlikler yaşamasından ortaya çıkmıştır. İnsanoğlu doğası gereği toplum yaşantısı içindedir ve bunun doğal sonucu olarak örgütler kurar ve hedeflerine örgütler sayesinde ulaşmaya çalışır ve bu örgütleri yaşatmak için uğraşır. Örgütler toplumun ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuşlardır. Örgütlenme fonksiyonunun için ilk olarak yapının kurulması, hedeflere ulaştıracak özelliklere sahip personelin oluşturulması, personele uygun nitelikte gerekli donanımın sağlanması gerekmektedir (Buluç, 1996,s.513).

Örgütlenme, bir kurumun hedeflerini elde etmek için lazım olan yer, araç-gereç, personellerin edinilmesi ve bu öğelerin bir sistematik halde yan yana getirilmesi, bireyler ve ilgili birimler arasında görev ve yetki dağılımının oluşturulmasıdır. Örgütlenme fonksiyonunun fayda sağlaması için gerekli malzeme, insan unsuru, teçhizat, makine, para gibi unsurların sağlanması gerekmektedir (Göksu, 2012,s.5). Örgütlenme fonksiyonu, yoğun bir şekilde organizasyon tasarlanması ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Yapının oluşumdaki ilişkilerin şekil ve niteliğini ortaya koymaktadır (Şimşek ve Çelik, 2018,s.23).

2.1.1.2.3. *Yöneltme*. Organizasyon fonksiyonun olduğu örgütü ayaklandırıp planlama fonksiyonu ile gelecekte yapılması düşünülen faaliyetleri gerçekleştirmek adına yapılan tüm işlemlere yöneltme fonksiyonu diyebiliriz (Müftüoğlu, 1999,s.640). Yöneltme, sahip olunan kaynakların olabildiğince fazla akıllıca ve etkili bir şekilde kullanılması ve bu doğrultuda işletmenin ya da örgütün en kısa yoldan hedeflerini elde etmesi için güç ve çaba harcanmasıdır (Güney, 2001,s.67). Yöneltme fonksiyonun başarıya ulaşması için liderlikle, motivasyonla, güç ve iletişim ile birbirine sıkıca bağlı bir yapı olmalıdır (Önal , 2018).

2.1.1.2.4. *Koordinasyon*. Koordinasyon çalışmayı rahatlatmak ve başarının elde edilmesi için bir örgütün işlerinin ahenk bir yapıya kavuşturulmasıdır. Koordinasyon örgütün büyüklüğü ve karmaşık yapısı ile doğru orantılı bir şekildedir. Örgütler büyüdükçe çalışan eleman sayısı artmakta ve koordinasyon daha önemli bir hal almaktadır. Eşgüdümleme olarak da bilinen koordinasyon örgütün bütünlüğünün sağlanması adına önemli bir fonksiyondur. Koordinasyon çalışmalarının verimli bir şekilde yapılması için örgüt unsurlarının birbirlerine uygun bir şekilde ayarlanması anlamına da gelmektedir (Kaşoğlu, 1994,s.19).

Henry Fayol koordinasyon fonksiyonu için; bir işletmeyi çalıştırmayı basitleştirme ve başarıyı elde etmek için bir örgütün işlemlerinin uyumlu hale getirilmesidir. Hedefe ulaşmak için işlerin daha etkili yapılması için çabaları ahenkli hale getirmek, birbirlerini tamamlamalarını sağlayıp bütünleştirmektir (Güney S. , 2014). Koordinasyon bölümler arasındaki işbirliğinin kalitesini ihtiva etmektedir. Bu kalite yüksek bir seviyede ve bölümler arasındaki iletişim etkili bir şekilde ise koordinasyon basitleşir. Eğer bu kalite düşük seviyelerde ise koordinasyon konusunda zorluklar yaşanıp amaca ulaşma da sıkıntılar meydana gelebilir (Aytek, 2010,s.37).

2.1.1.2.5. *Denetim*. Denetim yönetimin temel fonksiyonlarından biridir. Denetim yönetimin sağlıklı bir şekilde işlemesi için oldukça önemlidir. Newman denetimi, bir yönetim organizasyonu içinde önceden belirlenmiş durumun,

uygulamalar yapıldıktan sonra ne seviyede olduğunu anlamak için yapılan canlı bir faktördür diye tanımlamaktadır (Doğan, 2015,s.108).

Bir örgütte bilimsel olarak yapılan çalışmalar ile kaynaklar hakkındaki durumun ne halde olduğunu yöneticilere belirten bir yönetim fonksiyonudur (Botha & Boon, 2003,s.24). Denetim örgütler için önemli, vazgeçilmez ve gerekli bir yönetim fonksiyonudur. Denetim bağımsız bir denetimci ile yapılan örgütün belli bir dönemine ait verilerin toplanıp raporlaştırıldığı bir kontrol mekanizmasıdır. Yöneticilere örgütün eski ve şu anki durumu hakkında bilgiler vermesi açısından önemli ve gerekli bir mekanizmadır (Dalak, 2000,s.1-2).

2.1.1.3. Eğitim yönetimi açısından paradigma-kuram ilişkisi. Kuhn paradigmayı temel anlamıyla; bilim insanlarının bir kuramı paylaşması, var olan kuramın geçerliliğini tasdik ederek kabullenmesi, ikinci tanımında ise; kuramlardaki mevcut sorun ve problemlere çözüm bulunmasını zorunlu tutan model veya örneklerdir diye tanımlamaktadır. Paradigma kavramı, bilimdeki değişimleri, dönüşümleri, gelişimleri, farklılıkları daha iyi anlayabilmek adına ortaya konulmuştur. Günümüzde eğitim yönetimde kaçınılmaz değişimler yaşanmıştır. Sınıfta öğretmenler mutlak hakim olmak yerine öğrencilerle beraber işbirliği yaparak eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunur hale gelmiştir. Öğretmen artık sadece aktaran değil öğrencilerinde derse katılımını ve dialog kurmasını sağlayan bir konuma gelmiştir. Öğrencilerin bu şekilde yaratıcı, eleştirel düşünme yönünde önü daha da açılmıştır. Öğrenme ortamları için geliştirilen teori ve araştırmalarla üretilen mutlak bilgi, yerini özgün düşüncelere terk etmiştir. Uygun öğrenme ortamları, eğitim ile ilgili paydaşların ortak sorunu haline gelmiştir (Güngör, 2014,s.26).

Eğitimin bilimleşmesi ile etkili olan ilk paradigma pozitivist paradigmadır. Pozitivizm temel olarak olarak gözlem ve deneye dayanmaktadır. Bilimsel çalışmaların var olan olguları incelemesi gerektiğini ve sonuçlara ulaşması gerektiğini ortaya koyar. Diğer bir paradigma ise eleştirel paradigmadır. Bu paradigma adaletsiz, eşitsizlik, kısıtlayıcı nizamın bitirilmesine odaklanmaktadır. Diğer bir paradigma ise postmodernizmdir. Bu paradigmaya göre; gerçeklik, bireylerin gereksinimleri, önyargıları, kültürel değerleri gibi öğelerin yan yana

gelmesiyle, insanların algılarına bağlı olarak oluşmaktadır. Naturalistik bağdaşımcılık diğer bir kuramdır. Bu teoriye göre, kuramlar arasında kesin çizgiler bulunmaması gerektiği ve bütünlleştirici yapı kullanılması gerektiğini savunulmaktadır (Bozdoğan, 2018,s.52-66).

Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilikler, değişimler meydana gelmektedir. Bu sebeptendir ki eğitimin tanımı, fonksiyonu, amaçlarının yeniden tanımlanması gerekmektedir. Bun durumun ana nedenleri arasında toplumda meydana gelen değişimler bulunmaktadır. Bu gibi değişimler yeni paradigmlar ortaya çıkarmıştır. İlerleyen zamanlarda öğretmen, öğrenci, okullar, sınıflar, eğitim-öğretim teknik ve metotları hızlı bir değişim içine girecektir (Genç, 2017,s.6). Okuldaki yönetimlerde kuramlara bağlı kalınırsa yarar görülebilir. Kuramlarda uzak deneyime dayalı alternatifler oluşturulursa hem ekonomik olmaz hem de değişik sorunlar baş gösterebilir. Eğitimin yönetiminin başarısı ve gelişimi kuramsal bilginin ne kadar kullanıldığına bağlıdır (Sezer, 2013, s.27).

2.1.1.4. Klasik yönetim kuramı. Klasik yönetim kuramları; Frederic Winslow Taylor'un Bilimsel Yönetim Kuramı, Henri Fayol'un Yönetim İlkeleri Kuramı ve Max Weber'in Bürokrasi Kuramından oluşmaktadır (Ertekin, 2017,s.68). Klasik kuramcılar benimsediği temel felsefe daha fazla üretim ve sonucunda verimlilik. Verimlilik konusunun artı bilmesi içinde örgütün biçimsel yapısı üzerinde durulmuştur. İnsan faktörü yani çalışanların gereksinimleri, ihtiyaçları bu kuramda göz ardı edilmiştir. Çalışanlar makine gibi değerlendirilmiştir. Klasik kuramcılar için en verimli örgüt en tatmin edici örgüt yönündedir. Bu düşüncede bile en az masrafla yüksek verimler elde etmek için çalışma şartları, insan faktörü göz önünde bulundurulmamıştır. Klasik örgüt kuramında insan faktörünün göz ardı edilmesinin beraberinde toplumunda (örgütün çevresinin) de göz ardı edildiği bilinmektedir. Oysaki bir örgütün devamlılığını sağlamasının temel unsurlarından biride topluma kendisini kabul ettirmesiyle gerçekleşmektedir (Çetin, 2003,s.33-36).

2.1.1.4.1. Bilimsel yönetim kuramı. Bu akımın diğer bir adı da "Taylorizm"dir. Bilimsel yönetimin temel amacı yöneten ve yönetilenlerin refahını

oluşturmaktır. O sebeptendir ki Taylor, bulduğu problemlere bilimsel metotlar kullanarak yaklaşmış ve bu şekilde çözümücü olmaya uğraşmıştır. Bu uğurda Taylor, bilimsel metotların yanında bilimsel tekniklerde oluşturmuştur. Bu şekilde bilimsel yönetimim amaçlarına varabileceğini savunmuştur (Aktan, 2004).

2.1.1.4.2. Yönetim ilkeleri kuramı. Henri Fayol'a göre yönetim; öngörmek, organize etmek, kumanda etmek, koordine etmek, kontrol etmek gibi unsurlardan oluşmuştur.

- 1- Öngörmek. Geleceği özenle inceleme altına almak, geleceğe dönük eylem programlarını oluşturmaktır.
- 2- Organize etmek. Bir örgütü işeyişi için gerekli olan her şeyle hazırlamaktır.
- 3- Kumanda etmek. Örgütün amaçları için çalışan personeli görevlendirip, çalıştırmaktır.
- 4- Koordine etmek. Örgütün amaçlarına ulaşması için çalışanların tüm çabalarını, bütün işlemleri uyumlu hale getirmek, toplamak ve birbirlerine eklemektir.
- 5- Kontrol etmek. Örgütte yapılan tüm işlemlerin verilen emirlere ve kurallara göre yapılıp yapılmadığını izlemektir (Şengül, 2007,s.257-273).

2.1.1.4.3. Bürokrasi kuramı. Max Weber bürokrasiyi, uzmanlaşmış bir fonksiyonu yapmaya çalışan çok sayıda insan arasındaki iş birliğinin devamlı örgütlü hale getirilmesidir diye tanımlamaktadır. Weber'e göre ideal bürokrasinin ayırt edici özellikleri; uzmanlaşmayla belirlenen iş bölümü, açıkça ortaya konulmuş iş bölümü, örgüt için soyut kuralların varlığı, örgütte gayri şahsi bağlar, çalışanların teknik yeterliliğine göre seçilip terfi ettirilmesi, yasal gücün kullanılması, iş ile işçinin birbirinden ayırt edilmesi, dış müdahalelere önlem alınması, personele maaş veya ücret ödenmesi, çalışanların iş güvenliğinin sağlanması, örgüt içindeki haberleşme ve yazışmaların yazılı olmasıdır. Max Weber'in bürokrasi kuramı günümüzde egemen olan örgüt ve yönetim kuramı şeklindedir (Çevikbaş, 2004,s.75-102).

2.1.1.5. Neoklasik yönetim kuramı. 1930'lu yıllara gelene kadar klasik yönetim teorisi işletmelerin yapısında ve işleyişlerinde etki eden ve işletmelere yol gösterip işletmeleri yönlendiren teori olmuştur. 1929 ekonomik krizi ile işletmelerde başarısızlıklar yaşanması bu teorinin bazı unsurları görmezden gelmesinin neden olduğu ve bu unsurlar üzerinde çalışmalar yapılmasının gerekliliği ortaya koymuştur. Yönetim ve örgütlere değişik açıdan bakan neoklasik yönetim teorisi 1950'lere kadar yönetim alanında bir akım olmayı başarmıştır. Neoklasik yönetim kuramı temel olarak; çalışan personeli tanımak, onları anlamak, personelin yeteneklerinden son derece yararlanmak, örgüt amaçlarına ulaşmak yolunda personelin desteğini sağlamak, personelin motive edilme yollarının aranılması ve bulunmasıdır (Dalay, 2013). Temel olarak neoklasik yönetim kuramının üç ögesi vardır. Bu ögeler Hawthorne Deneyi, İnsan İlişkileri Hareketi ve Örgütsel Davranıştır (Sarker & Khan, 2013,s.3).

Hawthorne araştırmalarının sonucunda, insan ögesinin örgütlerin en önemli unsurlarından biri olduğu ortaya çıkmıştır. Bireylerin örgütteki davranışlarını belirleyen bir guruba üye olup olmamaları formal yapıdan daha çok etkilidir. Amaçlar, değer yargıları, inanılanlar, gelenek-görenekler grubun özelliklerini ortaya koyar. Sosyal sistemin bireyler üzerindeki etkisi, fiziksel etmenlerden daha fazladır. İnsan İlişkileri hareketinin yönetime bakışı; hayatından, işinden mutlu olan personelin daha fazla çalışacağı, çalışanlardan tam verim alınabilmesi için işlerin iyi bir şekilde düzene sokulmasıdır. İnsan ilişkileri yaklaşımında daha iyi anlamak için Douglas Mc Gregor'ın X-Y Teorisi ile Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi incelemek yerinde olur. Douglas Mc Gregor'ın X-Y Teorisinde, X Teorisini göre: Çalışanlar çalışmayı sevmez, kontrol altında tutulması gerekir, tembeldirler, değişime direnç gösterirler gibi varsayımlar söz konusudur. Y Teorisini göre: Çalışanlar tembel değildirler, uygun şartlar sağlanırsa zevk alarak çalışırlar gibi bakış açısı söz konusudur. Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde ise, ihtiyaçlar basamaklar halindedir en alt basamaktan üst basamaklara geçebilmek adına basamakların ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Örgütsel Davranış teorisi ise, örgütte çalışan personelin davranışlarını, grup dinamiklerini, performanslarını incelemeye yöneliktir. Bu konuda Chris Argyris, Homans Kurt Lewin, R.L. Katz,

Kahn ve diğerkleri örgütsel davranış alanında çalışmalar yapmış olup geliştirmeler sağlamışlardır (Ekinci, 2019,s.25-28).

2.1.1.6. Çağdaş yönetim kuramları. Klasik ve neoklasik yönetim kuramlarından sonra bu kuramları bir araya getirmek amacıyla geliştirilen bu yönetim kuramının da örgütler dış çevrelerinden aldıkları girdileri belirli bir işleme tabi tuttukdan sonra tekrar dışarıya ürün, hizmet vb. şekilde tekrardan sundukları açık sistemsel yapıdan bahsedilmektedir. Çağdaş yönetim yaklaşımının iki unsuru bulunmaktadır. Bunlar, sistem ve durumsallık yaklaşımıdır. Bu yaklaşımlar klasik ve neolasik yönetim kuranlarının fikirlerini, görüşlerini, görüş ayrılıklarını değişik bir bakış açısı ile ele almaktadırlar (Öztürk ve Demir, 2017,s.128).

2.1.1.6.1. Sistem yaklaşımı. Bu yaklaşıma göre örgütler, işletmeler birer sistem olmakla beraber bu sistemlerin de alt sistemleri vardır. Sistemlerin birbirini etkilemelerin yanında tüm sistemi etkilemeleri söz konusudur. Yönetim fonksiyonu sistemler arası koordinasyonla ilgilidir bu faaliyeti yerine getirirken sistem yaklaşımından faydalar sağlayabilmektedir. Bu yaklaşımda yöneticiler örgütü yani sistemi bir bütün olarak ve parçalara ayrılmış yani alt sistemler olarak görebilmektedirler bu durumda yönetim adına faydalar sağlamaktadır. Sistem yaklaşımını örneklendirecek olursak insan vücudu bir sistemdir. Dolaşım sistemi, kas sistemi, solunum sistemi vb. alt sistemleri oluşturmaktadır (Akkuş ve İzci, 2018,s.225).

2.1.1.6.2. Durumsallık yaklaşımı. 1960'lı yıllardan başlayarak gelişim gösteren durumsallık yaklaşımına göre, örgütler çevrenin durumuna göre yapısal değişiklikler yaparak varlıklarını sürdürmektedir. Ve pasif varlıklar olarak ele alınmaktadır. Durumsallık yaklaşımda, çevrenin durumuna göre hangi yönetsel işlemlerin uygun olacağını yönünde genellemeler yapılması ele alınmaktadır (Bilgin, 1991,s.213).

2.1.1.7. Postmodern yönetim anlayışı. Postmodernizm; modernizimden sonra geliştirilmiş, kapsamlı, geniş ölçekli, insan unsurunun etki alanında olduğu bir yönetim anlayışının olması yanında özellikle kullanılan üzerinde anlaşılmış bir tanımı yoktur (Saroğlu, 1999,s.218). Tüm yönetim kuramlarının ortak amacı, daha iyiye ulaşmak, daha iyiyi sağlamak, daha fazla verimlilik şeklindedir. Bu sebeple mevcut kullanılan yönetim teorisinin eksik yanları tespit edilmiş ve buna göre yeni düzenlemeler geliştirilmiştir. Postmodernizm konusunda net bir tanımlama yapılmamasının yanında sözlük anlamı, modernizm sonrası anlamındadır. Postmodernizmi kelime kalıbına sokmak onu sınırlamak olur. Postmodernizm yönetim anlayışı incelendiğinde modern yönetim teorilerini tamamen reddetmediğini fakat bu yönetim anlayışının geçerliliğinin kaybetmiş yanlarını eleştirdiğini ve yetersizliklerinden bahsettiği görülmektedir. Postmodernizm yönetim anlayışı, örgüt kültürü üzerinde odaklaşmıştır. Bu şekilde amaçlara ulaşılmasının kolaylaşacağı görüşü hakimdir. Postmodernizm yönetim anlayışının önemli öğelerinden biri de esnekliktir. Hiyerarşinin azaltılması, katılımın artırılması söz konusudur. Toplam kalite yönetimi gibi yönetimleri örgüt amaçlarına daha rahat ulaşacağı düşüncesi hakimdir (İnaner, 2021).

Postmodernizm başka bir görüşe göre, kendinden önceki kavram, düşünceleri tam anlamıyla reddetmektedir. Modernizmin ve Aydınlanma felsefesinin tamamen kabul ettiği kavramlara (hiyerarşi, bürokrasi, bilgilerin evrensel olması gibi) kuşkulu bir gözle yaklaşmaktadır. Postmodernizm bu görüşlerin yerine yerellik, belirsizlik, mutlak doğrudan çok farklı görüşlerin olabileceğini benimsemektedir. Heterojenlik ve farklılığı özgürleştiren kuvvetleri meydana getirmektedir (Şahnagil, 2019,s.1148).

2.1.2. Liderlik kavramı. İnsanlar sosyal birer varlık olmasından dolayı liderlik kavramı hayatımızda doğal olarak yer almaktadır. Liderlik kavramı ile ilgili literatür incelediğinde yapılan çok sayıda araştırma olduğu göze çarpmaktadır. Liderlik kavramı ile ele alınan ortak öğeler olarak: Yönetici lider ayırımı, etkili olmak, güç, süreç, liderlik özellikleri gibi konular yer almaktadır. Yapılan araştırmalara en çok ele alınan konu ise liderin etkililiğidir. Lider peşinden sürüklediği kişileri ne derece de amaca ulaştırmış konusu liderliğin etkinliği ile

alakalıdır. Bu konuda da liderin ya başarılı ya da başarısız olması söz konusudur (Bektaş, 2016,s.44).

Liderlik, bir insanın bir grubun ortak amaçlarına ulaşması için grubun yaptığı faaliyetleri organize ve koordine ederken grup bireyleri üzerinde zor kullanmadan oluşturduğu davranışsal olan etkilerdir. Başka bir tanıma göre ise; bir işletmede, örgütte yer alan bireyleri örgüt amaçları doğrultusunda bütünleştirmedir. Lider ise liderlik faaliyetini yerine getiren kişidir. Genel bir tanımlama ile lider, belirli amaçlar doğrultusunda kitleleri peşinden sürükleyen veya kitleleri belirli amaçlar doğrultusunda etkileyip, bireyler üzerinde olumlu etkiler yaratıp onları belirli davranışlara zorlamaksızın yönelten kişidir (Tuncay, 2021). Liderin özelliklerini incelediğimizde ise; girişimcilik, dürüstlük, güvenilirlik, objektiflik, dinamizm, zekilik, öz güven, kararlılık, yaratıcılık, istikrar, ilham verme, sabır, empati, iyimserlik, risk alma, hırs, esneklik, öz motivasyon, duygu kontrolü, ikna kabiliyeti, mizah duygusu, otorite/sertlik vb. özellikler olduğu görülmektedir (Naktiyok, 2006,s.19-40).

Liderlik düşüncesinin gelişim sürecini incelediğimizde ise:

1. Kişilik Özellikleri Dönemi: Büyük Adam Teorisi ve Kişisel Özelliklere Önem Veren Teori olarak incelenmektedir. Büyük liderlerin kişisel özellikleri incelenmektedir.
2. Etkileme Gücü Kriteri Dönemi: Liderin gücünü, etkileme kabiliyetini bireyler üzerinde nasıl kullandığı incelenmektedir.
3. Davranışa Önem Veren Dönem: Liderin sergilediği davranışlar incelenmiştir.
4. Durumsal Kriter Dönemi: Mevcut zamanın şartları liderleri belirleyen ana unsur olarak kabul görmüştür.
5. Beklentilerin Önemli Olduğu Dönem: Liderliğin birden fazla davranışa, kişisel niteliklere, etkilerine ve durumsal nedenlere bağlı olduğu ve beklenir bir süreç olduğunun incelenmedir.
6. Ticari İlişkileri Başlatma ve Devam Ettirme Dönemi: Bu dönem için liderin ticari ilişkileri başlatması ve devam ettirmesi önemlidir.
7. Rol Geliştirilen Dönem: Lider ve lideri takip edenlerin rolleri ortaya konulur bazen lider izleyenlerin konumuna geçebilir. Bu şekilde açıklamaların yapıldığı dönemdir.

8. Kültür Kriteri Dönemi: Liderin temel görevi, örgüt kültürlerindeki değişmeleri takip edip gereken önemlerinin alması ile ilgili incelemeler yapılmaktadır.
9. Değişim Dönemi: Lider vizyon oluşturmalı, yetki devri sağlamalı, örgütteki bireylerin katılımını sağlamalıdır (şahin L. , 2018).

2.1.2.1. Liderlik stilleri. Bu başlık altında otokratik liderlik, demokratik ve katılımcı liderlik, tam serbestlik tanıyan liderlik, dönüşümcü liderlik, etkileşimsel liderlik incelenecektir.

2.1.2.1.1. Otokratik liderlik. Bu liderlik stilinde yetki, tam anlamıyla liderde bulunmaktadır. Her türlü karar lider tarafından alınmaktadır. Amaçlar, hedefler, politikalar, planlar çalışma arkadaşlarına sorulmaz. Bu konuda onların fikirleri alınmaz, söz hakları yoktur. Bu liderlik stilinde lider tam anlamıyla kendisine güvenilmesini istemektedir. Bu liderlik stilinde, otokratik liderin başarılı olması için kişiliği ile bireyleri etkilemesi, onların saygınlıklarını kazanması, bağlılıklarını elde etmesi geren zeki bir insan olması gerekmektedir (Y r k ve Dündar, 2011,s.97).

Bu tip liderlik stilini benimseyen liderler, makamsal g  lerine güvenirler. Örneğin yasal güç, ödüllendirme, cezalandırma g  . Örgütlerde başarı, sadece lider işinin başındaysa elde edilmektedir. Yapılan çeşitli araştırmaların sonucuna göre, çalışanlar otoriteye karşı düşmanlık beslemektedirler. Otokratik liderler kendilerine koşulsuz boyun eğme ve itaat edilmesini istemektedirler. Personelden beklenen otokratik liderden alınan talimatların eksiksiz yerine getirilmesidir. Yönetim ile alakalı tüm g   bu liderlerin elinde bulunmaktadır (Bayyurt ve Kılıç, 2017,s.2).

2.1.2.1.2. Demokratik ve katılımcı liderlik. Bu liderlik stilinde lider, personeline, iş arkadaşlarına rehber olmakta ve onlarında iş ortamında katılımcı olmalarını sağlamaktadır. Yönetim fonksiyonları yerine getirilirken lider iş arkadaşlarını katılımcı olmalarını sağlar ve onları desteklemektedir. Lider altında çalışan bireylere kararlara katılmalarını, örgütlenmede görev almaları içi teşviklerde

bulunur. Astlar inisiyatif alabilirken risk faktörünü de kendileri taşırlar. Katılımcı bir yaklaşım olduğundan örgütte alınan kararlar daha sağlıklı olabilmektedir. Çalışanlar bu liderlik stiline değerlidir ve onlara lider kibar bir şekilde yaklaşır. Ödüllendirme cezadan daha çok kullanılır (Bakan ve Büyükbeşe, 2010,s.75).

Bu liderlik stili önem kazandığı dönem neo-klasik dönem yani insan ilişkilerine önem verildiği dönemdir. Bu liderlik stilini benimseyen liderler tek başlarına hareket etmektense astları ile konsültasyonda bulunarak ortak karar almaktadır. Bu liderler astlarına ve çalışanlarına güven duymaktadırlar. Astların katılımını lider bir şekilde sağlamaktadır. İletişim, saygı, ortak çalışma gibi kavramlar önemlidir. Bu kavramlara önem verilmesiyle de morallerin artmasına bu da işten daha çok zevk alınmasına ve sonucunda da başarının doğmasına neden olmaktadır (Şafaklı, 2005,s.134-135).

Bu tür liderlikte, katılımcıların uzlaşması önemlidir. Bu şekilde yeni düşünceler üretilir. Bu sebeptendir ki katılımcıların yeni düşünceler için kendilerini geliştirmeleri ve donanım sahibi olmaları gerekmektedir. Demokratik liderlik örgütte güven oluşturmak adına da kullanılabilir (Giritli ve Oraz, 2004,s.254).

2.1.2.1.3. Tam serbestlik tanıyan liderlik. Lider sahip olduğu otorite gücünü neredeyse tam manasında kullanmaz, örgütteki bireyleri kendi kendilerine bırakır (Kılıç, Keklik ve Yıldız, 2014, s.252). Bu liderlik stiline lider, örgütteki personele hedefler gösterir. Personel kendi kabiliyetleriyle bu hedeflere ulaşmaya çalışır. Hedeflere ulaşma konusunda personel serbest bırakılır. Bu yaklaşım sonucunda personel kendini bağımsız, özgür hisseder bu durumun faydaları olduğu söylenebilir. Bu liderlik stiline liderin asıl görevi örgütüne kaynak, malzeme, teçhizat vb. sağlamaktır. Örgüt kararlarında görüş bildirebilir ama kararlarının personeli üzerinde bağlayıcı bir etkisi yoktur. Mesleki konularında uzmanlaşmış, bilimsel araştırmalar yapan, yüksek derecede bilgi ve beceri gerektiren çalışanların yönetilmesinde bu liderlik stili kullanılabilir (Yörük, Dünder, ve Topçu, Türkiye'deki Belediye Başkanlarının Liderlik Tarzı ve Liderlik Tarzını Etkileyen Faktörler, 2011, s.105).

Tam serbestlik tanıyan liderler, yönetim yetkisine en az şekilde ihtiyaç duymaktadır. Astlar kendi hallerine bırakılmıştır. Astlara sağlanan kaynaklar doğrultusunda plan,

program yapmasına olanak tanınır. Yani bu liderlik stilinde lider yetkiye sahip çıkmamakla beraber yetkinin astlarca kullanılmasına olanak tanır (Kaya, 2018).

2.1.2.1.4. Dönüşümcü liderlik. Bu liderlik stilinde lider; vizyon inşa eden, bu vizyonu insanlara benimseten, değişimin gerekliliğini bireylere kabul ettirip ilham veren konumundadır. Bu durumda insanların kendi çıkarlarının önüne ortak çıkarlar geçmektedir. Lider, insanların amaçlar doğrultusunda kendilerini adamalarını sağlamaktadır. Bu durumun sağlanması için liderin üstün vasıflara sahip olması gerekmektedir (Ayrancı ve Öge, 2010,s.38).

Dönüşümcü liderlik stilinde lider, var olan sistemin dışına çıkılması arzulayan ve bu konuda izleyenleri teşvik eden konumdadır. Buradan da anlaşılacağı üzere dönüşümcü liderler yenilik, değişim, reform istemektedirler. Bu liderler değişimi odak noktaya alırlar. Bu liderlik stilinde lider, herhangi bir işi kısa yoldan geleneksel yollarla yapılmaktansa dönüşümsel şekilde yapılmasını istediğinden diğer liderlik stilinden ayrılır (Cömert, 2004,s.1).

Dönüşümcü liderler, izleyicilerin kendi menfaatlerinin ötesinde; örgütün, takımın, toplumun menfaatlerini daha da çoğaltmak adına onlara destekte bulunur onları teşvik eder (Yammarino, Dionne, Chun, & Dansereau, 2005,s. 897). Dönüşümcü liderliğin ana noktası insandır. İnsanların var olan ihtiyaçları karşılanır ve onların üst düzey yetenekleri ortaya çıkarılır ve gelişimleri desteklenir (Akbolat, Işık ve Yılmaz, 2013,s.38).

2.1.2.1.5. Etkileşimsel liderlik. Baas'a göre (1985) günümüzde liderlik tanımları ve sınıflamaları yetersiz kalmaktadır. Baas'a göre etkileşimsel liderlik, astlarından beklenen performansın astlar tarafından elde edilmesi sonucunda ne gibi ödüllendirmeye karşılaşılabileceklerini açık bir şekilde ortaya konulmasıdır. Etkileşimsel liderler için ödüllendirme, daha çok çabaya daha çok para veya statü şeklindedir. Etkileşimsel liderlikte çalışanlar için kurallar, sorumluluklar, liderin beklentileri, başarının elde edilmesi ile karşılaşılabilecekleri ödüllendirme gibi kavramlar açık bir şekilde tanımlanıp ortaya konulmaktadır. Yani bu liderlik tarzında, lider ile onu

izleyenler arasında değişim söz konusudur. Lider bir takım ödüllendirmeler yaparak izleyenlerim kendisini takip etmesini sağlamaktadır. Burada kural izleyicilerin bir takım kurallara uymasdır (Eren ve Titizoğlu, 2014,s.278-279).

Etkileşimsel liderlikte, etkileşimsel liderin astlarıyla ilişkisinin değer değişimi olduğu söylenebilir. Şöyle ki; astlar performanslarını gerçekleştirdiklerinde kendilerini ekonomik, psikolojik, politik tarzda bazı değerleri liderleri tarafından kendilerine verilir. Bu noktadan da anlaşılacağı üzere bir değer ile diğer bir değer değiş-tokuş içindedir. Lider izleyenlere bu mantıkla yaklaşmaktadır (Demir ve Tarhan, 2008,s.75).

Bass & Steidlmeier (1999) etkileşimsel liderlik için, koşullu ödüllendirme ve destek ile meydana gelir demektedir. İzleyiciler liderlerin övgü, ödül, beklenti ve umduklarıyla işlerine karşı motivasyon sağlar; liderin olumsuz geri bildirim, uyarılar, azarlama ve tehditleri ile de doğru davranmak durumunda kalırlar. Bu tip liderlikte lider, izleyicileri takip eder ortaya çıkan performansa göre olumlu veya olumsuz tepkide bulunmaktadır (Taslak, 2008,s.127).

2.1.2.2. Liderlik kuramları. Tarihsel gelişim bakımından liderlik kuramları:

- Özellikler Kuramı,
- Davranışlar Kuramı,
- Durumsallık Kuramı,
- Yeni Liderlik Kuramı olarak incelenmiştir (Bryman, 1992,s.19).

2.1.2.2.1. Özellikler kuramı. Bu liderlik kuramının ilgi noktası liderlerin hangi özellikleri ortaya koydukları, hangi liderin nasıl özellikler sergiledikleridir. Bu kuram herhangi bir durumda nasıl bir lidere ihtiyaç olduğu konusunda çıkarımlarda bulunmaz. Liderin etkili, başarılı olması için önemli özelliklere sahip olmasının önemi üzerinde durulur. Bu sebeptendir ki özellikler kuramında liderlerin bireysel yetenek ve özellikleri odak noktadır. Liderlerin özelliklere dönük epey araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda seksene yakın liderlik özelliği ortaya konulmuş olmakla beraber bunların sadece dört, beş tanesinin yaygın olduğu tespit

edilmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarında kesinlik olmadığı örneğin, kimisi uzun boylu lider daha etkili derken kimisi tam tersini savunmuştur (Doğan A. , 2018,s.12-13). Liderlik özellikler kuramı hakkında yapılan bazı araştırmalara örnek verecek olursak:

- Stogdill (1948): Zeka, duyarlılık, Anlayış, sorumluluk, inisiyatif, ısrar, öz güven, sosyallik.
- Mann (1959): Zeka, erkeklik, uyumluluk, hakimiyet, dışa dönüklük, tutuculuk.
- Stogdill (1974): Başarı, ısrar, anlayış, inisiyatif, öz güven, sorumluluk, iş birlikçilik, hoşgörü, etki, sosyallik.
- Lord, DeVader, Alliger (1986): Zeka, erkeklik, hakimiyet, sosyallik.
- Kirkpatrick & Locke (1991): Dürtü, motivasyon, dürüstlük, özgüven.
- Zaccaro, Kemp & Bader (2004): Bilişsel yetenekler, dışa dönüklük, vicdanlı olmak, duygusal istikrar, motivasyon, sosyal zeka, öz denetim, duygusal zeka, problem çözme (Northouse, 2013,s.481) şeklindedir.

Özellikler kuramda liderlerin özellikleri ile başarı arasındaki ilişki bakımından yapılan araştırmalar hayal kırıklıkları ile sonuçlanmıştır. Farklı tipteki bireylerinde başarılı birer lider olabileceği sonuçları da ortaya çıkmıştır. Özellikler kuramında genelleştirilebilir sonuçların oluşmaması, sınırlılıklar araştırmacıları liderlikle ilgili başka ögeleri incelemeye itmiştir (Doğan A. , 2018,s.14).

2.1.2.2.2. Davranışlar kuramı. Davranışlar kuramının ana teması, lider kişileri başarılı ve etkili hale getiren ana ögenin, kendi kişisel özelliklerinden çok liderlik yaparken ortaya koyduğu davranışlardır şeklindedir. Bu teoride liderler davranış şekilleriyle tanımlanabilir düşüncesi etkindir. Benzer koşullar altında, benzer olay ya da durumlar karşısında liderin bürüneceği davranış ile toplumu etkisi altına alması ve bireyleri yönlendirmesi önemlidir. Lider bürünmüş olduğu davranış ile hangi grupta olacağını ortaya koyar. Davranışının sonucu, başarısı ve liderliğinin devamı konusu için önemlidir (Arklan, 2017,s.3-4). Davranış teorileri liderin davranışlarının grup üzerinde etkilerini araştırması yönünden değerli olmasının yanında, eleştiriler de almaktadır. Örneğin, liderliğin çok boyutlu olduğunu evrensel

bir liderlik ölçütlerinin iki boyuta sığdırılamayacağı çok yönlü olması gerektiğini yani kapasite, değişken, teknoloji vb. durumları da göze alması gerektiği savunulmaktadır (Gürer, 2019,s.18). Davranışçı kuram üzerine yapılan araştırma ve çalışmalar ise; Ohio State Üniversitesi Liderlik Çalışmaları, University of Michigan Liderlik Çalışmaları, Blake and Mouton'un Yönetim Tarzı Matriksi, McGregor'un X ve Y Teorisi ve Likert Sistem 4 Modelinden oluşmaktadır (Bakan ve Büyükbeşe, 2010,s.74).

Ohio Eyalet Üniversitesi Liderlik Çalışmaları. Ohio Eyalet üniversitesi bünyesindeki iş araştırmaları ofisi tarafından 1945 yılında başlayıp beş sene süren araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar sonucunda 1800 liderlik rolleri boyutu oluşturulmuştur. Daha sonra ilgili boyutlar anlamsal kayba uğramaksızın 150 boyuta indirgenmiştir. Liderlik tanımsal olarak, örgüt amaçlarına ulaşmak adına bir grubun faaliyetlerini yönetme olarak isimlendirilip liderlik davranışı 2 boyutta incelenmiştir. Birincisi insan ilişkileri yaklaşımı, bu yaklaşım ile liderler ve izleyiciler arasında karşılıklı güven, saygı, arkadaşlık, sıcaklık ortaya konulur. İkincisi göreve yönelik yaklaşım; liderlerin iş kapsamında görevleri planlamalarını, örgütlemeyi içine alır (Tağraf ve Çalman, 2009,s. 137). Lider bu noktada, izleyicileri örgüt amaçlarına ulaştırmak adına önemli rol oynayıp izleyicilerin lazım olan performansı elde etmelerini sağlar (Young & Dulewicz, 2006,s.384-385). Liderlik boyutları incelendiğinde, genel olarak iki şekilde olduğu görülmektedir. Birincisi çalışanlar merkez noktaya koyulur bu demokratik katılımcı liderliği oluşturken, ikinci türde ise görev merkezli bir bakış açısı var olmakla beraber otireter liderlik stili söz konusudur (Giritli ve Oraz, 2004,s. 253-254).

Michigan Üniversitesi Liderlik Çalışmaları. Davranışsal kuramın gelişimine etki eden, 1947 yılı civarında, Michigan üniversitesinde Rensis Likert'i önderliğinde seri şekilde yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda; iş tatmini, şikayet, devam-devamsızlık, güdülenme, maliyet, personel çalışma hızı gibi ölçütler kullanılmıştır. Liderin gerçekleştirdiği davranışların küçük gruplar üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Yapılan çalışmalarda odak nokta ise; liderin ortaya koyduğu davranışlar, grup performansı-süreçleri ölçümlerinin sonuçları arasındaki ilişkidir (Sağlam, 2015).

Yapılan araştırmalar sonucunda, liderin bireylere olan davranış biçimleri ile liderin işe yönelik davranışları şeklinde davranış biçimleri ortaya konulmuştur. Liderin bireye dönük davranışlar ortaya koyduğu grupta iş verimliliğin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Daha düşük verimlilik ise liderin işe yönelik davranış sergilediği grupta olduğu bulunmuştur (Yasemin, 2015,s.91).

Blake and Mouton'un Yönetim Tarzı Matriksi. Robert Blake ve Jane Mouton'ın Teksas niversitesinde yaptıkları araştırmalar neticesinde, liderin üretim ve bireyler için ne kadar endişe hissetiğini gösteren bir x/y ızgarası oluşturulmuştur. Bir yöneticinin üretim, bireyler ya da her ikisinden duyduğu endişe liderlik stilini belirlemektedir. Bu matrikte temsil edilen beş liderlik stili vardır. Bunlar: İnsan merkezli liderlik stili, insanlar işlerinden memnunsarsa doğal olarak daha çok çalışacaklarını n görmektedir. Bu liderlik stili üretim için çok etkin olmadığı bilinmektedir. Boş vermiş liderlik tarzı, bireyler için en az endişe edilen stildir. Üretim düşüktür ve çalışanlar işlerinden memnuniyet duymamaktadır. Orta yol liderlik tarzı, çalışanlar ne memnun ne de memnun değildirler ortada bir durumdadırlar. Performansları da orta durumdadır. Takım liderliği tarzı, personel memnundur verimlilik iyi bir şekildedir. reten ya da yok eden liderlik stili, bu liderlik stili sert normlara, politikalara ve standartlardan oluşmaktadır. Personelin ihtiyaçları önemli görülmez. Üretim, ceza tehdit olmadan elde edilemez şeklinde dir (Koyun, Blake ve Mouton Liderlik Yaklaşımı, 2020).

Blake and Mouton'un yönetim tarzı matriksinin en büyük yararı; lider veya yöneticilerin davranışlarına göre kavramlaştırma olanağı sağlamasıdır. Bu şekilde kendini tanıyan lider kendini daha çok geliştirebilmektedir. Eğitim programlarında çokça kullanılmıştır. Uygulamalı araştırmalarda pek fazla tercih edilmemesinden dolayıda eleştiriler almıştır. Farklı bir eleştiriside beş liderlik stilinden en az dört tanesinin üretim veya bireylerarası olmasıdır (Erkasap, 2015).

McGregor'un X ve Y Teorisi. Douglas McGregor, X-Y teorilerinde çalışan insanlar için iki farklı yaklaşımla değerlendirmeler ortaya koymuştur. X teorisi, çalışan insanlar için olumsuz yönde değerlendirmeler içerirken Y teorisinde çalışan personel için olumlu yönde değerlendirmeler ortaya koyulmuştur. Yöneticilerin, liderlerin çalışan bireyleri nasıl değerlendirdikleri, hangi teoriye uygun olarak düşündükleri

yönetici veya liderlerin çalışanlar için nasıl bir yol, politaka, program izleyecekleri konusunda bilgiler sunabilmektedir. Bu duruma benzer olarak da çalışan personelin çalışan diğer arkadaşlarını nasıl değerlendikleri mevcut yönetim anlayışı üzerinde de bilgiler verebilmektedir. Örgütlerde yöneticilerin ve çalışanların X-Y teorisine göre değerlendirmeleri konusunda düşünce birliği içinde olmaları örgütün başarılı olması konusunda önemlidir (Tekin, Baş ve Gökdemir, 2016,s.81). X teorisini benimseyen yöneticilerin otoriter olmaları söz konusudur ve genellikle davranışları:

- Sonuç odaklı yönetim tarzı ve proje ve iş bitirmeye dönük yönetim stili,
- Asabi ve sıcak olmayan idare stili,
- Personele talepkar yaklaşma,
- Tasarımlara, projelere katılımcı birebir dahil olmama,
- Emirler veren yönetim ön planda olup ve çalışanın söylediklerinin öneminin olmaması,
- Personele teşekkür etme veya övme davranışının sevilmemesi,
- Personelin insanı yönüne yönelik umursamaz davranışlar sergilenmesi.

Bu şekilde davranış gösteren bir yönetici veya lider:

- Çalışan insanlar için işlerini sevmediklerini,
- Çalışan insanların değişime kapalı olduklarını,
- Çalışan insanların ufkunun kapalı olduğunu ve geleceği göremediklerini,
- Çalışan insanların sorumluluk almayacaklarını, risk konusunun yöneticinin omuzlarında olduğunu,
- Çalışan insanların yönetilmek istediğini yönetmek konusundan uzak oldukları

Şeklinde bir düşünce içindedir.

Y teorisi, X teorisini zıt halidir demek yanlış olmaz. X teorisindeki otoriter yönetici yerini Y teorisinde aydınlanmış yönetici almıştır denilebilir. Y teorisi yönetici veya liderlerinin davranışları olarak:

- Hayal gücü, yaratıcılık öğeleriyle yönetime yön veren,
- Geniş kafalı olan,
- Büyümenin, gelişmenin önemli olmasına özen gösteren,
- Arkadaşlık, dostluğun önemli olduğu bir çalışma ortamına önem veren,

- Katılımcı bir yönetim stili benimseyen,
- Görev ve sorumlulukların paylaşıldığı bir yönetime önem veren,

Davranışlar görülmektedir. Çalışanlara bakış açısı olarak da:

- Çalışan insanlarda çalışma azmi ve isteğinin olduğu,
- Çalışan insanların kendi kendilerine yol çizebileceklerini ve doğru seçimleri yapabileceklerini,
- Çalışan insanların kendilerini kontrol altında tutabileceklerini,
- Çalışan insanlar sorumluluklar almasının olağan olduğunu,
- Çalışan insanların hayal gücünün yönetim adına önemli olduğunu,
- Çalışan insanların yaratıcılık konusunda önemli özelliklere sahip oldukları,

Gibi hususlar görülmektedir (Seker, 2014,s. 35-36).

Likert Sistem 4 Modeli. Michingan üniversitesi öğretim üyeliği yapan Rensist Likert ve arkadaşları hem insan faktörünün hem de sermayenin uygun olarak yönetilmesi konusunun önemli olduğunu vurgulamışlardır. Örgütsel olarak değişim programları uygulamışlar ve araştırmalarının sonucunda sermaye kaynaklarındaki kayıpların kolayca karşılanabileceğini fakat insan faktöründe oluşan kayıplar için aynı durumun söz konusu olmadığını ortaya koymuşlardır. Lider davranışlarını dört ana başlıkta toplamışlardır. Bu liderlik davranışları ise:

- Sistem-1 Tip Liderlik Davranışı. Sömürücü (İstismarcı) Otokratik Liderlik davranışı,
- Sistem-2 Tip Liderlik Davranışı. Yardımsever Otokratik Liderlik davranışı,
- Sistem-3 Tip Liderlik Davranışı. Katılımcı Liderlik davranışı,
- Sistem-4 Tip Liderlik Davranışı. Demokratik Liderlik davranışıdır (Demir R. , 2010).

Sistem 1 İstismarcı-Otokratik Sistem. Astlara güvenin yokluğu, astların kararlara katılmasında özgürlüklerinin olmaması, kararların üst düzeyde alınması, astların korku, tehdit ve ceza ile çalıştırılması, biçimsel örgüt yapısına karşı olunması, ödüllendirmenin kesinlikle yokluğu, ne olursa olsun maksimum verimin elde edilmesi şeklindedir. Sistem 2 İyiliksever- Otokratik Sistem. Astlara güvenin varlığı fakat nadiren görüşlerinin alınması, cezanın affedilmesi ara sıra ödüllendirmeler,

inisiyatifin tanınmaması, çalışkanlığın ön planda tutulması, kontrol mekanizmasının üst yönetimin elinde olması, biçimsel örgütün var olmasından söz edilebilmesi şeklindedir. Sistem 3 Katılımcı Sistem. Astlara belirli oranda güven varlığı, önemli kararları liderin kendisinin vermeyi tercih etmesi, yüksek oranda denilebilecek inisiyatif tanınması, çoğunlukla astların görüşlerinin alınması, işlerin yürütülmesinin astlara devredilmesi, astların sorumluluklarının olması, başarı ödüllendirilir, iyi bir düzeyde kontrol sisteminin var olması, biçimsel örgüt yapısının varlığının kabul edilmesi şeklindedir. Sistem 4 Demokratik Sistem. Astlara her konuda tam güvenin varlığı, çoğunlukla astların görüşlerinin alınması, grup çalışmasının var olması ve inisiyatif kullanılması, kararların katılımcı bir şekilde alınması, iletişimin hem dikey hem de yatay olması, astlara geniş yetki ve sorumluluklar tanınması, ödüllendirmenin vazgeçilmez olması, biçimsel ve biçimsel olmayan örgüt birbirleriyle aynıdır görüşleri hakimdir. Likert örgütler sistem 1'den sistem 4'e ne kadar yaklaşırlarsa o kadar başarılı olurlar görüşünü ortaya koymuştur. Şöyle ki; sistem 4'te çalışanlar hem memnun hem de verimlilikleri yüksektir (Erenler, 2018).

2.1.2.2.3. Durumsallık kuramı. Bu yaklaşımın temel düşüncesini oluşturan ana bakış açısı, tüm durumlar için var olabilecek bir liderlik stiline olamayacağı anlayışıdır. Bu düşünce liderlerin etkin olmasının durumlara bağlı olması anlamına gelmektedir. Bu sebeptendir ki, liderin sadece kendinde var olan özellikler ile toplumlarında yaşayan insanların hayatlarının rotasını çizemeyeceğine, liderin kendisinde var olan kabiliyetler ile iç ve dış çevre öğelerini analiz edip birleştirdiği takdirde daha fazla etkili bir lider olabileceği görüşü bu bakış açısında hakimdir (Yeşil , 2016,s.163).

Paksoy 2002 yılında durumsallık yaklaşımları arasında: Fiedler'in Durumsallık Yaklaşımı, Ardışık Liderlik Kuramı, Yol Amaç Kuramı (Robert House & Martin Evans), Vroom & Yetton' un Normatif Kuramı, Hersey & Blanchard'in Durumsal Liderlik Kuramı, Reddi'nin Üç Boyutlu Liderlik Kuramı (Etkili ve etkisiz lider) olduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşımların ana temasını ise, görev veya ilişki ağırlıklı liderlik stiline her durum ve şartlarda geçerlilik sağlayamayacağını ortaya koymaktadır. Mevcut durumlara göre kimi zaman görev ağırlıklı liderlik stiline

etkin, kimi zamanda ise ilişki ağırlıklı liderlik stilinin etkin olabileceği ortaya konulmuştur (Çağlar, 2004,s.10).

2.1.2.2.4. Yeni liderlik kuramı. Yeni liderlik yaklaşımlarında son yıllarda epeyce önemli hale gelen dönüşümcü ve etkileşimci liderlik dışında “vizyoner liderlik”, “ruhani liderlik”, “kuantum liderlik”, “sürdürülebilir liderlik” ve “otantik liderlik” bulunmaktadır (Gün ve Aslan, 2018,s.219). Dönüşümcü ve etkileşimci liderlik, liderlik stilleri başlığında açıklandığından tekrardan açıklama gereksinimi duyulmamıştır.

Vizyoner Liderlik. Vizyoner lider, örgütün amaçları doğrultusunda, geleceğin resmini takım arkadaşlarıyla ve takipçileriyle hep birlikte oluşturan ve yaptıklarıyla onları motive eden ve onlara ilham veren liderdir (Küçük ve Demirtaş, 2016,s.55). Vizyoner lider; örgüt amaçlarına ulaşmak için ilgili personelleri güdüler, onlara ilham verir, olumlu bir örgüt kültürü inşa eder. Yeniliklere açıktır, yaratıcılığı destekler, risk almaktan korkmaz, risk sonucunda oluşan tablonun sorumluluklarını cesurca kabul eder (Ersan, 2020,s.62). Aksu (2009) yılında yaptığı çalışmada vizyoner liderliği, toplumdaki insanları tamamen etkileyebilecek ve o insanları harekete sürükleyebilecek vizyonları ortaya koyabilme ve iletebilme kabiliyeti olarak belirtmektedir. Geleceğin liderlerinden beklenti ise, bireylerin tam kapasitelerini ortaya koymalarını sağlayacak izleyicilerle hep beraber oluşturdukları bir vizyon ortaya çıkartmaları ve bu vizyonu canlı tutmaları şeklindedir (Memişoğlu, 2015,s.95).

Ruhani Liderlik. Bu liderlik modelinde, lider sahip olduğu personelin iş ve sosyal hayatlarının yanında personelinin iç dünyalarını da ele alır ve akıl yorar. Personelin iç dünyalarında sahip olduğu değerlere ve dünyaya bakış açılarına göre bu liderler personeliyle yoğun bir iletişim halindedir. Bu liderlik modeline sahip liderler, personeline umudun yanında inanç da enjekte ederler. Bu şekilde hareket eden liderler ruhsal lider olarak adlandırılır (Ertürk, 2017,s.1). Ruhani liderlik kuramı temel olarak, diğer liderlik kuramlarının göz önüne almadığı insanların ruhsal yönüne vurgu yapmaktadır. Bu liderlik insanın diğer yönleri gibi ruhsal yönünün de önemli olduğunu vurgulamaktadır. İnsanın bu yönünün daha da ileriye giderek diğer

yönlerini ateşlediği savunulmaktadır (Özgan, Bulut, Bulut, ve Bozbayındır, 2013,s.72). Ruhani liderlerin; sevgi, ahenk, uyum, birlik-beraberlik, merhamet ve dürüstlük gibi kavramların üstünde durduğu bilinmektedir (Polat, 2011,s.2035).

Kuantum Liderlik. Bu liderliğin tanımlamalar kapsamında farklı özellikler içerdiği bilinmektedir. Şöyle ki: Sürece odaklanma, katılımcı bir vizyon inşa etme, etkileşim ve sinerji oluşturma, örgütün çevresini hesaplamalara katma, iş birliği, işletmedeki bireylere destek olunması, örgütün ve bireylerin ilgilerinin odak haline getirilmesi, işletmedeki personelin birer potansiyel lider olarak görülmesi, değişimci olma, statükoya karşı koyma, öğrenmeye açık lider olma, mevcut fırsatları değerlendirme ve yeni fırsatlar oluşturma gibi özellikler sayılabilmektedir (Keith, 2002,s.215). Kuantum lider, bireylerin potansiyellerinde hareketlenme oluşturur ve bireyleri ortak bir hedefe kilitli hale getirir. Bu sistemin oluşması bütüncül ve sistemli olmaya bağlıdır (Penrose, 1999,s.11-21). Genel itibari ile kuantum liderlik belirsiz, öngörülemeyen süreçlerde her bireyin liderlik potansiyelini görünür hale getirme, izleyiciler üzerinde sinerji ve enerji üreterek yeni fırsatlar meydana getirme, çevrenin ve bireylerin bütün olarak görülmesi, iyi veya kötü tüm duyguların ele alınıp paylaşılması, iş birliğinin iletişimin ve etkileşimin daha da iyi bir hale getirilmesi, örgütün vizyonu, örgütlere moral veren değerlerin bütün haline getirilmesi gibi değişiklikler oluşturmaktadır (Seren İntepeler ve Samur, 2016,s.107).

Sürdürülebilir Liderlik. Bilgi topluluğunun nefes aldığı, toplumsal, tarihsel, mali, çevresel sorunlarını görebilen ve bu problemleri süzgecinden geçirip kendisine kaygılar yaratan ve yer aldığı çevresindeki bireylere vizyonlar geliştiren ve bu bireyleri örgütleyen liderlik olarak sürdürülebilir liderlik tanımlanabilir (Mısırdalı Yangıl, 2016,s.128). Farklı bir tanımlamada ise: Ekonomik, bireysel kaynakların adaletli olmayan bir şekilde zayıf bir hale gelmesini veya yaşanan çevrelerin bozulmasını engellemek adına ortak sorumluluklar edinmek şeklinde tanımlanabilmektedir (Šimanskienė & Župerkienė, 2014,s.82). Sürdürülebilir olmak demek, belli bir edimin süresiz bir şekilde devam edebilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda liderlik kavramında sürdürülebilirlik ise, örgütün var olan değerlerini daha fazla ikna edici ve etkin bir şekilde sürdürebilme yeteneğidir (Qazi Waqas , 2016,s.23).

Otantik Liderlik. Bu liderlik türünde liderler, örgütleri için geliştirdikleri ve sürdürmeye devam ettikleri açıklık ve güven ile örgütleri için bağlılık, iş doyumu, sorumluluklar almayı arzulama gibi olumlu neticeler elde edilmesine dönük faaliyetleri yerine getiren bireylerdir (Hassan & Forbis , 2011,s.1036). Otantik liderler, kendilerini izleyenler arasında olumlu yönde ilişkiler oluşturarak ve karşılıklı öz bilinç ve disiplin oluşmasına neden olurlar ve bu şekilde olumlu yönde kişisel gelişim önündeki engelleri kaldırır (Luthans & Avolio, 2003,s.242). Gardner vd. (2005) otantik liderlik unsurlarını: a- öz farkındalık b- öz düzenleme c- örgütsel iklim olarak olduğunu savunmaktadır. Öz farkındalık, kişinin kendi güçlü ve zayıf yanlarının farkında olması, öz düzenleme ise ön yargıdan uzak değerlendirme, örgütsel iklim ise otantik liderlerin kendilerini izleyenler için, bilgiye ve farklı kaynaklara ulaşmasını kolaylaştıran ve izleyicilerin kendilerini geliştirmesine olanaklar sağlayan bir ortamın oluşturulması anlamına gelmektedir (Keser ve Kocabaş, 2014,s.2).

2.1.2.3. Öğretmen liderliği. Öğretmen liderliği için çok yeni bir kavram demek yanlış olur. Öğretmenler uzun yıllardır çeşitli liderlik görevlerinde bulunmuşlardır. Örneğin, takım liderliği, alan başkanlıkları, birlik liderliği ve program geliştirme gibi farklı görevlerde çalışmışlardır. Öğretmenler bu görevlerde genellikle kararları veren, değişimleri tetikleyen olmaktan çok temsil eden kişi olmuşlardır. Bununla birlikte günümüzde öğretmenlik için yapılan farklı çalışmalar öğretmen liderliği ve öğretmenliğin farklı yönlerini de ortaya koymuştur. Öğretmen liderliğinde hakim olan durum ortaklaşa çalışmadır. Yeni kaynaklar ortaklaşa çalışan öğretmenlerce oluşturulur ve iş birliği öğretmen liderliğinde hakim durumdur. Öğretmen liderliğinde iki kanat hakimdir. Bunlardan birincisi geliştirme uğraşlarının sonucunda meydana gelen öğrenme çıktıları üzerine odaklanmak diğeri ise mesleki çalışmalara daha fazla değer vermektir(Harris & Muijs, 2005,s.19-438). Öğretmen liderliğinin amaçları arasında öğrenci başarısı ve okul çıkarlarını da en üst noktalara taşımak da bulunmaktadır. Ward ve Parr (2006) da yaptığı tespite göre tüm öğretmenlerin liderlik potansiyeline sahip olduğunu ve artık uygulamaya geçmesinin gerekliliğini vurgulayarak öğretmen liderliğinin var olan kalıpları kırarak örneğin takım liderliği, formatörlük vb. liderlikleri de içine alan geniş bir yapıya

kavuşmasının gerekliliğini vurgulamaktadır(Beycioğlu, 2009,s.51). Lider öğretmen, elindeki program doğrultusunda varmak istediği noktaları, öğrencilerin kendisinden umut ettiklerini, okulunun amaç ve hedeflerini birlikte ve bir bütün olarak görür. Lider öğretmen yaptığı faaliyetlerde etkindir. Hedefler ortaya konulur, eğitim-öğretime yönelik özgüven-bağlılık gibi kavramlar oluşturulur. Eğitim-öğretimi engelleyen unsurlar bir şekilde bertaraf edilir. Özgürlüğün ve huzurun olduğu bir sınıf ortamı yaratılır. Bu noktalardan hareketle, eğitimin kalitesini artırmak da lider öğretmenlik gerekli ve önemli bir noktadır. Lider öğretmen olabilmek için öğretmenin kendisini çok yönlü geliştirmesi ile mümkün olabilmektedir. Bunun yanında yönettiği grubun özelliklerini iyi analiz edip ona planlamalar yapması gerekme ve ona göre liderlik stilleri tercih etmelidir. Lider öğretmenler sayesinde de okul yaşamı da olumlu yönde etkilenmektedir (Dağ ve Göktürk, 2014,s.182-183).

2.1.3. Spor kavramı. İnal (2003), sporun sözlüksel anlamı incelendiğinde disportare ve desport kelimelerine denk geldiği bu kelimelerinde eğlence, hoş vakit, neşe, dağıtmak anlamına geldiği bilinmektedir. 17. Yüzyıldan günümüz yaşamına gelindiğinde ise ilk hecesi alınarak sport şekline dönüştüğü araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Spor, insanlık tarihinde ölüm kalım savaşlarının barışçı bir simülasyonu olarak ortaya çıkmıştır. Sporsal faaliyetler başlangıçta savunma ve saldırı dayalı olarak yapılırken zamanla bireysel ve takım sporları olarak yapılar hale gelmiştir. İnsanlar spor ile üstün gelme arzularını sergileyebilmişlerdir (Özdenk, 2018,s.80).

2.1.3.1. Sporun tanımı. Spor multidisipliner bir alana sahip olmasından dolayı farklı tanımlarda yer almıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Morpa (1966) sporu,; bireysel veya grup olarak yapılabilen, kendine has kurallara sahip olan, genellikle rekabete dayalı, bedeni ve akli yetenekleri eğitip geliştiren, eğlenceli ve eğitici etkinliklerdir. Somuncuoğlu'na göre (1975) spor, sağlıklı bir geleceğin oluşmasında temel bir eğitim vasıtasıdır. Bireylerin refah düzeyi bir bakıma beden ve ruh sağlığıyla yakından ilgilidir. Bireylerin sağlıklı bir ömür sürebilmelerinde sporun büyük önemi vardır. Ayrıca toplumda ve toplumsal alanlar arası ilişkilerde spor

önemli bir yere sahiptir (Dalkılıç, 2011,s.20). Fişek (1998) sporu, sporcu gözünden kazanılması gerekli teknik ve fiziksel bir uğraş, izleyen bireyler açısından rekabete dayalı güzel bir zamansal süreç, toplumsal açıdan ise toplumun zıtlıklarını, güzelliklerini ve özelliklerini yansıtan bir yansıtıcı, duruma göre toplumu yönlendirebilen bir vasıta ve en genel olarak toplumsal bir kurumdur. Aracı (1999) sporu, insanların beden ve ruh sağlıklarını daha iyi noktalara taşımak amacıyla belirli kurallara göre çaba harcama, haz duyma, yarışma, galip gelme, başarılı olma dürtüsünün daha da artırılması ve bireysel açıdan en üst noktalara çıkarılması amacıyla ortaya konulan yoğun emektir. Genel bir tanımlamayla spor, insanların zekasını ve tüm benliğini ortaya koyarak rakibine, kendisine, mesafesine ve zamana karşı ortak kurallar vasıtasıyla yaptığı bir hareketler bütünüdür (Sporeus, 2021).

2.1.3.2. Sporun önemi. Spor dünyamızda sektör sıralamasına bakıldığında 22. Sektör olarak görülmektedir. Sektör sıralamasının da o kadar büyük öneme sahiptir ki genel ciro olarak otomotiv sektörünün ilerisinde yer almaktadır. Spor, endüstrisi olarak ele alındığında ABD’de 5.5 milyon kişiye istihdam sağlamaktadır. Spor programları, günümüz dünyasında en sevilerek izlenen ve toplumu etkileyen televizyon programları arasındadır. Formula 1 ve dünya kupaları bu programlara örnek olarak verilebilir. Sporsal faaliyetler insanoğlunun hayatını yukarıda anlatılanların yanı sıra, performans sporu olarak (yarışma fırsatları sunarak maddi-manevi boyutta), rekreatif (sağlık ve güzellik boyutunda), rehabilitatif (hastalık ve sakatlıkların tedavisi boyutunda), preventif (hastalık ve sakatlıkların önlenmesi boyutunda), diğer serbest zaman etkinlikleri (traking, yamaç paraşütü, dağcılık v.b) olarak da etkilemekte olup insanoğlunun vazgeçilmez bir parçası durumundadır (Bilaloğlu ve Yıldırım, 2014,s.323).

Spor günümüz dünyasında toplumların gelişmişlik düzeylerinin bir göstergesi durumundadır. (Erkal,1982), Toplumsal yaşamın tüm yönlerini etkiler ve etkilenir. Sporun ilişki halinde bulunduğu bazı kavramlar: ekonomi, hukuk, politika, rekreasyon, uluslararası düzeyde ilişkiler, televizyon, sponsorluk, reklam, turizm faaliyetleri, eğitim, okul, çocuklar, ergenler, yaşlılar, kadınlar, engelli bireyler, iş hayatı, meslek haline gelme vb. kavramlar verilebilir. Görüldüğü üzere spor

toplumsal olarak da hayatımızın merkezi konumundadır. Spor faaliyetleri ülkelerin temel yapı taşı olan bireylerin, bedeni ve ruhi sağlığını korumak ve daha da iyileştirmek, olumlu yönde kişilik ve karakter gelişimi sağlamak, bilgiler ve beceriler kazandırma vasıtasıyla toplumda uyum sağlamak, bireylerin sosyalleşmesi, toplumsal ve toplumlar arası barışa katkı sağlamak, bireylerin birbirleriyle kurallar çerçevesinde rekabet etmesini sağlayarak kurallar uyma konusunda kazanımlar sağlamaktadır (Yetim, 2000,s.64).

2.1.3.3. Okul sporları. 2010-2011 yılındaki yarışma talimatına istinaden okul sporlarını incelediğimizde 2010 yılının sonuna kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na organize edilip yarışmaların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapıldığı görülmektedir. 2010 yılının Eylül ayında oluşturulan protokol ile 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren okul sporları Gençlik ve Spor Bakanlığınca organize edilip yapılır hale gelmiştir. Spor Genel Müdürlüğü Okul Sporları Şube Müdürlüğü tarafından her ilin Gençlik ve Spor Müdürlükleri yetkilendirilip, okul sporları her ilin tertip komitesi tarafından tertip edilir hale getirilmiştir (Mat, 2020,s.12).

20 farklı branşla gerçekleştirilen okul sporlarına günümüze kadar farklı branşlar eklenmeye devam etmiştir. Okul sporlarına katılacak sporcular yaş gruplarına göre; minikler, küçükler, yıldızlar ve gençler olarak gruplandırılmıştır. Öğrencilere ve çalıştırıcılara ait bilgiler spor bilgi sistemine işenerek öğrencilere ve çalıştırıcılara ait lisans, çalıştırıcı belgesi ve esame dosyaları okulların genellikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerince sistemden alınmaktadır. Okul spor yarışmalarının her aşamasında, kardeşlik, yardımlaşma, centilmenlik, kaynaşma ve hoşgörü değerleri öne çıkarılır. Spor dalının özelliğine göre ferdi veya takım halinde yapılan grup, yarı final ve Türkiye birinciliği yarışmalarına katılacak spor kafilesi Bakanlık tarafından hazırlanan yönerge ile belirlenir (Okul Spor Yönetmeliği, 2019). Okul spor branşlarını incelediğimizde 2019-2020 yılı için ilgili branşların: Atıcılık, atletizm, badminton, basketbol, beyzbol, bilardo, bilek güreşi, bisiklet, bocce, boks, bowling, buz hokeyi, buz pateni, jimnastik, curling, dağcılık, dart, eskrim, futbol, geleneksel spor dalları, geleneksel Türk okçuluk, golf, güreş, halk oyunları, halter, hava sporları, hentbol, hokey, judo, kano, karate, kayak, kaykay, kızak, kick boks, korfbol, kriket,

kürek, masa tenisi, modern pentatlon, muay tahai, okçuluk, oryantiring, rafting, ragbi, satranç, softbol, taekwondo, tenis, triatlon, voleybol, wushu, yelken, yüzme gibi branşların ve yarışma talimatlarının olduğu görülmektedir (Gsb, 2021).

2.1.3.4. Sporun kişiler üzerine etkileri. Spor kavramı bireyleri değişik yönlerden etkilemektedir.

2.1.3.4.1. Sporun psikolojik etkileri. Spor bireylerin beyinlerini biyolojik ve psikolojik olarak olumlu yönde etkileyerek ruh sağlığımızın korunmasında büyük bir öneme sahiptir. Spor yapmaya başladığımız vakit günlük hayatın stresinden uzaklaşıp bedenimize yoğunlaşırız. Bu yoğunlaşma sırasında ilk olarak beyin fonksiyonları işlevsel olarak çalışmaya katılır bu durumda bazı psikolojik rahatsızlıkların gelişmesine mani olur. Spor ile sinir hücrelerimiz yeniden yapılır, beynimizdeki hücrelerin yaşlanması gecikir. Spor faaliyetleri sinir hücrelerimiz arasındaki ilişkileri düzenleyip koordinasyon yeteneklerimizin gelişmesine neden olur. Sporun en önemli özelliklerinden biride natural bir anti-deprasan olma özelliğidir. Düzenli spor yapan bireylerde genellikle depresyona pek rastlanmaz. Sporun düzenli olarak yapılması dopamin, endorfin gibi mutluluk hormonlarının salgılanmasında artışa neden olur. Spor iş hayatının oluşturduğu stresi azaltma konusunda olumlu etkilere sahiptir. Spor ile beynimize giden oksijen miktarı artmakta ve bireylerin doğru kararlar vermesi potansiyeli de bu yönde artış göstermektedir. Bu durumda bireylerin psikolojilerinde olumlu etkilere neden olmaktadır. Düzenli spor yapmak; bireyleri stresten uzak tutar ve stresten kurtulmak konusunda bireyi olumlu yönde etkiler, güzel bir uyku düzeni sağlayabilir, fiziksel olarak güzel bir görüntü oluşturabilir, zihinsel olarak önemli faydalar sağlar, depresyonun oluşmasına engel olup depresyondan kurtulma konusunda faydalar sağlar, bireylerin kendisine güvenini artırabilir (Kılıç B. , 2021). Bektaş (2018)'de yaptığı araştırma sonucunda, okul spor yarışmalarına katılan bireylerin öfke düzeylerinin okul spor yarışmalarına katılmayanlara oranla daha düşük olduğunu ve öfke duygusunun olumlu yönde boşaltılabilme konusunda spor faaliyetlerinin önemli bir konuma sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (Bektaş A. , 2018,s.76). Birinci

(2019)'da yaptığı çalışma sonucunda, aktif spor yapanlar lehine yönelik fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve öfke alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar tespit etmiştir (Birinci, 2019,s.80).

2.1.3.4.2. Sporun fizyolojik etkileri. Sporun fizyolojik etkilerine yönelik yapılan araştırmalar sonucunda; uygun yüklenmeler ile kas liflerinde çoğalma, kas kuvvetinde gelişme, kas çapında büyüme gerçekleşmektedir. Vücuttaki enerji depolarında büyüme ve kılcal damarlardaki genişlemesi neticesinde kasların dayanıklılığı da artmaktadır. Çabukluk gerektiren uyarılarda kasın hızı gelişir. Spor ile kalp ve dolaşım sistemi de olumlu etkilenir. Kalp daha verimli bir şekilde kan pompalar. Bireylerin solunum volümünde artışlar meydana gelir. Nefes alıp verme daha ekonomik hale gelir. Uygun yapılan egzersiz ve spor faaliyetleriyle, yüksek tansiyon, şeker hastalığı, aşırı kilo, kolesterol ve hareketsizlik gibi olumsuz noktaların önüne geçilebilir. Bireylerin kendini her yönde zinde ve enerjik hissetmesini sağlayabilir. Stres, kalp-damar hastalıkları, kanser spor faaliyetleri ile önlenir. Kemik ve kas sağlığını olumlu etkiler. Vücutta biriken toksitlerin vücuttan atılmasını kolaylaştırır (Demir ve Filiz , 2004,s.113).

İnal (2003) spor yapan bireyler; daha enerjik bir yapıda ve psikolojik ve fizyolojik yorgunluklara karşı vücut dirençleri yüksek bir şekildedir. Uygun sporsal faaliyetler ve beslenme ile obezite engellenebilir. Vücutta kılcal damarlarda artış meydana gelir. Kalp krizi riski azalabilir. Kalp daha ekonomik çalışarak kan pompalamayı artırır. Kalp sağlığı açısından kalbi besleyen koroner damarlarda genişleme meydana gelir (Özdenk, Beden Eğitimi ve Spor, Faydaları, Önemi ve Sınıflandırılması, 2018,s.83).

2.1.3.4.3. Sporun sosyolojik etkileri. Spor olgusunu toplumsal boyutta incelediğimizde, sporun çevreci bir yaklaşıma sahip olduğunu görürüz. Spor yapılan alanların genellikle hava kirliliğinin olmadığı, temiz, bol yeşili olan yerler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla spor temiz çevre oluşturulmasında toplumu olumlu yönde etkilemektedir. Spor faaliyetlerinin bir başka boyutu incelendiğinde toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi de olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Spor faaliyetlerinde sınıfsal farklılıklar, cinsiyet farklılıkları, din ve mezhep farklılıkları

vb. farklılıklar ortadan kalkar herkes eşit bir durumdadır ve fair play sporsal faaliyetlerde ortaya konulur. Spor, demokratik bir toplum yapısının oluşturulmasında da etkilidir. Özellikle takım sporlarında birey lider olmayı veya liderle ortak amaçlara belirlenen kurallar dahilinde ulaşmaya çalışır. Spor faaliyetleri bireylerin sosyalleşmesinde de etkilidir. Yeni arkadaşlıklar kurulabilir, bireyler yeni gruplara katılabilir. Sosyalleşme konusunda sporun engelli bireyler üzerinde son derece önemli işlevleri de bulunmaktadır. Spor ve rekreasyon faaliyetleri toplumda faaliyet çeşitliliğinin artmasına da neden olmaktadır. Sporsal faaliyetler, ulusal ruhta güçlenmeye, sosyal uyumlara, ailesel bağların güçlenmesine, engelli bireylerin topluma kazandırılmasında, yaşlı bireylerin toplumda kabul edilmesine, bireylerin toplumsal davranışların geliştirilmesinde etkilidir (Doğu, 2012).

Spor faaliyetleri insanların yaşamında sürekli, kurallı, bilimsel verilerden yararlanılarak yapıyorsa bireyler arasında çok önemli bir iletişim aracı olma özelliğini de sahiptir. Sosyal mesafeler spor ile kırılabilir. İnsanların empati yapma yeteneklerinde faydalar sağlayabilir. Spor yapan bireylerin kendilerini daha düzgün ifade etmesini sağlayabilir. Bireyleri bir grubun parçası olması sağlayarak onların bütünleşmesine ve dayanışmasına olanaklar sağlayabilir. Spor içinde bulundurduğu kurallara uyma sağlayarak bireylerin bu kurallara uyma bilincinin sosyal hayata kanalize edilmesinde de etkilidir. Spor bireylerin toplumsallaşmasında büyük bir öneme sahiptir. Spora yapılan yatırım çocuklarımızın geleceğine yapılan yatırımdır (Kaplan ve Çetinkaya, 2014,s.124).

2.1.3.4.4. Sporun ekonomik etkileri. Sporun ekonomi üzerindeki etkisi geçmişten günümüze doğru devasa bir şekilde büyüme göstermiştir. Bu büyümede, yeni spor örgütlerinin spor pazarına girmesi ve yeni ve değişik ürünler üretmesi, spor branşlarına daha fazla insanın rağbet göstermesi, sporun rekreasyon boyutunun bireylerin hayatında daha bir önem göstermesi, sporsal faaliyetlere dönük bahis örgütlenmelerin daha da fazlalaşması etkili olduğu söylenebilir. Dünyamızda spor tutkusu artarak devam etmektedir. Bu tutku büyüklüğü milyarlarca dolar olan bir pazar oluşturmaktadır. Bilet satışları, medya hakları, sponsorluk gibi faaliyetlerin daha da artacağı bu durumda öngörülmektedir. Spor malzemeleri, lisanslı mallar, sağlık ve fitness alanları da spor endüstrisinin büyüklüğünü daha iyi açıklar hale getirmiştir. Spor endüstrisinde olimpiyatların, dünya şampiyonalarının ve tüm spor

organizasyonlarının önemi de yadsınamaz bir gerçektir. Sporsal faaliyetlerin yayın haklarından sağlanan gelir günümüzde artarak devam etmektedir (Özer, 2017).

Bireyler spor faaliyetlerine katılarak veya izleyerek yaşamlarına anlam katmaktadırlar. Herhangi bir ülke veya kentte büyük ölçekli bir spor organizasyonu yapıldığında, yurt dışından gelenlerin sayısı artmakta iken o ülke veya kentte yaşayanların yurt dışına olan ziyaretlerini azalttıkları bilinmektedir. Bu durumda döviz girdisini artırmakta ve bölgesel dengesizlikleri azaltmaktasın da spor faaliyetlerinin etkili olduğu söylenebilir (Serçek, Özaltaş, ve Serçek, 2018,s.69).

2.1.4. Beden eğitimi kavramı. Beden eğitimi ve spor bireyleri çok yönlü olarak ele alır ve bireylerin çok yönlü gelişmesinde olumlu etkiler sağlar.

2.1.4.1. Beden eğitiminin tanımı. Beden eğitimi ve spor bireylerin bedensel sağlının korunmasını, karakter gelişimine katkı yapılmasını, moral kazanmasını ve tüm hayatında verimli olmasını sağlayan tüm faaliyetleri içine alır. Beden eğitimi ve spor bireyler üzerinde manevi ve milli yönden de gelişmeler sağlayarak ortak his ve davranışlar ile hareket etmesi üzerinde de etkilidir. Bu nedenlere dayalıdır ki beden eğitimi ve spor en etkili eğitim ve sağlık etkinlikleridir. Beden eğitimi ve spor için en genel tanımlama; milli eğitimin temel kriterlerine uygun şekilde bireylerin bedensel, sosyal, zihinsel gelişiminde etkili olan oyun, fiziksel etkinlik, jimnastik hareketlerinin tümünün genel ismidir. Beden eğitimi ve sporun bilimsel bir dal, pedagojik bir alan ve sanat boyutunda bireylerin davranışlarını etkilediği düşünülmektedir. Bireylerin bedensel, sosyal, zihinsel gelişimine katkı sağladığı da bilimsel araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu sebeple eğitim kavramı içerisinde kendine yer bulmuştur. Milli eğitimin temel ilke ve hedeflerine uygun bir şekilde bireylerin bedensel, zihinsel, sosyal gelişmesine katkı sağlamakta milli eğitimin önemli silahlarından biri konumundadır. En temel amacı bilimsel veriler ışığı altında bireylerin, bedeni yönden dinç olması, zihinsel olarak uyanık olmasıdır. Beden eğitimi özüne bakıldığında genel bir kavramdır ve içinde oyun, jimnastik, spor gibi kavramları barındırır. Bilimsel veriler ışığı altında bilinçli bir şekilde uygulanan beden eğitimi ve spor faaliyetleri her zaman yarar sağlamaktadır. Bireyler yaşamları

boyunca sağlıklı, mutlu olup ahlaki değerleri de kazanmış olurlar (Yalçın ve Kazak, 2019,s.15).

Arslan (1979) beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine bağlı olarak tüm kişiliğin gelişmesi olarak tanımlamıştır. Genel eğitimi tamamlayıcı bir rolünün olması yanında genel eğitimin ayrılmaz bir yanıdır. Amaçlanan bireylerin sağlıklı olması, güçlü olması, mutlu ve dengeli bireyler olması, bireylerin toplumsal kurallara uyarak toplumsallaşması, kültür sahibi bireyler olması ve en nihayetinde vatanına, milletine bağlı birer vatandaş olması için vatandaşlık eğitimi almasıdır. Beden eğitimi bir farklı tanımlama da ise, Milli Eğitimin temel kuralları kapsamında bedensel, ruhsal ve fikirsel gelişimin sağlanmasıdır. Beden vasıtasıyla yapılan etkinliklerin amacı bireylerin fikirce uyanık, ruhen sağlıklı olmasının sağlanmasıdır (Akkoyunlu, 1996,s.81).

2.1.4.2. Beden eğitiminin önemi ve yararları. Teknoloji hayatlarımızı şu anda olduğu kadar kuşatmadan önce insanlar daha fazla hareket etmekteydiler. Değişen ve çok hızlı bir şekilde meydana gelen olaylar ve teknoloji bireylerin hayatlarında olumlu ve olumsuzluk olguları beraberinde getirdi. Eğitim faaliyetlerinin de bu noktada önemi arttı. Eğitimin bu noktadaki hedefi nitelikli birey gücü yetiştirmek oldu. Nitelikli insan gücü demek; zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal yönden sağlıklı olmak demektir. Bu noktadan hareketle eğitim faaliyetleri içinde beden eğitimi önemli bir konumdadır. Beden eğitimi bireyleri sadece vücutsal sağlamlık olarak ele almaz. Fiziksel sağlamlığın içine bedensel, zihinsel, ruhsal ve zihinsel sağlamlıkta girer. Bir hareketin doğru yapılması demek kasın gücünün olması, hareketin doğru algılanması ve düşünsel olarak analiz edilerek doğru yapılması demektir. Düzenli olarak yapılan beden eğitimi ile fiziksel uygunluk, kalp dolaşım sistemi, fiziksel kapasite ve sportif faaliyetlerin düzgünce yapılabilmesi hedeflenmektedir. Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği'ne (NASPE) göre beden eğitimi faaliyetlerine katılan bireylerin elde edeceği davranışlar:

- ✓ Farklı fiziksel etkinlikleri yapabilmek için temel hareket becerilerinin öğrenilmesi,
- ✓ Fiziksel devamlılığın farkında olunma hissinin gelişmesi,

- ✓ Hareketsel olan veya olmayan ve ustalık içeren becerilerin gelişmesi,
- ✓ Dans, oyun ve sporda hareketsel olan ve olmayan becerilerin gelişmesi,
- ✓ Fiziksel etkinliklerin yararlarının kavranılması ve sağlıklı olmak için gereken becerilerin elde edilmesi,
- ✓ Toplumda sağlık bilincini geliştirmek ve sağlıklı birer tüketici oluşturma,
- ✓ Dinlenmenin ne olduğunu öğretmek ve geliştirmek, bireylere güven duygusu aşılamak ve geliştirmek,
- ✓ Vücut yapısını, işleyişini ve kavramlarını öğretmek,
- ✓ Spor, hareket ve oyunlardaki kurallara uymayı, değerlendirmeyi öğretmek,
- ✓ Estetik ve hareketlerin yaratıcı yanlarının takdir edilmesi,
- ✓ Bireylerin kendine güvenin ve içsel kişisel özelliklerin gelişmesi.

Gibi davranışlar kazandırmaktadır (Heper, 2012,s.3-4).

Beden eğitimi; okullardaki öğrenciler için sadece onları fiziksel olarak diri tutmak için kesinlikle değil daha fazlası içindir. Öğrenciler fiziksel, kavramsal, fiziksel beceri konusunda da beden eğitimi ile eğitilmektedirler. Bu faktörler öğrencilerin yeteneklerine güven duymalarını sağlayıp bağımsız olarak hareket etmelerine ve grupların içinde hareket etmekten ve aktif olmaktan zevk almalarını sağlamaktadır. Beden eğitimi bu misyonun dışında, okullarda yapılan programlar için bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanların geliştirilmesinde de önemli roller üstlenir.

İnal (2009) beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin; bireylerin zihni, fikri ve bedeni gelişimlerinin uyumlu olması ve toplumda bireylerin sağlıklı, verimli olması için önemli bir yerinin olduğu konusunda tespitler ortaya koymuştur (Ayan, 2020,s.2-3). Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin, katıldıkları eğitsel oyun ve yarışmalar da kurallara göre hareket edip arkadaşları ile işbirliğine gitmeleri öğrencilerin bu davranışlarını gerçek hayatlarına da lanse etmelerine neden olmakta ve toplumsal yaşama da faydalar sağlamaktadır. Öğrencilerin takım çalışmalarına yatkın olmaları sayesinde toplumsal yaşam içinde kendilerine daha basit bir şekilde yer bulmalarını da kolaylaşmaktadır (Harmandar, 2004,s.163). Genel olarak beden eğitimi ve spor

faaliyetleri bireyler üzerinde; fiziksel (kassal, iskelet, kemik yapısı ve vücut kompozisyonu), psikomotor (esneklik, dayanıklılık, sürat, kuvvet), zihinsel (zeka gücü, pratik çözümler), psikolojik (monotonluk ve stresten kurtulma, cesaret, kişilik gelişimi), sosyal (sosyalleşme, grupla hareket etme), duyuşsal (duyguları ifade etme ve kontrol altına alma), biyolojik (iç organların gelişmesine katkı, solunum, dolaşım, enerji sistemlerine sağladığı yarar) gibi konularda büyük bir öneme sahiptir (Günbay, 2019,s.9).

2.1.4.3. İlköğretim 'de beden eğitimi ve spor dersi. Türkiye’de ilköğretim okullarında işlenen beden eğitimi spor derslerinde öğrencilerin yaşları, ilgileri, hazır bulunuşluk düzeyleri ve beklentileri gibi eğitim faaliyetlerini doğrudan etkileyebilecek faktörlere yeterince önem verilmiş bulunmaktadır. 5,6,7,8. sınıflardaki işlenen beden eğitimi ve spor dersi ile öğrencilerin gelişimlerini olumlu etkileyecek noktalara ulaşılmaya çalışılmaktadır. Beden eğitimi ve spor derslerindeki temel amaç; öğrencilerin bütünsel olarak yani bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olarak geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda 5,6,7,8. sınıflarda beden eğitimi ve spor dersi iki önemli dal üzerine yapılanmıştır. Bu önemli iki dal öğrenme ve gelişim üzerine konumlanmış şekilde hareket yetkinliği ve aktif, sağlıklı yaşamdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde ayrıca öz yönetim, sosyal ve düşünme becerilerini geliştirmek adına kazanımları da öğretim programlarında yerler verilmiş bulunmaktadır. Program amaçlarına ulaşma konusunda öğretmen ve öğrencilere yol gösteren “Fiziksel Etkinlik Kartları (FEK)” kullanılmaktadır (Meb, 2018).

2018 yılında yeniden düzenlene ilköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesine göre ilkokul 1,2,3. sınıflarda beden eğitimi ve oyun dersi ders saati zorunlu olarak 5 saat, 4. sınıflarda ise zorunlu 2 saat şeklinde olup bu derslere ilkokul sınıf öğretmenleri girmektedir. Normal ortaokulların 5,6,7,8. sınıflarında beden eğitimi ve spor dersi ders saati zorunlu 2 saat olup seçmeli ders olarak Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara göre modüller oluşturmak kaydıyla) dersi 2 yada 4 saat olarak seçilebilmektedir. İmam hatip ortaokullarında ise beden eğitimi ve spor dersi 5. sınıflarda 2 saat, 6,7,8. sınıflarda ise 1 saattir. Seçmeli ders olarak Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara göre modüller oluşturmak kaydıyla) 5,6,7. sınıflarda 1 saat, 8.

sınıflarda ise 2 saat seçilebilmektedir. Ortaokul beden eğitimi ve spor derslerine alanlarında eğitim almış 4 yıllık üniversite mezunu gerçek beden eğitimi ve spor öğretmenleri girmektedir (Ttkb, 2018).

Beden eğitimi ve spor dersi ile ulaşılmak istenen çıktılar ise; farklı fiziksel etkinlik ve sporsal faaliyetlere dönük hareket becerilerinin geliştirilmesi, harekete yönelik kavram ve ilkelerin çeşitli fiziksel etkinliklerde ve sporlarda kullanılması, haraketsel strateji, teknik ve taktiğin farklı sporsal etkinliklerde kullanılması, sağlıklı yaşam ile ilgili kavram ve ilkelerin kavranması, sağlık için sporsal faaliyetlere katılınması, ülkemizin sporla ilgili kültürel birikiminin öğrenilmesi, beden eğitimi ve spor yoluyla bireylerin kendi kendini yönetmesini öğrenmesi, beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle; iletişimsel becerilerin geliştirilmesi, takım oyunu iş birliği, fair play anlayışı, bireysel ve sosyal sorumluluk, liderlik becerileri, doğaya karşı sorumluluk ve bireysel farklılıklara saygı konusunda kazanımlar elde edilebilir. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile alana özgü ise; dayanıklılık, çabukluk, esneklik, hareketlilik, koordinasyon, kuvvet ve ritim özellikleri de geliştirilebilmektedir (Meb, 2018).

2.1.5. Karakter kavramı. Karakter kavramı farklı bilimlerde farklı şekillerde ele alınıp tanımlanmıştır (Karatay, 2011,s.473). Karakter kalıtımla gelen veya kalıtımla kuşaktan kuşağa aktarılan bir kavram kesinlikle değildir. Bireyler yaşantılarına göre sahip oldukları karakterleri şekillendirebilir. Günlük hayattaki çıkarlar bireylerin karakterlerini etkileyip farklı bir hal aldırabilir. Toplumların iyi karakterli, erdem sahibi, mizacı ve huyu güzel insanlara ihtiyacı vardır (Ulusoy, Karakter Değerler ve Ahlak Eğitimi, 2019,s.13-14).

2.1.5.1. Karakterin tanımı. Karakter, bireylerin içinde yer aldığı aile ve topluma göre şekil alabilen, insanların doğuştan getirmedikleri tersine sonradan edindikleri davranışların tamamıdır (Özbey, Türkoğlu ve Büyüktanır Buldur, 2014,s.325). Karakter daima iyiliğin, erdemli olmanın, ahlaksal olgunlaşmanın gerekleri olarak görülmüş olup hayranlıklar oluşturan içsel özellikleri andıran eski bir kelimedir. “Character” kelimesi Yunanca bir kelime olup anlamı ayırt edici işaretir. Son zamanlarda karakter kavramı insanların ahlak merkezi anlamında da

kullanılmaktadır (Sapsağlam, 2016,s.3). Karakter, insanların kendi kendisine hakim olmasını, kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünceleriyle yaptıklarında tutarlı olmasını, sapsağlam kalabilmesini sağlayan özelliklerin toplamıdır. Farklı bir tanımlama ise, bireyleri başka bireylerden ayıran temel belirti, bireylerin edimlerini belirleyen ana özellikleri şeklindedir (Tdk, 2005,s.1077). Diğer bir tanımlamada ise, insanların ahlaksal hedefler edinmeleri ve bu hedefleri etik olan bir yöntemle gerçekleştirmeleri için bireyleri güdüleyen kuvvettir (Davidson, Lickona & Khmelkov, 2008,s.372).

Toplumsal yarar gözetilerek bakıldığında çoğu birey için iyi karakter, en kapsayıcı ve elle tutulur şekilde kurallara uymak olarak ifade edilebilir. İnsanlar kendilerine söyleneni yaparsa, kötü faaliyetlerden uzak durursa, kendine üstüne düşen görevleri yaparsa, hayatlarını düzene sokup iyi bir iş bulursa iyi karakterli olduğu ifade edilebilmesine karşın tam olarak bu anlatılanların karakter kavramını yansıttığı söylenemez. Karakter kavramı bireylerin davranışlarından, edimlerinden, yönelimlerinden, takındıkları tavırlardan daha geniş bir kelimedir. Karakter kavramı bireylerin; sosyal, düşünsel, zihinsel ve ahlaki boyutlarının olumlu yönde gelişmedir denilebilir (Battistich, 2005,s.2).

Adler (1994) Çoğu insan karakter niteliklerinin kalıtımsal olduğuna, doğuştan getirildiğine inanır. Bu inancın açıklaması da bireylerin karakter niteliklerinin ailelerine benzemesi şeklinde gösterilir. Gerçekte bu durumun oldukça kolay bir açıklaması mevcuttur. Kendisini önemli biri konumuna getirmek isteyen çocuk kendi etrafında bu yönde olumlu olan bireyleri kendisine model alır. Dolayısıyla karakter kesinlikle doğuştan ve kalıtım yoluyla bireylere geçmez ve karakter yaşantılar yoluyla değişebilir (Karatay, Destebeşi ve Demirbaşı, 2015,s.124).

2.1.5.2. Karakteri oluşturan alt bileşenler. Karakter kavramını nelerin oluşturduğunu bilmeden hareket etmek karaktere dönük yapılacak faaliyetleri imkansız hale getirmekte olup adeta farenin ne olduğunu bilmeden en iyi fare kapanını yapmaya benzemektedir. (Berkowitz, 2002,s.43). Karakter tanımlanırken Josephon Etik Enstitüsünün (Josephon Institute of Ethics) karakter üstüne belirlediği altı değerin neler olduğunu bilmek başlangıçta mantıklı olacaktır. Bunlar:

Güvenirlilik, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, vatandaşlıktır (Bones, 2010,s. 13). Karakter özelliklerine yönelik yapılan farklı kitap incelemeleri ve araştırmalar sonucunda 11 adet özellikten söz edilebilir. Bunlar: (1) ilgi, şefkat, nezaket ve empati, (2) vatandaşlık, (3) cesaret, (4) adalet, (5) dürüstlük ve güvenilirlik, (6) bütünlük, doğruluk (7) liderlik, (8) hedefler oluşturma ve bunlara ulaşmada azim, (9) saygı, (10) sorumluluk ve (11) ekip çalışma ve iş birliğidir (Almerico, 2014,s.4). Farklı bir çalışmada ise karakter değerleri olarak: Kendine /başkalarına/mülküne saygı, dürüstlük, öz kontrol/disiplin, sorumluluk/güvenirlilik/hesap verebilirlik, adalet, azim/çalışkanlık, işbirliği, şefkat/empati, nezaket, affetmek, vatanseverlik/ vatandaşlık, tolerans/çeşitlilik, nezaket, cömertlik/hayırseverlik, sportmenlik, tevazu gösterilebilir (Bulach, 2010,s.82).

Araştırmada kullanılan ölçekte ise karakter bileşenlerini: Dürüstlük, anti-sosyalizm, merhamet sportmenlik, adalet oluşturmaktadır (Görgüt ve Tuncel, 2017,s.153). Dürüstlük, bir karakter konusudur. Karakter ne kadar sağlamla görünümde olan noktalarda bir o kadar durudur. Karakter, düzenli yaratılış üstüne sağlam değerlerin bir bütün olarak yerleştirilmesidir. Dürüstlük, bu bütünlüklerin duygu, eylem, davranış uzantıları şeklidir (Emre, 2020,s.25).

Anti-sosyalizm, insanların başka bireylerin haklarına ve var olan kurallara devamlı saygısızlık da bulunmaları saldırmaları ve bunlara bağlı olarak gerçekleşen farklı davranışlardır (Bakırcı, 2013). Merhamet, TDK' ya göre insanların veya farklı bir canlının karşılaştığı olumsuz kötü bir durum sebebiyle meydana gelen üzüntüdür. Bir başka ifade şekli acıma duygusudur. Farklı bir bakış açısı ile acıma hissi ve bu hissin tesiriyle yapılan iyilikler ve lütuflardır (Akın, 2018,s.127).

Sportmenlik, sporun ruhuna uygun nasıl davranılması gerektiğini ortaya koyan erdemli davranışsal yönelimleri ileri sürmektedir (Stornes & Edvin , 2002,s. 2). Adalet, tüm bireylere hak ettiğini vermek olarak tanımlansa da bu tanım tartışmalara açıktır. Düşünürden düşünöre tanımlama da farklılıklar olabilen bir fikirdir (Nebioğlu, 2021,s.1).

2.1.5.3. Karakter oluşumunda etkili olan faktörler. Karakter oluşumunda birçok faktör etkili olmaktadır. Karakter oluşumda aile, eğitim, içinde bulunan kültür, arkadaş çevresi, genetik gibi faktörler etkidir. Ama burada önemli nokta bütün faktörlerin genetik tesirin çevre tarafından yoğurulmasından ibarettir. Bu konuyu bir örnekle açıklayacak olursak, genetik yapısı suça meyilli olan bir bireyin suça yönelik eğitim almadan güvensiz bir ortamda bazı ağır suçları işlemeye daha açık olurken; varlıklı bir ortamda ve eğitimle daha hafif suçları işlemeye meyilli olduğu söylenebilir. İnsan vücudundaki bazı genler karakter üzerinde etkilidir. Örneğin maceracılık geni (DR4D) dopamin adında bir protein kodlar. Dopaminin beyinde artması bireylerin motivasyonun artmasına neden olur. Çok yüksek motivasyon ilerleyen zamanlarda bireylerin her şeyden sıkılmasına ve maceraya yönelmesine neden olur. Serotonin dopamin gibi beyinde tesiri büyük olan diğer bir hormondur. Serotonin aşırı düşük olduğu durumlarda bireyler; tepkisiz, keyifsiz, şiddete, intihara eğilimli olurken; yüksek olduğunda ise fazlaca titiz, fazla düzenli ve aşırı bir şekilde evhamlı bir ruh halinde olmaktadırlar. Sosyal statü yükseldikçe doğru orantılı olarak serotoninde yükseldiği bilinmektedir. Düşük kolesterol, hücrenin içine serotonin girmesini engeller. Bu sebeple düşük kolesterolü olan bireylerde, kavgacılık, sinirlilik, kontrol altına alınamayan kişiliksel bozukluklar gibi sorunlar görülebilmektedir. Kadınlarda testosteron hormonu az miktarda üretilir. Yapılan bazı araştırmalarda testosteron hormonunu yüksek seviyede olan kadınların daha bencil ve inatçı olduğu görülmüştür (Saltuerk, 2014).

Karakter gelişimini etkileyen diğer bir faktör ise ailedir. Toplumsal değerlerin gelişmesinde ailenin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Aile bireysel ilişkilerin sergilendiği bir sahne gibidir. Çocuklar bu sahneyi izler bu noktada temel değerler aile tarafından oluşturulur. Aile içinde var olan etkileşme biçimi çocuğun bireyselleşmesinde ve toplumsallaşmasında önemli bir noktadır (Yörükoğlu, 2011,s.21).

Diğer bir faktör ise eğitimidir. İnsanların doğuştan getirmiş olduğu iyi ve güzel farklı davranışları zaman içerisinde bozulmalara uğramıştır. Bu sebeptendir ki geleceğimizin güvencesi çocukların belirli bir plan-program dahilinde temel ahlaksal değerleri kazanması ve bunları içselleştirmesi önemlidir. Bu noktada okullar çocukların karakter gelişimden önemli bir rol oynamaktadır (Lickona, 1997,s.45).

Arkadaş ve akran grupları karakter gelişiminde bir diğer faktördür. Yapılan farklı araştırmalarla, akran olan bireylerin yaşamın farklı dönemlerinde farklı misyonları üstlendiği görülmüştür. Arkadaşlık ve akran ilişkileri, bireylerin sosyal ilişkilerini, deneyimlerini şekillendirme konusunda önemli bir yere sahiptir. Bireylerin sosyal-duygusal durumları bu noktada bu faktörden etkilenir (Gülay, 2009,s.83).

Günümüzde karakter oluşumunda önemli bir yere sahip olan farklı bir faktör ise kitle iletişim araçlarıdır. İnsanların üzerinde psiko-sosyal gelişimde büyük değişimler oluşturabilir. Örneğin tv kanalarında yayınlanan dizilerde, filmler de baskın karakterlere ait davranışlar bireyleri etkisi altına alabilmektedir. Benlik gelişimi sorunlu olan bireylerde aitlik duygusu dizi, film karakteri ile geliştiği ortaya konulmuştur (Gökcan, 2021).

Kültür faktörü bireyin kişiliğini ve karakterini etkileme konusunda önemli bir konuma sahiptir. Her birey bir kültürel çevrede dünyaya gelir ve bu kültürün davranış kalıplarını, düşüncelerini öğrenerek kimliğini ve kişiliğini elde eder. Kültür faktöründen birey hem etkilenir hem de kültürü etkiler (Engin, 1990,s.176).

2.1.5.4. Karakter eğitimi. Değerlerin öğrencilere edindirilmesinde büyük pay sahibi olan karakter eğitimi; çocukların ve genç bireylerin ilgi ve dikkat sahibi, sorumlu ve ilkeli birer birey olmalarına yardım eden toplum, aile dahilinde okul çalışanları tarafından daha önceden organize edilen planlamalardır (Vess & Halbur , 2003,s.2). Koller (2006) karakter eğitimi, bireylerin sorumluluk sahibi birer yurttaş olarak edinmesi gereken tutumların, durumların, inanışların öğretilmesi çalışmalarıdır (Koller, 2006,s.3). Karakter eğitimi bireylere nasıl ve ne şekilde öğretilir, karakter eğitimi nasıl bir şeydir? Bu soruların cevapları oldukça tartışmaya açık olmasının yanında istenilen sonuçlar etrafında şekillenmektedir. İnsanların çoğu çocuklara istenilenleri yaptırmanın karakter eğitimi olduğu yanılgısı içerisindedir. Bu durum çocuklar üzerinde geçici ve kısıtlı davranışsal değişikliklere, kurallara, ödül ve ceza sistemine neden olur. Bu durumlar çocukların karakter gelişimi üstünde ya çok az etkili ya da hiçbir şekilde etkili olamamaktadır. Karakter eğitiminde amacın, bireylerin hayatlarında ahlaksal ilkelere bağlı, yaşamdaki çeşitli zorluklarda karşılaştıklarında bile doğruyu yapma olasılıkları yüksek seviyede ve bağımsız

düşünen bireyler yetiştirmek olduğunu savunan insanlarda vardır. Karakter eğitimi konusunda bütünsel modeli incelediğimizde; Dr. Marvin Berkowitz'in etkili karakter eğitimi için okullara bazı programlar eklemenin tam doğru olmayacağını bunun yanında okul kültürü ve yaşamının da etkili bir şekilde dönüşmesi gerektiğini söylemiştir. Farklı bir yaklaşım ise Smorgasbord Yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre ise sevecen bir topluluk oluşturulması gerekmektedir. Bu sağlamak için, "Dikkat çeken topluluk" oluşturulmalıdır. Burada kastedilmek istenen okuldaki herkesin öğrenciler, personel, yönetim- herkese nezaket ve saygıyla davranmasıdır. İyi bir karakter eğitimi öğrencileri; çevrelerinde gördükleri, kendilerine söylenenler, bireysel olarak yaptıkları, deneyimledikleri durumlar ahlaki sonuçları hakkında dürüst olmaya ve düşüncelere sevk etmektedir (Elkind & Sweet, 2021).

Karakter eğitiminin neden gerekli olduğu konusunu incelediğimizde birinci faktörün aile yapısında meydana gelen bozulmalar olduğunu görmekteyiz. Karakter eğitiminin yapılmasını kaçınılmaz kılan ikinci faktör ise genç bireylerde görülen hoşla gitmeyen ahlaki bozulmalardır. Farklı bir faktör ise ahlaksal değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasında meydana gelen sorunlardır. Bir farklı neden ise pozitivist düşünceyle beraber ders konularının pozitivist yaklaşımla sunulmasıdır. Bu şekilde evrim teorisinin sosyal Darwinizm adı altında insan bilimlerine uygulanmasıyla ahlak da dahil her şeyin değişebileceği fikri ortaya çıkmıştır. Sonuncu faktör ise toplumsal değişmelerin genç bireylerin üstünde meydana getirdiği olumsuz etkilerdir. Bu faktörleri de göz önüne alarak karakter eğitiminde en önemli noktanın tavsiyelerde bulunmanın yanı sıra tavsiyelerin uygulamaya konulmasıdır. Karakter eğitiminde paydaşların bilgi, inanç, davranışsal bütünlüklere dikkat edip bu konuları bir bütün olarak ele almaları gerekmektedir (Turan, 2014,s.83-86).

İnsanların karakterleri insanların kim olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumsal yaşamda saygılı, ahlaklı, bilinçli bireyler yetiştirmek için etkili bir şekilde karakter eğitimin yapılması önemlidir. Bu sebeple karakter eğitimi tüm bireyler için öncelik arz etmelidir. Karakter eğitimini yapacak bireylerin bu noktada işlerini büyük bir önemle yapması gerekmektedir (Sılay, 2019,s.65).

2.1.5.5. Sporun karakter gelişimi üzerindeki etkileri. Günümüz dünyasında sporsal faaliyetlere katılım sosyal hayatımızın önemli bir parçası durumuna gelmiştir. Spora katılım üzerine yapılan araştırmalar sporsal faaliyetlerin karakter oluşturmada hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğunu göstermektedir. Sporun karakter oluşturup oluşturmadığı da ayrı bir tartışma konusu durumundadır (Fauzee, & diğerleri, 2012,s.48).

Josephien Enstitüsünün gerçekleştirdiği bir çalışma sonucuna göre, spor yapan yani sporcu öğrencilerin okula devam konusunda daha tertipli oldukları, ders puanlarında düşüşlerin daha nadir olduğunu, disiplin problemi konusunda daha az sorunlar çıkardıklarını, uyuşturucu ve diğer sağlığa zararlı madde kullanımları konusunda daha az sorunlar çıkarttıkları tespit edilmiştir. Bu düşüncelerin karşıtı olarak duran görüşler ise, sporcularda kendini yüceltme, agresif tutum ve davranışalar, saygısız hal ve hareketler, sporla ilgili aldatma gibi konularda sporun karakter üzerine olumsuz etkilerinin olduğunu savunmaktadırlar. Bu noktadan hareketle sporun karakter üstüne olumlu etkisi olduğu görüşünü azalmaktadır (Bredemeier & Shieldss, 2006,s.3-4).

Ülkemizde spor sahalarında ahlaksal olmayan davranış konusunda da artışlar meydana gelmeye başlamıştır. Bu durumlarda medya organlarınca gündeme getirilmekte olup spor ortamlarına zarar vermektedir. Sporcudan başlayarak seyirci ve tüm toplum bu olumsuz durumlardan etkilenmektedir (Gürpınar, 2014,s.406).

Günümüzde insanlar sadece fiziksel ve psikolojik yarar sağlamak adına spor faaliyetlerine katılmamakta olup bunun yanında spor bireylerde işbirliği, düzen sağlama gibi yeteneklerini ortaya çıkararak bireylerin sosyalleşmesine de yararlar sağlamaktadır. Spor faaliyetlerine katılan bireyler, daha az manevi yalnızlık yaşamakta, tekdüze çalışma şartlarının ortaya çıkardığı bunalım, kötümser düşünce gibi olumsuzlardan daha az etkilenmektedirler (Küçük ve Koç, 2003,s.1). Rekabeti içinde barındıran spor, bireylerin psikolojik ve ahlaksal olarak gelişmeleri için arkadaş bulma, arkadaş edinme ve arkadaşlıklara kabul edilme durumlarını içinde barındırır. Spor yapan bireylerde kendine değer verme ve farklı olaylara değişik bir gözle bakmanın değiştirilip geliştirilebilmesi söz konusudur. Spor ile bireylere takım arkadaşları ile uyum içerisinde, ahenkli ve ortaya çıkan sorunlara çözüm

bulunmasının öğretilmesi de hedeflenmektedir. Spor olgusunun bireyler üzerinde karakter inşa ettiği düşüncesi spor insanları arasında yaygın olmasının yanında sporun içinde bulunan rekabet özelliği karakter oluşumunda olumsuz etkiler oluşturabildiği konusunda kanıtlarda ortaya atılmıştır. Rekabet, sorunlar oluşturmakta ve antisosyal davranışları artırabilmektedir (Lemyre, Roberts & Ommundsen, 2002,s.120-121). Yapılan farklı araştırmalarla tespit edildiği üzere sporsal faaliyetlerde bulunan kazanmak, kaybetmek ve rekabet faktörleri ile sporcular olumsuz davranışlar (kural dışı davranış, bilerek isteyerek rakibi sakatlama, aldatma vb.) gösterebilmektedir (Kavussanu, Seal & Phillips, 2007,s.327-328).

Sporun insan karakteri gelişimine olumlu ve olumsuz etkileri olmasının yanında toplumsal karaktere de etkileri vardır. Toplumsal karakterin kendi kendine gelişmesini beklemek doğru olmaz. Karakteri düzgün kaliteli bireyler güzel toplum yapısının da oluşmasını sağlayacaktır. Toplumsal karakterin gelişmesinde sporun önemli etkileri vardır. Spor faaliyetlerinde yaşanan etik olan davranışlar toplumsal karakterin olumlu gelişmesinde etkilidir. Spor faaliyetlerinde yaşanan etik dışı davranışlar tüm toplumca kınanmalıdır. Sporun toplumsal karaktere olumsuz etkisi bu şekilde biraz olsun kontrol altına alınabilmektedir. Sporun içinde bulunan sporcu, hakem, antrenör, teknik direktör vb. daha dikkatli davranması gerekmektedir. Bu gereklilik büyük bir öneme sahiptir çünkü günümüzde kitle iletişimi araçları yaşanan bir olumsuzluğu veya olumlu durumu anında topluma duyurabilmektedir. Bu sebepten ötürü spor paydaşları topluma örnek rol model olmalıdır. Bu şekilde toplumsal karaktere faydalar sağlanabilecektir (Soygüden, 2019,s.69).

2.2. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu başlık iki alt başlık halinde, öğretmen liderlik stili hakkında yapılan çalışmalar ve sportif karakter üstüne yapılan çalışmalar, ele alınmıştır.

2.2.1. Öğretmen liderlik stili hakkında yapılan çalışmalar. Sevil (1997) yılında Sporda Liderlik Davranışlarının Takım Başarısı Üzerindeki Etkileri isimli çalışmasının sonucu olarak; hentbol 1. Lig takımı antrenörlerinin ekseriyetle

otokratik liderlik stiline eğilimli olduklarını tespit etmiştir. Bu sonuca ulaşırken çevresel ve kişisel faktörler göz önünde bulundurulmamıştır (Sevil, 1997,s.92). Korkmaz (2005) yılında, Duyguların ve Liderlik Stillerinin Öğretmenlerin Performansı Üzerinde Etkisi konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, dönüşümsel liderlik stiline engellenme ve iyimserlik hisleri üstüne anlamlı bir etkiye sahip olduğunu, engellenme ve iyimserlik hislerinin dönüşümsel liderlik ile performans arasındaki etkileşimde tam olarak aracı olduğunu bulmuştur. Sonuç olarak; dönüşümsel liderlik stiline performans üzerinde anlamlı bir etki sahibi olması yanında bu etkinin dolaylı olduğunu ortaya koymuştur (Korkmaz, 2005,s.417). Deniz ve Seçgel'in (2006) yılında yaptıkları Müzik Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışma sonucunda; müzik öğretmenlerinin liderlik stiline yarı demokratik liderlik stili olarak bulmuşlardır. Araştırmanın diğer sonuçları incelendiğinde özel okullarda çalışan müzik öğretmenlerinin daha demokratik oldukları; müzik öğretmenlerinin alan bilgisi yeterliliğine göre, yeterli araç-gereç olup olmamasına göre, mesleklerini sevip sevmeme durumuna göre anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir (Deniz ve Nihan, 2006,s.57). Tian-Chao, Y. (2007) yılında Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Baskı Ve Uyumları İle Beden Eğitimi Öğretmeninin Lider Davranışları Arasındaki İlişki isimli çalışmasında; Öğretmenin otoriter davranışı ile algılanan ve demokrasi ve hoşgörülü davranışı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu, Öğrencinin psikolojik uyumu, öğretmenin demokrasi ve hoşgörülü davranışı ile pozitif bir ilişkiye sahip olup ve otoriter davranış ile negatif bir ilişkili olduğunu tespit etmiştir (Yang, 2007).

Güllü ve Arslan (2009) yılında, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stili olarak yarı demokratik liderlik stili sergilediklerini tespit etmişlerdir. Çalışmanın diğer sonuçları incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin; cinsiyet, hizmet yılı, eğitim düzeyleri, okul düzeyleri ve okuldaki mevcut öğrenci sayısına göre beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri arasında anlamlı sonuç tespit edilemezken; öğretmenlerin çalıştıkları yerin konumuna göre anlamlı sonuç tespit etmişlerdir (Güllü ve Arslan, 2009,s.364). Memişoğlu, Çakır (2015) yılında Öğretmenlerin Liderlik Stilleri İle Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli çalışmalarının sonucunda, öğretmenlerin liderlik stillerini otokratik seviyede tespit etmelerinin

yanında öğretmenlerin liderlik stilleri ile mesleksel kıdemleri arasında anlamlı farkların olduğunu; fakat cinsiyet, medeni durum, branş, görevlerin ifa edildiği okul seviyesi arasında anlamlı sonuçlar bulunmadığını tespit etmişlerdir. Araştırmanın diğer sonuçları incelendiğinde ise sınıf içi öğretmen davranışlarının “Genellikle” seviyede tespit edilip sınıf içindeki öğretmen hal hareket ve davranışlarıyla cinsiyet, kıdem, branş ve okul düzeyi değişkenleri arasında anlamlı fark olduğunu; fakat medeni durum değişkenine göre anlamlı farkın olmadığını bulmuşlardır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, öğretmen liderlik stilleri ile sınıf içi davranışları arasında düşük seviyede; fakat pozitif taraflı anlamlı bir ilişki olmasıdır (Memişoğlu ve Çakır, Öğretmenlerin Liderlik Stilleri İle Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, 2015,s.646).

Sucan, Turan, Pepe, Karaoğlu ve Doğan’ın (2016) yılında yaptıkları Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Tarzları ile Atılganlıkları Arasındaki İlişki isimli çalışma sonucunda; dönüşümcü liderlik tarzları ve yaşları arasında önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Bunun yanında beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri ile atılganlıkları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Sucan, Turan, Pepe ve Karaoğlu, 2016,s.20). Jiang ve Jia’nın (2018) yılında yaptıkları Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Tarzları ve Sınıf İkliminin Basketbol Dersine Yönelik Öğrenme Motivasyonuna Etkisi isimli çalışma sonucunda; beden eğitimi öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş liderlik, karizmatik liderlik ve entelektüel teşvik gibi liderlik tarzları ile öğretmen desteği, yakınlık ve katılımın sınıf iklimini ve öğrencilerin özerk motivasyonunu olumlu etkilediğini; fakat serbesiyetçi liderlik ve pasif yönetimin öğrencilerin özerk olmayan motivasyonlarını olumlu etkilediğini tespit etmişlerdir (Jiang & Jia, 2018,s.1356).

Bagley ve Tang (2018) yılında Özel Eğitimde Öğretmen Liderliği: Becerileri Keşfetmek, Roller ve Algılar isimli çalışmalarının sonucunda, özel eğitim öğretmenlerinin öncelikle destek yoluyla liderlik stili gösterdiklerini ve savunucu, kolaylaştırıcı, yenilik yapıcı ve yönetim becerisi özelliklerinin bu liderlikte aracı olduğunu tespit etmişlerdir (Bagley & Tang, 2018,s.58). Castillo, García, Estevan, Queralt & Álvarez (2020) yılında Beden Eğitiminde Dönüşümsel Öğretim ve Öğrencilerin Boş Zaman Fiziksel Aktivitesi: Öğrenme Ortamı, Tutku ve Kendi Kararlı Motivasyonun Aracı Rolü isimli çalışmalarında, öğrencilerin görev içeren bir

iklim algıladıklarında, uyumlu bir şekilde tutkulu olduklarında ve kendi kararlarını verdiklerinde algılanan dönüşümsel beden eğitimi öğretmenine ilişkin sonuçların olumlu yönde olduğunu ortaya koymuşlardır (Castillo, García, Estevan, Queralto & Álvarez, 2020,s.4844).

2.2.2. Sportif karakter üstüne yapılan çalışmalar. Bredemeier ve Shields (1985), sporcu ve sporcu olmayan bireylerin ahlaki akıl yürütme ve yarışma alanı içinde ve dışında davranışlarında farklılaşma olup olmadığını ortaya koyduğu çalışma sonucunda, öğrencilerin genelinin sporda ve günlük yaşamda nasıl davranıldığı arasında bir fark olduğunu açıkça idrak ettiklerini tespit etmişlerdir. Araştırmanın diğer sonuçları incelendiğinde ise, günlük hayatta kabul edilemeyecek davranışlar, spor ortamında kabul edildiği bulunmuştur. Sporcu ve sporcu olmayan öğrencilerin sporla ilgili faaliyetler için daha düşük düzeyde bir ahlaki akıl yürütme kullandıkları, bir yarışmaya katılmanın ahlaki yargıları azalttığı sonucuna ulaşmışlardır.

Hahm (1989), Amerika ve Kore'de 400'ün üzerinde üniversite çağındaki öğrenciyi ahlaki muhakeme ve ahlaki davranış seviyeleri üzerinde incelemeler yapmıştır. Araştırmanın amacı, sporcular, beden eğitimi okuyan öğrenciler ve genel öğrenci popülasyonu arasındaki ahlaki akıl yürütme ve davranış farkını belirlemek olarak kabul edilmiştir. Beden eğitimi bölümlerinin ve öğrenci sporcuların ahlaki muhakeme konusunda genel öğrencilerden önemli ölçüde daha düşük puanlara sahip olmaları ve genel öğrencilere göre daha az ilkeli ahlaki düşünmeye sahip olmaları açısından korkutucu sonuçlar tespit etmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise; sporcuların, sporcu olmayanlara göre daha düşük ahlaki yargı sergilemeleridir.

Beller ve Stoll (1995) 1400 lise öğrencisini üzerinde yaptıkları çalışma sonucunda; sporcu olmayanların, takım ve bireysel sporcu akranlarına kıyasla spordaki ahlaki ikilemlere önemli ölçüde daha yüksek gerekçeli bir yaklaşım kullandıklarını elde etmişlerdir. Beller ve Stoll ayrıca bir spor ortamında eğitimle ilgili süregelen bir sorunu vurgulayarak sonuçlarını bir adım öteye taşımaktadır. Antrenörler ve ebeveynler saygı ve adil oyun öğrettiklerini söylüyorlar, ancak sonuçlar bunu göstermiyor. Antrenörler ve ebeveynler sporu genç sporcularda karakter geliştirmek

için bir mekan olarak kullanıyorlarsa ve birçoğu öyle diyorsa, ya yanlış davranışları öğretiyorlar ve modelliyorlar ya da çocuklar öğrenmiyorlar demektir.

Goeb'in (1998) Ahlaki Muhakeme ve Davranış Düzeylerine ilişkin çalışması, 56 Antrenör ve 366 öğrenci sporcu öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, bireysel ve takım sporu yapan sporcular arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamadığı ve rekabet seviyesi yükseldikçe, ahlaki muhakeme ve ahlaki davranış seviyesinin düştüğünü yönündedir (Doty, 2006,s.7). Morgan, Meier ve Schneider (2001), sporun "rekabet, fiziksel ve duygusal olarak talepkar olması ve insanları sınırlara zorlaması" nedeniyle karakter oluşturduğuna ikna olmalarının yanında sporun ne yönde, ne tür bir karakter oluşturduğu konusunda (iyi mi, kötü mü?) tam bir sonuca ulaşamamışlardır.

Rudd ve Stoll (2004), spor katılımının ahlaki ve sosyal karakter üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda, sporcu olmayanların ahlaki karakter indeksinde önemli ölçüde daha yüksek puan aldığını tespit edip ayrıca, bireysel sporcuların, takım sporu sporcularından daha yüksek puan aldığını ve kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığını ortaya koymuşlardır. Fauzee, Nazarudin, Saputra, Sutresna, Taweesuk, Chansem, Latif ve Geok (2012) yılında yaptıkları Spora Katılım Yoluyla Karakter Geliştirme Stratejileri isimli çalışmada, sporun karakter inşa edip etmediği konusunda tartışmalar olduğunu; fakat literatür taraması ile niyete göre sporun karakter inşa ettiği tespitinde bulunup spor yoluyla karakter nasıl inşa edilir konusunda stratejiler ortaya koymuşlardır (Fauzee, ve diğerleri, The Strategies for Character Building through Sports Participation, 2012,s.54).

Tazegül (2014) Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması isimli çalışmasının sonucunda, 3 ay süreli spor eğitiminin öğrencilere verildikten sonra bu spor eğitiminin öğrencileri olumlu yönde etkilediği ve nevroitik kişilik özelliklerinde azalmalar meydana geldiğini ve dışa dönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluk boyutlarında artışlar meydana geldiği sonucuna ulaşmıştır (Tazegül, 2014,s.541). İmamlı ve Ünver (2018) Spor Karakterinin Demografik Nitelikler Açısından İncelenmesi isimli çalışmalarının sonucunda, beden eğitimi bölümünde eğitime devam eden öğrencilerin spor karakterlerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğunu

tespit etmişlerdir. Cinsiyet değişkenine göre spor karakterinin bazı bileşenlerinde anlamlı fark bulunurken bazı bileşenlerde anlamlı fark bulunamamıştır. Sporculuk yılı değişkeninde anlamlı fark bulunamamıştır. Bireysel ve takım sporları ile uğraşan öğrencilerin sportif karakterleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yaş değişkenine göre bazı alt bileşenlerde anlamlı fark tespit edilmiştir (İmamli ve Ünver, 2018,s.44).

Siyahtaş, Saraç, Tükenmez, Hoccoğlu (2018) yılında yaptıkları Farklı Branşlardaki Sporcuların Spor Karakter Özelliklerinin Karşılaştırılması isimli çalışmalarının sonucunda, sporcuların yaş değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediklerini; fakat spor branşları değişkenine göre sporcular arasında anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir (Siyahtaş, Saraç, Tükenmez, ve Hoccoğlu, 2018,s.6257). Yıldız (2019) yılında, Bireysel ve Takım Sporcularının Sportif Karakterlerinin ve Zekâ Boyutlarının Sportif Başarı Motivasyonları Üzerine Etkisinin İncelenmesi isimli çalışması sonucunda, bireysel spor yapan sporcuların centilmenlik, anti-sosyal, dürüstlük, etik davranış, spor karakteri, kişilerarası zekâ değişkenleri ortalamalarının takım sporu yapan sporculara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Yıldız, 2019,s.125).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt kısımları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesine yönelik yapılan bu çalışma, karma yöntem modellerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılarak ortaya konulmuştur. Karma yöntem araştırmaları (Mixed Method Research) aynı araştırma içinde hem nicel hem de nitel araştırma deseni kullanan araştırmalardır. Aşağıdaki başlıklarda konu daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

3.1.1. Karma yöntem. Karma yöntem araştırmaları (Mixed Method Research) aynı araştırma içinde hem nicel hem de nitel araştırma deseni kullanılan bir usul olarak ortaya konulmuştur (Caruth, 2013,s.113). Karma yöntem modellerinden açıklayıcı sıralı desenin hedefi ise nicel verilerle elde edilen ilişkileri nitel aşamayı da uygulayarak açıklık oluşturmaktır. Bu desen iki aşama halinde tasarlanmıştır. İlk aşama araştırma sorusunu esas olarak nicel verilerin toplanmasından oluşur. İkinci aşamada nitel veriler toplanır ve toplanan veriler nicel sonuçların açıklanmasına yardımcı olacak şekilde ortaya konularak uygun yorumlamalar yapılır (Creswell, 2017,s.219).

3.1.2. Nicel yöntem. Bu araştırmanın nicel bölümleri için genel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli incelendiğinde, geçmişte olup bitmiş bir durumu veya halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeye amaç edinen araştırma yaklaşımı olduğu görülmektedir. Araştırmanın konusunu oluşturan olay,

kişi veya nesne kendi koşulları altında olduğu gibi araştırılıp tanımlanması bu modelin hedefi durumundadır. Genel tarama modelleri, çok büyük bir evrenden evren hakkında genel kanılara ulaşmak için ya evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup, örnek veya örneklem üstünde yapılan tarama tasarımlarıdır (Karasar, 2020,s.111).

3.1.2.1. Nicel yöntem için çalışma grubu. Bu çalışmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçeleri (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan öğrenciler ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemine ise, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçelerinde (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) ulaşılabilirlik ve ilçelerinin özelliklerini en iyi şekilde ortaya koyabilecek şekilde olduğu düşünölen özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan öğrenci ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden basit rastgele örneklem yöntemi ile ulaşılmış 1929 (n=1001 kadın, n=928 erkek) öğrenci ve 224 (n=104 kadın, n=120 erkek) beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Evrenin tahmini olarak büyüklüğü konusundaki bilgiye Antalya Milli Eğitim Müdürlüğünün Arge bürosuna başvurularak E-Okul ve MEBBİS sistemine 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya'nın merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarına kayıtlı öğrenci ve beden eğitimi öğretmeni sayısı bilgisi istenilerek ulaşılmıştır. Çalışmada örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için örneklem büyüklüğünü belirleme tablosundan yararlanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014,s.89). Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında bu araştırmanın 0,95 güvenirlik ve 0,05 örneklem hatası ile evreni temsil etme yeterliliğini çoğunlukla sağladığı, örneklem büyüklüğü belirleme tablosunda 50.000 kişiden oluşan evrende 381 kişinin, 500 kişiden oluşan evrende 217 kişinin örneklem için yeterli olacağı ortaya konulmasının yanında bu çalışmada çalışmaya katılan öğrenci sayısının 1929, beden eğitimi öğretmeni sayısının 224 olduğu, görölmüştür.

3.1.2.2. Nicel verilerin toplanması. Araştırmanın hedefi doğrultusunda araştırmanın değerlendirilmesinde etkili olabilecek değişkenler kişisel bilgi formunda yer almıştır. Araştırmaya katılacak öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerine ölçeklerin uygulanabilmesi için ilk olarak 06.01.2021 tarihinde Burdur MAKÜ Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu GO 2021/45 Karar numarası ile etik kurul onayı alınmıştır (Ek.1.). Etik kurul onayı alındıktan sonra 10.02.2021 tarihinde Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün E-98057890-20-20483964 sayılı yüz yüze anket uygulaması konulu yazısı gereğince valilik onayı alınmıştır. Ülkemizde pandemiden dolayı okulların yüz yüze eğitime ara vermesinden sonra online anket uygulaması için Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün E-98057890-20-21234073 sayılı yazısı gereği online anket izni Antalya il valiliğinden alınmıştır (Ek.2.). Ölçekler internet ortamına aktararak google formlar kullanılarak veriler öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerinden toplanmıştır. Toplanan ilk 100 veri üzerinde yapılan Cronbach Alpha değerlendirilmesi sonucu ölçeklerin güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğu görülüp veri toplama işlemine devam edilmiştir.

3.1.2.3. Nicel veri toplama araçları. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin belirlenmesi için, öğretmen ve öğrencilerden kişisel bilgi formu kişisel veriler toplanmıştır. Öğretmenlerden Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği ve öğrencilerden Spor Karakter Ölçeği ile ölçek verileri toplanmıştır. Çalışmanın; nicel veri sonuçları, kişisel bilgiler formundan elde edilen veriler ve yarı yapılandırılmış görüşme formu sonuçları çalışmanın nitel safhasında göz önünde bulundurulup kullanılmıştır.

3.1.2.3.1. Kişisel bilgi formu. Araştırmanın konusu ile ilgili ve benzer daha önceden yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Bunun sonucunda beden eğitimi öğretmenleri için: Cinsiyet, okul spor yarışmalarına katılıp katılmama, okul sporlarına katılım gösterilen spor branşı, ana spor branşı, hizmet yılı, görev ilçeleri, okul türü, okullarının bulunduğu yer, görev yapılan okulun öğrenci sayısı, eğitim durumları değişkenlerine kişisel bilgiler formunda yer verilmiştir. Öğrenciler için ise kişisel bilgi formunda: Cinsiyet, okul spor yarışmalarına katılıp katılmama, okul

sporlarına katılım branşı, okul türü, okulun bulunduğu yer, okulun ilçesi, sınıf seviyesi değişkenlerine yer verilmiştir.

3.1.2.3.2. Öğretmen liderlik stilleri ölçeği. Araştırmanın öğretmenlerden elde edilen verilerine, Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği, Deniz ve Hasançebioglu (2003) tarafından geliştirilen, öğretmenler için kişisel bilgi formu kullanılarak ulaşılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Öğretmen liderlik stili ölçeği 5’li Likert türünde bir ölçektir. Ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan ifadeler bireyler katılma derecesine göre hiç katılmıyorum, az katılıyorum, katılıyorum, çok katılıyorum ve tamamen katılıyorum şıklarından birisi işaretleyerek cevap vermektedirler. Ölçekten en fazla 85 puan en az 17 puan alınmaktadır. Öğretmenin yüksek puan alması Y teorisine uygun olarak demokratik/katılımcı liderlik stiline, düşük puan alması ise X teorisine uygun olarak otokratik/baskıcı liderlik stiline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçekte ters puanlanması gereken (5,6,12,13,14,16,17) numaralı ifadeleri bulunmaktadır. Bu ifadeler dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu tersine dönmüş maddelerdeki ifadeler cevaplanırken “tamamen katılıyorum” seçeneğine 1, “çok katılıyorum” seçeneğine 2, “katılıyorum” seçeneğine 3, “az katılıyorum” seçeneğine 4 ve “hiç katılmıyorum” seçeneğine de 5 puan verilmesi gerekmektedir. Diğer maddelerin (1,2,3,4,7,8,9,10,11,15) ise “tamamen katılıyorum” seçeneğine 5 vermek suretiyle puanlanması gerekmektedir. Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeğini geliştirme çalışmalarında 137 öğretmenin verilerinden elde edilen değerler dikkate alınarak grubun Q1, Q2 ve Q3 değerleri hesaplanarak bulunmuştur. Bu hesaplamalar sonucunda puan ortalamaları; 17-64 arasında olan öğretmenlerin liderlik stilleri otokratik baskıcı, 65-76 arasında olanların yarı demokratik ve 77-85 arasında olanların da demokratik/katılımcı öğretmen liderlik stiline sahip olduğundan söz edilebilmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması için ilk aşamada ölçek için 30 maddelik bir önerme havuzu oluşturulması planlanmıştır. Madde kalan analizlerinde 0,40’ın ve üzerinde değer alan maddeler ölçekte bırakılmış diğerleri ölçekten çıkartılmıştır. Madde kalan analizleri sonucunda ölçekte 17 madde yer almıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise $\alpha = 0,88$ olarak hesaplanmıştır. Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeğinin öğretmenlerin liderlik stillerini, özellikle öğrenciyle olan ilişkilerine dayalı olarak, ölçebilecek

geçerli ve güvenilir Likert türü bir ölçek olduğu söylenebilir (Deniz ve Hasançebiöglu, 2003,s.60). Bu çalışmada örneklem grubundan alınan veriler neticesinde Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği orijinalliğı bozulmadan bu çalışmaya has özelleştirilmiştir.

3.1.2.3.3. Öğretmen liderlik stili ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi.

Faktör analizi, sosyal bilimlerde yapılan ölçek geliştirme veya uyarlama çalışmalarında ya da herhangi bir ölçeğin farklı bir amaç için kullanılması veya farklı bir örneklem grubunda kullanılması durumunda araştırmaların yapı geçerliliğine kanıt oluşturma amacıyla kullanılan bir tekniktir (Şekercioğlu ve Ömay Çokluk, 2014,s.177). Öğretmen liderlik stili ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi yapılmadan önce olumsuz olan (5,6,12,13,14,16,17) numaralı ifadeler tersine dönüştürülmüştür (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1). Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarını tespit edebilmek için, faktör analizi yapılmıştır.

Faktör yapısını ortaya koyabilmek adına, 224 beden eğitimi öğretmenin ölçeğe verdiği tepkilerden sahip olunan puanlara, temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Elde bulunan verilerin faktör analizi uygunluğunu test etmek için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliğı testi, Bartlett's Küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri 0,832 tespit edilmiş olup kabul edilebilir değeri olan 0,70 değerinin üzerindedir. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu görülmektedir.

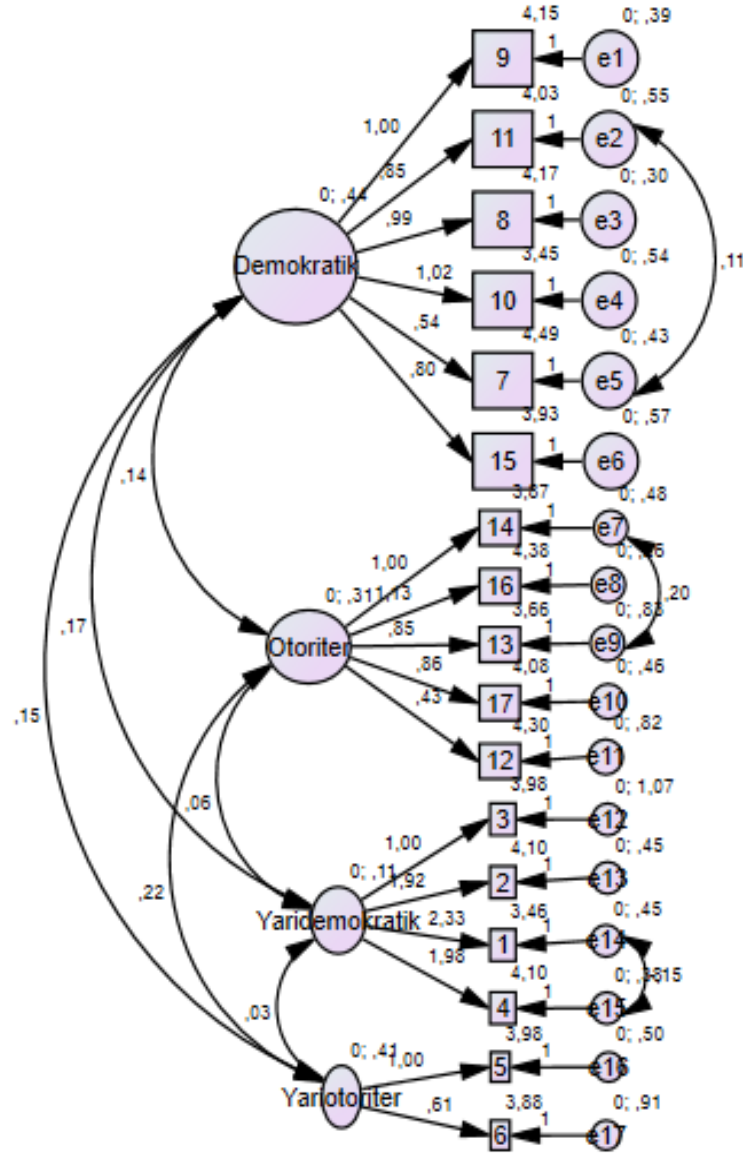
Bartlett's Küresellik testinin ($p=0,000<0,05$) olduğu tespit edilmiş olup değişkenler arası ilişkinin olduğu görülmüştür. Faktör analizi uygulaması olarak promax yöntemi seçilmiştir. Öğretmen liderlik stili ölçeği için yapılan faktör analizi neticesinde 4 faktör belirlenmiş olup bu faktörler varyansın 54,307'sinde toplanmıştır.

Tablo 1.

Öğretmen Liderlik Stili Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Adı	İfadeler	Faktör Yüğü	Faktör Yüzdesi
Demokratik Liderlik	9-Her öğrencinin yaratıcı bir yönü vardır.	0,910	27,563
	11-Sınıf içindeki öğrenme etkinlikleri öğrenciler için oyun oynamak kadar zevkli hale getirilebilir.	0,777	
	8-Öğrenciler yeni şeyler öğrenmeye heveslidirler.	0,777	
	10-Öğrenciler uygun davranışları sergileyecek öz denetim yeteneğine sahiptirler.	0,766	
	7-Dersleri daha ilginç hale getirmenin yolları aranmalıdır.	0,620	
	15-Sınıfla ilgili kararlarda öğrencilerin görüşlerini almak gereklidir.	0,429	
Otoriter Liderlik	14-Öğrencilerin dersi dinlemeleri için sıkı disiplin yöntemleri kullanılmalıdır.	0,753	13,386
	16-Öğrenciler tembeldir ve yönetilmeyi tercih ederler.	0,729	
	13-Ders çalışmaları için öğrencilerin zorlanmaları gerekir.	0,704	
	17-Öğrenciler ödevlerini hakkıyla yapmazlar.	0,694	
	12-Öğrencilerin takdir/teşekkür almaya yönelik hevesleri yoktur.	0,491	
Yarı Demokratik	3-Başarısızlık yerine başarıyı ön plana çıkarmak daha önemlidir.	0,891	6,733
	2-Öğrenciler fırsat tanındığında derste aktif olmayı severler.	0,512	
	1-Öğrenciler isteyerek sorumluluk alırlar.	0,496	
	4-Öğrenme isteği öğrenci için doğal bir ihtiyaçtır.	0,422	
Yarı Otoriter	6-Öğrenciler sınıfta uygulanacak yaratıcı aktivitelere karşı direnç gösterirler.	0,734	6,625
	5-Yanlış davranışlarının düzeltilmesi için öğrencilere ceza uygulamak gerekir.	0,596	
Toplam			54,307
Kaiser-Meyer-Olkin Ölçek Geçerliliği			0,832
Bartlett's Küresellik Testi		Ki Kare p	1057,017 0,000

3.1.2.3.4. Öğretmen liderlik stili ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi.

CMIN=162,847; DF=110; CMIN/DF=1,480; RMSEA=,046; CFI=,945; IFI=,946

Şekil 1. Öğretmen liderlik stili ölçeği (birinci düzey çok faktörlü model) doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Şekil 1’de Öğretmen liderlik stili ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 2.

Uyum Değerleri ile Öğretmen Liderlik Stili Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler

Uyum İndeksleri	Önerilen Değerleri	Uyum	Sonuçlar (DFA)	Modelin Uygunluğu
X ² /df	2-5		1,480	Uygun
p-değeri	<0,05		0,001	Uygun
RMESA	0≤RMESA≤0,08		0,046	Uygun
CFI	≥0,90		0,945	Uygun
IFI	≥0.90		0,946	Uygun

Tablo 2’de gösterilen uyum indeksleri ile Öğretmen Liderlik Stili Ölçeği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen uyum değerlerinin; X²/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

3.1.2.3.5. Öğretmen liderlik stili ölçeği güvenirlik analizi sonuçları.

Çalışmadaki değişkenlere ait tanımlayıcı verilere ve değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkilerini belirlemeye yönelik analizlere geçmeden önce; açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda belirlenen ifadeler gruplanarak ölçek tamamındaki ifadeler güvenirlilik analizine tabi tutulmuştur. Güvenirlilik analizinde içsel tutarlılığı belirleme Cronbach’s Alpha katsayısı bilgisi ile sağlanmıştır. Cronbach’s Alpha değerine göre ölçek yorumlaması aşağıdaki tablodaki gibi yapılmaktadır (Terzi, 2019).

Tablo 3.

Güvenirlik Katsayısı (Cronbach Alfa) Referans Değerleri

Güvenirlik katsayısı (Cronbach alfa)	Yorum
$0,80 \leq \alpha < 1,00$	Ölçek yüksek derecede güvenilirliktedir.
$0,60 \leq \alpha < 0,80$	Ölçek oldukça güvenilirdir.
$0,40 \leq \alpha < 0,60$	Ölçek düşük güvenilirliktedir.
$0,00 \leq \alpha < 0,40$	Ölçek güvenilir değildir.

Tablo 4.

Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	Madde Sayıları	Güvenilirlik Katsayıları (α)
Genel Ölçek	17	,808
Demokratik Liderlik	6	,808
Otoriter Liderlik	5	,689
Yarı Demokratik	4	,674
Yarı Otoriter	2	,402

Tablo 4'deki güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde, ölçeğin güvenilirlik katsayısının (α) ,808 tespit edildiği anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin güvenilirlik değerleri incelendiğinde ise; Demokratik Liderlik ,808, Otoriter Liderlik ,689, Yarı Demokratik ,674, Yarı Otoriter ,402 olduğu görülmektedir. Ölçek genel olarak değerlendirildiğinde güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.1.2.3.6. *Spor karakter ölçeği.* Araştırmanın öğrencilerden elde edilen verilerine, Chang-Yong Jang (2003) tarafından ortaya konulan ve Türkçe uyarlaması Görgüt ve Tuncel (2017) tarafından yapılan, Spor Karakter Ölçeği ve öğrenciler için kişisel bilgi formu kullanılarak ulaşılmıştır. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Spor karakter ölçeği 5'li Likert türünde bir ölçektir. Ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan ifadeler bireyler katılma derecesine göre kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve tamamen katılıyorum şıklarından birisi işaretleyerek cevap vermektedirler. Spor karakter ölçeğinde 5 faktör bulunmaktadır. Bunlar; 1-10. maddeler dürüstlük, 11-15. maddeler anti-sosyallik, 16-21. maddeler merhamet, 22-24. maddeler sportmenlik, 25-27. maddeler adalet faktörleridir. Ölçekte 5 madde olumsuz (11,12,13,14,15. maddeler) haldedir. 22 madde olumludur. Elde edilen bulgular sonucunda, uyarlaması yapılan ölçeğin, alt boyutları ile ilgili faktörleri ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Bu çalışmada örneklem grubundan alınan veriler neticesinde spor karakter ölçeği orijinalliği bozulmadan bu çalışmaya has özelleştirilmiştir.

3.1.2.3.7. *Spor karakter ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi.* Spor karakter ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi yapılmadan önce olumsuz olan (11,12,13,14,15) numaralı ifadeler tersine dönüştürülmüştür (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1). Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarını tespit edebilmek için, faktör analizi yapılmıştır. Faktör yapısını ortaya koyabilmek adına ilk başta okul sporlarına katılan 948 öğrencinin ölçeğe verdiği tepkilerden sahip olunan puanlara, temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Elde bulunan verilerin faktör analizi uygunluğunu test etmek için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi, Bartlett's Küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri 0,971 tespit edilmiş olup kabul edilebilir değer olan 0,70 değerinin üzerindedir. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu görülmektedir.

Bartlett's Küresellik testinin ($p=0,000<0,05$) olduğu tespit edilmiş olup değişkenler arası ilişkinin olduğu görülmüştür. Faktör analizi uygulaması olarak Promax yöntemi seçilmiştir. Spor karakter ölçeği için yapılan faktör analizi neticesinde 3 faktör belirlenmiş olup bu faktörler varyansın 65,319'unda toplanmıştır. Okul sporlarına katılmayan 981 öğrenci içinde aynı işlemler gerçekleştirilmiştir. KMO değeri 0,967 tespit edilmiş olup kabul edilebilir değer olan 0,70 değerinin üzerindedir. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu görülmektedir. Bartlett's Küresellik testinin ($p=0,000<0,05$) olduğu tespit edilmiş olup değişkenler arası ilişkinin olduğu görülmüştür.

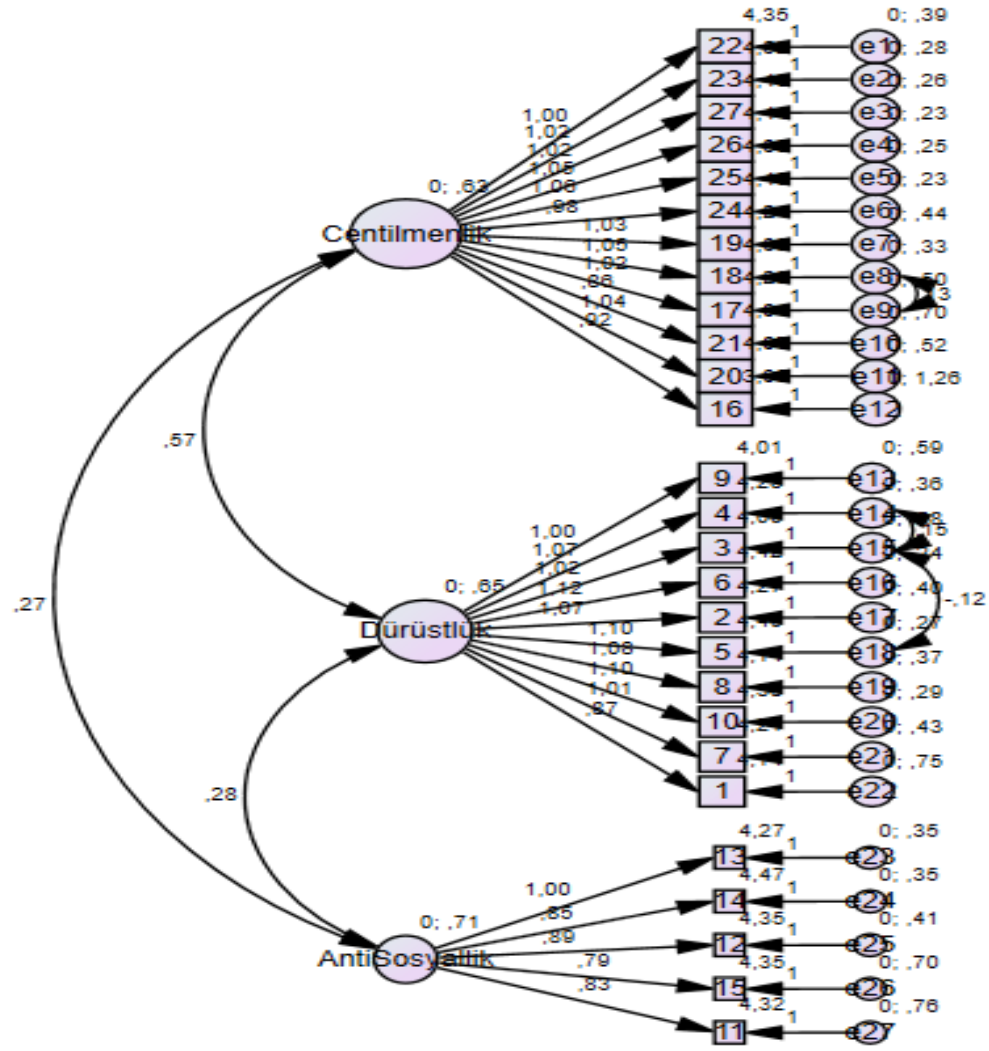
Faktör analizi uygulaması olarak Promax yöntemi seçilmiştir. Spor karakter ölçeği için yapılan faktör analizi neticesinde 3 faktör belirlenmiş olup bu faktörler varyansın 63,702'sinde toplanmıştır. Tablo 5. ve 7. Spor Karakter Ölçeğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi sonuçlarını (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan öğrenci) faktör yüklerine göre büyükten küçük değerlere doğru kendi boyutlarına ayrılmış şekilde göstermektedir.

Tablo 5.

Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler)

Faktör Adı	İfadeler	Faktör Yüğü	Faktör Yüzdesi
Centilmenlik	22-Bir yarışma sonrası oyuncular müsabaka sonuçlarını kabul etmelidirler.	0,861	51,655
	23-Oyuncular kazanmaya ya da kaybetmeye bakmaksızın ellerinden gelenin en iyisini yapmalıdırlar.	0,857	
	27-Kurallı bir şekilde oynamanın oyunun en önemli kısmı olduğunu düşünüyorum.	0,844	
	26-Farklı bir şekilde kaybediyor olsalar bile oyuncuların oyun kurallarına uymaları gerektiğini düşünüyorum.	0,842	
	25-Oyun kurallarına uymak kazanmak kadar önemlidir.	0,814	
	24-Kaybetmiş olsam bile sonucu kabullenmek önemlidir.	0,808	
	19-Takım arkadaşlarımı ya da rakipleri iyi performans için cesaretlendirmenin önemli olduğunu hissediyorum.	0,793	
	18-İyi oyun davranışları sergilemenin önemli olduğunu hissediyorum.	0,707	
	17-Yapılan faul için özür dilemenin saygı göstergesi olduğunu hissediyorum.	0,682	
	21-Bir rakip sakatlandığında kötü hissediyorum.	0,631	
Dürüstlük	20-Kaybetmiş olsam bile içten tebriklerimi sunabilmeyi istiyorum	0,580	9,363
	16-Eğer oyun sırasında rakipler düşerse kalkmaları için onlara yardım etmem gerektiğini düşünüyorum.	0,470	
	9-Oyun içerisinde çılgına dönsem de herhangi bir kötü konuşma ya da asabiyet göstermem.	0,874	
	4-Kazansam da kaybetsem de iyi oyun davranışı gösteririm.	0,840	
	3-Kazansam da kaybetsem de her zaman kibarımdır.	0,819	
	6-Hakem, antrenör veya beden eğitimi öğretmeni izlesin ya da izlemesin adil bir şekilde oynarım.	0,740	
	2-Oyun kurallarını her zaman kabul ederim.	0,718	
	5-Kazansam da kaybetsem de elimden gelenin en iyisini yaparım.	0,682	
	8-Ne kadar çıldırsam da kurallara uyarım.	0,674	
	10-Kimse izlemese de hile yapmam.	0,652	
Anti-Sosyallik	7-Eğer birine faul yaparsam faul yaptığımı kabul ederim.	0,646	4,302
	1-Farklı bir şekilde kaybediyor olsam da vazgeçmem.	0,600	
	13-Kazanmak için oyun içerisinde bazen kaba ve saygısız olabilirim.	0,844	
	14-Yarışma süresince sinirlenirsem rakibime küfür edebilirim	0,800	
	12-Rakibimi kızdırılabilir ya da rakibimle alay edebilirim.	0,786	
	15-Kazanmak için rakip bir oyuncu sakatlanabilir.	0,720	
	11-Kazanmak için kasıtlı bir şekilde kurallar ihlal edilebilir.	0,701	
Toplam			65,319
Kaiser-Meyer-Olkin Ölçek Geçerliliği			0,971
		Ki Kare	20158,436
Bartlett's Küresellik Testi			
		p	0,000

3.1.2.3.8. Spor karakter ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi. (okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler)

CMIN=1433,001; DF=318; CMIN/DF=4,506; RMSEA=,061; CFI=,944; IFI=,944

Şekil 2. Spor karakter ölçeği (birinci düzey çok faktörlü model) doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler)

Şekil 2’de Spor karakter ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler) gösterilmiştir.

Tablo 6.

Uyum Değerleri ile Spor Karakter Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrenciler)

Uyum İndeksleri	Önerilen Değerleri	Uyum	Sonuçlar (DFA)	Modelin Uygunluğu
X2/df	2-5		4,506	Uygun
p-değeri	<0,05		0,000	Uygun
RMESA	$0 \leq \text{RMESA} \leq 0,08$		0,061	Uygun
CFI	$\geq 0,90$		0,944	Uygun
IFI	$\geq 0,90$		0,944	Uygun

Tablo 6’da gösterilen uyum indeksleri ile Spor Karakter Ölçeği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen uyum değerlerinin; X2/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

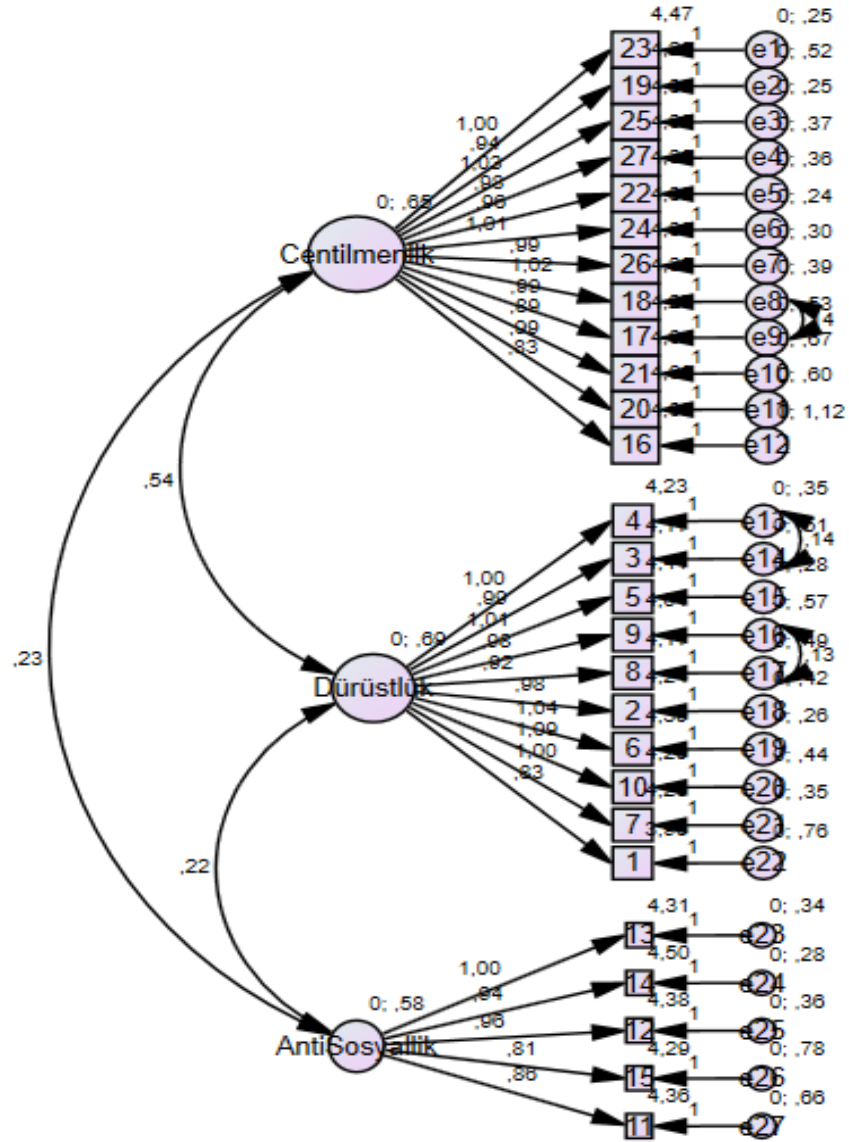
Tablo 7.

Spor Karakter Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler)

Faktör Adı	İfadeler	Faktör Yüğü	Faktör Yüzdesi
Centilmenlik	23-Oyuncular kazanmaya ya da kaybetmeye bakmaksızın ellerinden gelenin en iyisini yapmalıdırlar.	0,889	47,709
	19-Takım arkadaşlarımı ya da rakipleri iyi performans için cesaretlendirmenin önemli olduğunu hissediyorum.	0,853	
	25-Oyun kurallarına uymak kazanmak kadar önemlidir.	0,839	
	27-Kurallı bir şekilde oynamanın oyunun en önemli kısmı olduğunu düşünüyorum	0,825	
	22-Bir yarışma sonrası oyuncular müsabaka sonuçlarını kabul etmelidirler.	0,769	
	24-Kaybetmiş olsam bile sonucu kabullenmek önemlidir.	0,756	
	26-Farklı bir şekilde kaybediyor olsalar bile oyuncuların oyun kurallarına uymaları gerektiğini düşünüyorum.	0,756	

	18-İyi oyun davranışları sergilemenin önemli olduğunu hissediyorum.	0,699	
	17-Yapılan faul için özür dilemenin saygı göstergesi olduğunu hissediyorum.	0,694	
	21-Bir rakip sakatlandığında kötü hissediyorum.	0,609	
	20-Kaybetmiş olsam bile içten tebriklerimi sunabilmeyi istiyorum.	0,605	
	16-Eğer oyun sırasında rakipler düşerse kalkmaları için onlara yardım etmem gerektiğini düşünüyorum.	0,578	
	4-Kazansam da kaybetsem de iyi oyun davranışı gösteririm.	0,874	
	3-Kazansam da kaybetsem de her zaman kibarımdır.	0,841	
	5-Kazansam da kaybetsem de elimden gelenin en iyisini yaparım.	0,811	
	9-Oyun içerisinde çılgına dönsem de herhangi bir kötü konuşma ya da asabiyet göstermem.	0,799	
	8-Ne kadar çıldırsam da kurallara uyarım.	0,777	
Dürüstlük	2-Oyun kurallarını her zaman kabul ederim.	0,759	9,828
	6-Hakem, antrenör veya beden eğitimi öğretmeni izlesin ya da izlemesin adil bir şekilde oynarım.	0,758	
	10-Kimse izlemese de hile yapmam.	0,755	
	7-Eğer birine faul yaparsam faul yaptığımı kabul ederim.	0,719	
	1-Farklı bir şekilde kaybediyor olsam da vazgeçmem.	0,600	
	13-Kazanmak için oyun içerisinde bazen kaba ve saygısız olabilirim.	0,844	
	14-Yarışma süresince sinirlenirsem rakibime küfür edebilirim	0,800	
Anti-Sosyallik	12-Rakibimi kızdırılabilir ya da rakibimle alay edebilirim.	0,786	6,166
	15-Kazanmak için rakip bir oyuncu sakatlanabilir.	0,720	
	11-Kazanmak için kasıtlı bir şekilde kurallar ihlal edilebilir.	0,701	
	Toplam		63,702
	Kaiser-Meyer-Olkin Ölçek Geçerliliği		0,967
	Ki Kare		18997,235
	Bartlett's Küresellik Testi		
	p		0,000

3.1.2.3.9. Spor karakter ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi. (okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenciler)

Şekil 3. Spor karakter ölçeği (birinci düzey çok faktörlü model) doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenciler)

Şekil 3’de Spor karakter ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenciler) gösterilmiştir.

Tablo 8.

Uyum Değerleri ile Spor Karakter Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonrası Elde Edilen Değerler (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrenciler)

Uyum İndeksleri	Önerilen Değerleri	Uyum	Sonuçlar (DFA)	Modelin Uygunluğu
X2/df	2-5		4,210	Uygun
p-değeri	<0,05		0,000	Uygun
RMESA	$0 \leq \text{RMESA} \leq 0,08$		0,057	Uygun
CFI	$\geq 0,90$		0,946	Uygun
IFI	$\geq 0,90$		0,946	Uygun

Tablo 8’de gösterilen uyum indeksleri ile Spor Karakter Ölçeği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen uyum değerlerinin; X2/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 9.

Spor Karakter Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları

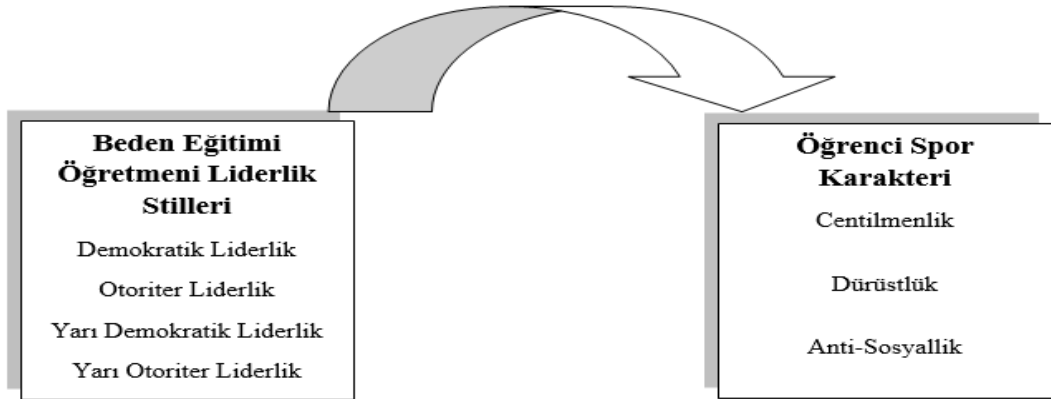
Faktörler	Madde Sayıları	Güvenilirlik Katsayıları (α)
Genel Ölçek	27	,957
Centilmenlik	12	,943
Dürüstlük	10	,941
Anti-Sosyalılık	5	,837

Tablo 9’daki güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde, ölçeğin güvenilirlik katsayısının (α) ,957 tespit edildiği anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin güvenilirlik değerleri incelendiğinde ise; Centilmenlik ,943, Dürüstlük ,941, Anti-

Sosyallik ,837, olduğu görülmektedir. Ölçek genel olarak değerlendirildiğinde ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.1.2.4. Nicel verilerin analizi. Çalışmada ana problem ve alt problemlerin çözümlenmesini gerçekleştirmek üzere IBM SPSS Statistics 26 paket programından ve IBM SPSS Statistics Amos 26 paket programından faydalanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler için yapılan normallik dağılım testi sonucunda, normal dağılım gösteren verilere parametrik testler (Independent Sample T-Test, One-Way Anova Test, Frequencies, Crosstabs ve Regression) uygulanmıştır. Ölçeklerin geçerliliğini ortaya koyabilmek adına IBM SPSS Statistics 26 paket programı, IBM SPSS Statistics Amos 26 paket programı aracılığıyla ilk başta açıklayıcı faktör analizi ardından doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bağımsız ve Bağımlı değişkenlerin birbirleri ile ilişkilerini görebilmek adına yapısal eşitlik modellemesi (YEM) çalışmada kullanılmıştır.

3.1.2.4.1. Yapısal model.

Şekil 4. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi yapısal modeli

Sekil 4’de görüldüğü üzere beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisinin incelenmesi araştırmanın yapısal modelini oluşturmaktadır.

3.1.2.4.2. Normal dağılım analizi.

Tablo 10.

Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Ölçekler	Değişkenler	Skewness	Kurtosis
Spor Karakteri Ölçeği n=1929	Spor Karakteri Ölçeği	-1,764	1,925
	Centilmenlik	-1,292	1,509
	Dürüstlük	-1,124	1,595
	Anti-Sosyallik	-1,872	1,919
Öğr. Lid. Stilleri Ölçeği n=224	Öğr. Lid. Stilleri Ölçeği	-,152	-,393
	Demokratik Liderlik	-,182	-,927
	Otoriter Liderlik	-,578	,225
	Yarı Demokratik Liderlik	-,075	-1,122
	Yarı Otoriter Liderlik	-1,042	1,680

Ölçekler ve alt boyutlarına ait görüşlerinin normallik dağılımı testi, IBM SPSS Statistics 26 paket programı kullanılarak Skewness ve Kurtosis değerleri ve P-P Plot grafikleri incelenerek yapılmıştır. Skewness ve Kurtosis değerlerinin $\pm 3/\pm 10$ arasında olması verilerin aşırı bir sapma göstermediği yönünde değerlendirilmektedir (Kline, 2005,s.77). Bunun yanında Skewness ve Kurtosis değerlerinin standart hataya bölünmesi sonucunda ortaya çıkan değerlerin $\pm 1,96$ olması da dağılımın normal olduğuna yönelik kanıt oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, 2011,s.42). Tablo 10 incelendiğinde, Spor Karakter Ölçeği ve Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir (Tablo 10.).

3.1.3. Nitel yöntem. Araştırmanın nitel yöntem bölümü durum çalışması modeli ile tasarlanmıştır. Durum çalışması yöntemini incelediğimizde ise, sınırlı sayıdaki değişkenlerin incelenmesi ve belirli kuralların takip edilmesi yerine tek bir olayın veya durumun derinlemesine incelenmesini yapan çalışmalar olduğunu görürüz. Durum çalışmaları asıl ortamda neler olduğunu görme, sistemli bir şekilde bu verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya çıkarma işidir (Gökçek, 2009,s1). Durum çalışmaları genellikle birden fazla veri toplamı yöntemleri kullanılarak ortaya

konulur. Bu şekilde yapıldığında zengin veri çeşitliliğine ve birbirlerini doğrulayabilecek verilere ulaşılması hedeflenmektedir. Mevcut durumların birbirinden farklı olması yüzünden sonuçları genellenmesi mümkün değildir; fakat bir durumdan elde edilen benzer sonuçların benzer durumların açıklanmasında faydalar sağlaması da beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013,s.83).

3.1.3.1. Nitel araştırmada çalışma grubu. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Antalya merkez ilçeleri (Kepez, Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) özel ve devlet ilköğretim kurumlarında eğitim-öğretime katılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma gurubu, amaçlı örnekleme yaklaşımlarından ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu yöntemin oluşumu ise problemle ilgili oluşturulan niteliklere sahip bireyler, olaylar, nesneler vb. şeklindedir (Büyüköztürk, 2012). Amaçlı örnekleme yöntemindeki temel yapı önceden belirli ölçütlerin oluşturulması ve ölçütlere uygun olan tüm durumlarla çalışılmasıdır. Bahsedilen ölçütler araştırmacılar tarafından oluşturulabileceği gibi önceden belirlenmiş ölçüt listeleri de bu amaçla kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013,s.143). Nicel ve nitel araştırmalarda örneklem seçimi birbirinden farklıdır. Nitel araştırmalarda örneklemin hedefi, bir olayı ya da olguyu derinleştirecek olay veya olguya sahip olmaktır. Bütün önemli noktalar incelenerek konuya en elverişli örnekleme seçmek odak noktadır. Dolayısıyla temsil gücünden çok örneğin araştırmayla ilgili bağına dikkat edilmelidir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2014,s.212). Bu çalışmanın örneklem grubunu yukarda anlatılan yöntemle göre, Öğretmen Liderlik Sitilleri Ölçeği sonucunda ortaya çıkan demokratik, otokratik ve yarı demokratik liderlik stiline sahip 224 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

3.1.3.2. Nitel araştırmada veri toplama ortamları ve şekilleri. Araştırmanın nitel verilerine yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile ulaşılmıştır. Araştırma grubuna telefon ile ulaşıp konu hakkında bilgilendirilme yapıldıktan sonra araştırmaya katılıp katılmayacakları sorulmuştur. Katılmak isteyenlere, araştırmanın soruları sorulmuştur. Toplanan bilgiler görüşme formuna kayıt edilmiştir. Her bir katılımcıyla ortalama 7 dakika görüşülmüştür. Araştırmaya ait sorular:

- ✓ Yüz yüze eğitimde nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?
- ✓ Online eğitimde nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?
- ✓ Spor yarışmalarında nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?

3.1.3.3. Nitel veri analizi. Çalışmada nitel verilerden çıkarımlar yapılmak üzere içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu tekniğin amacı, araştırmaya yönelik verileri süzgeçten geçirip bu verileri açıklamaya yönelik ilişki ve kavramlar elde etmektir. Betimsel analizden farkı ise daha derin kavram ve ilişkilere ulaşmak ve betimsel analizle fark edilemeyen kavram ve temaları keşfetmektir. Çalışmada benzer kavramları gruplar haline getirmek üzere de kodlama tekniğinden de yararlanılmıştır. Kodlama tekniği, verilerin içerik analizine tutulması bir başka deyişle ise veriler sonucunda oluşan bölümlere isimler verilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Araştırmada veriler toplanmadan önce kod listesi oluşturulmuş ve bu kod listelerine kodlamalar yapılmıştır.

3.1.3.4. Nitel araştırmalarda geçerlik. Nitel araştırmalarda Üçgenleme, Sonuç Raporu, Bulguların Aktarımı İçin Derinlemesine Betimlemenin Zenginliğin Kullanımı, Araştırmacının Çalışmaya Getirdiği Yanlılığın Açıklanması, Temalarda Karşılaşılan Negatif ve Uyumsuz Bilginin Tanıtımı, Alanda Uzun Zaman Geçirilmesi, Anlatım Doğruluğunu Zenginleştirmek İçin Akran Değerlendirilmesi, Projenin Tamamını İncelemek İçin Bir Dış Denetleyici Kullanma gibi çokça kullanılan, bazen kullanılan ve uygulaması zor olan sekiz tane geçerlilik stratejisi bulunmakta ve araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır (Creswell J. , 2013,s.251-252). Bu araştırmada geçerlilik adına; Üçgenleme, Dış Denetçi Kullanımı, Akran Değerlendirilmesi, Alanda Uzun Zaman Geçirilmesi gibi geçerlilik stratejilerinden yararlanılmıştır.

3.1.3.5. Nitel araştırmalarda geçerlik. Gibbs (2007) nitel araştırmalarda gvenirlie yönelik olarak:

- ✓ çözümlleme sürecinde hataların ez aza indirilmesi açısından gerekli kontrollerin yapılması,
- ✓ Kodlama sürecinde kod tanımında bir hatanın olmadığından ve anlamsal kargaşa olunmadığından emin olunması gerekliliğı ve kodlarla verilerin devamlı karşılıklı kontrol edilmesi,
- ✓ Kodlayıcıların toplantılar düzenleyerek birbirleriyle iletişim halinde olması,
- ✓ Birbirinden farklı olarak düzenlenen kodlarla üretilen sonuçların karşılaştırılması ve çapraz kontrollerin yapılması. Gerekliliğinin altını çizmektedir (Karafil, 2019,s.104). Bu çalışmada da yukarda bahsedilen süreçlerden faydalanılmıştır.

3.1.3.6. Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü. Nitel araştırmalarda araştırmacının stlendiğı rol nicel araştırmacıların stlendiğı role göre farklılık göstermektedir. Nitel araştırmacılar, deneklerle yoğun bir iletişim halindedir deneklerin duygu ve düşüncelerini yakından gören ve onların tecrübelerini yaşayan bu ve buna benzer şekillerle elde ettikleri deneyimleri verilerin analizinde kullanan kişilerdir. Veri toplanacak kaynaklara yakın olunması, burada gözlemlerin yapılması, ilgili dokümanların incelenmesi, verilerin toplanacağı bireyleri veya olay ve olguları yakından tanınması ve anlanılması nitel araştırmalar için büyük önem arz etmektedir. Bu bakış açısıyla nitel araştırmacılar araştırılacak konunun doğal bir parçasını oluştırmakla birlikte kimi zaman veri toplama aracı işlevini yerine getirebilmektedirler. Nitel araştırmacıların veri kaynaklarına bu kadar yakınlığı ve onlarla iletişimi kimi zaman nesnelliğın bozulduğı anlamına neden olabilir. Bu sebeple nitel araştırmacının veri kaynaklarının doğallığını bozmadan ve onları etkilemeden veri toplama işini yapması gerekmektedir. Ancak gerçekçi bir yaklaşımla bakıldığında hiçbir araştırma tam manasıyla nesnel değıldir. Araştırmacının veri toplama araçları, analizleri bir şekilde bakış açısını yansıtır. Bu sebeptendir ki yüzde yüz nesnelliğı sağlamak imkansıza yakındır. Veri kaynaklarına yakın olarak elde edilebilecek daha geçerli verilerin yüzde yüz nesnellik adına

kaybedilmesi yanlış olmaktadır. Nitel araştırmalar öznelliğın olumsuz yönde bir araştırmacı davranışı olmadığını tersine bu davranışın sorumluluğunu kabul ederek açık, doğru, anlaşılabilir şekilde bulguların ortaya konulması yönünde önemli olduğunun arkasında durur (Yıldırım A. , 1999,s.10-11). Bu çalışmanın tüm safhalarında olabildiğince objektif kalınmış ve araştırma etik ilke ve kurallarına riayet edilmiştir.

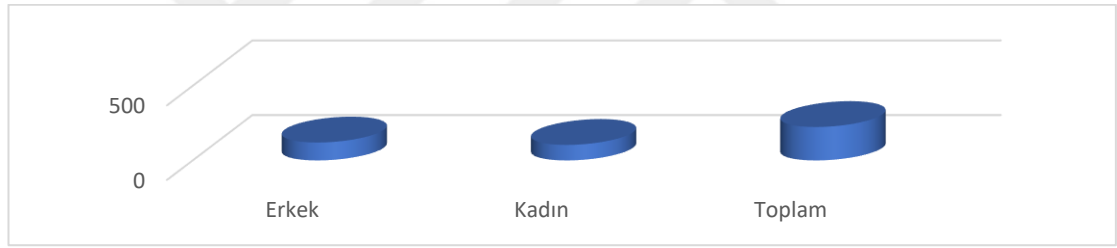
BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmaya dahil olan örneklem gruplarına yönelik olarak belirlenmiş ana ve alt problemler sonucunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerine yönelik ifadeler vermiş oldukları cevaplar ile öğrencilerin spor karakterlerine yönelik ifadeler verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

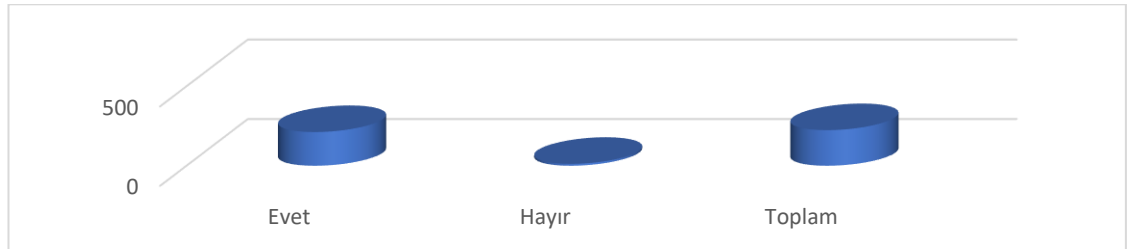
4.1. Nicel ve Nitel Verilere İlişkin Bulgular

4.1.1. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri liderlik stiline ilişkin nicel bulgular.

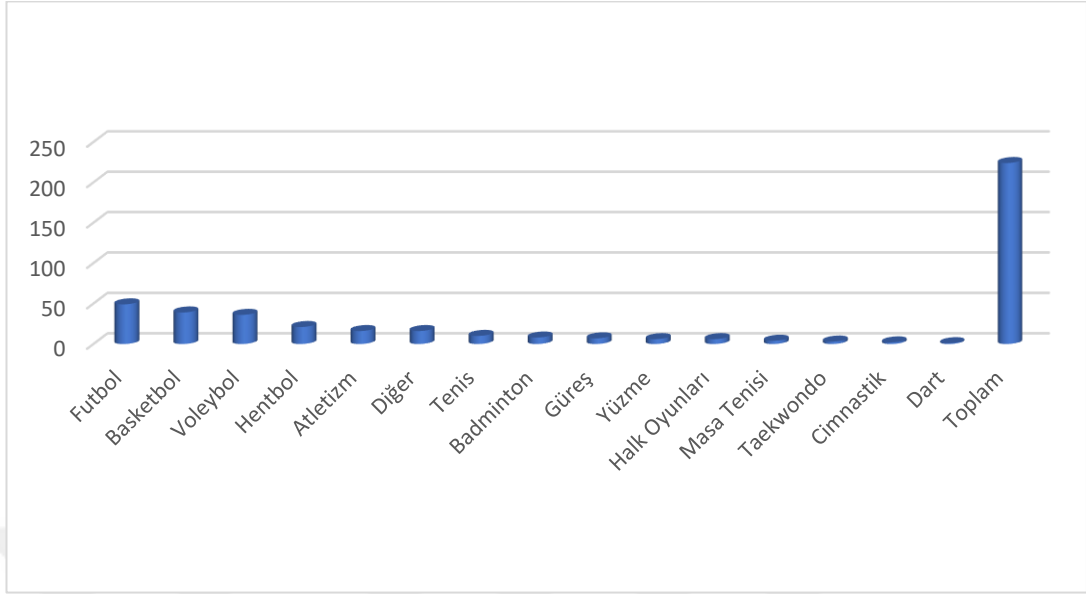
Şekil 5. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyetlerine ait sütun grafiği

Şekil 5 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 120'sinin erkek (%53,6), 104'ünün kadın (%46,4) olduğu görülmektedir.

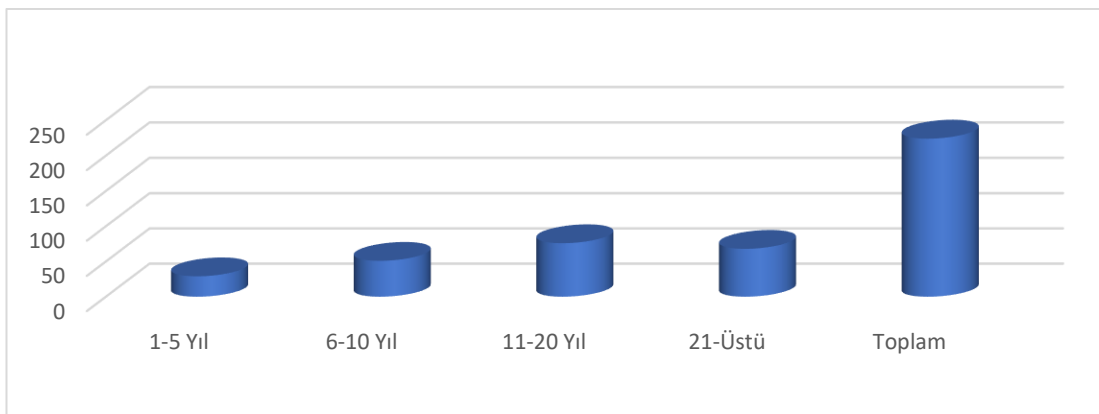
Şekil 6. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul sporlarına katılıp-katılmama durumlarına ait sütun grafiği

Şekil 6 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 212'sinin (%94,6) okul sporlarına katıldığı, 12'sinin (%5,4) okul sporlarına katılmadığı görülmektedir.

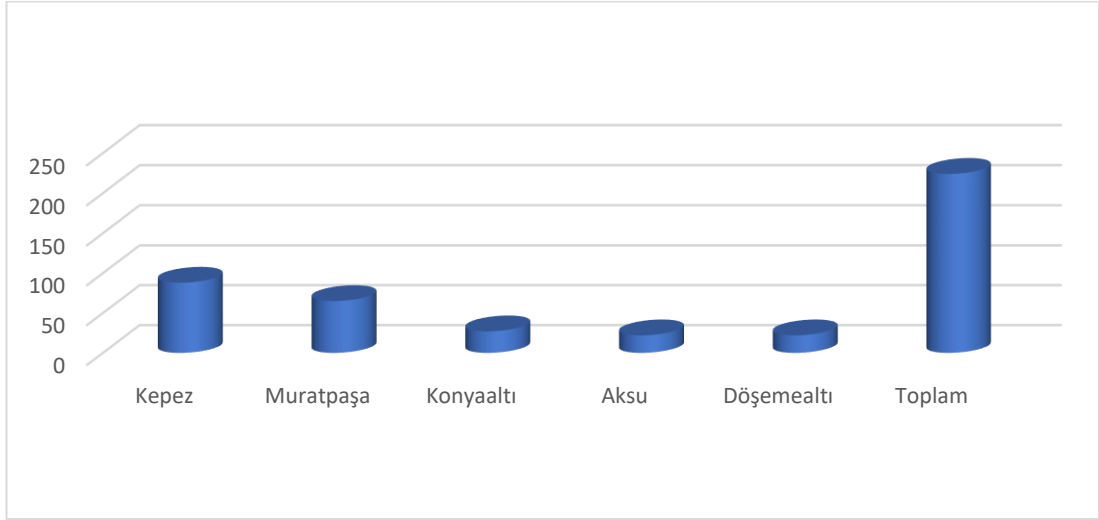
Şekil 7. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin spor branşlarına ait sütun grafiği

Şekil 7 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 49'unun (%21,9) futbol, 39'nun (%17,4) basketbol, 36'sının (%16,1) voleybol, 21'inin (%9,4) hentbol, 16'sının (%7,1) atletizm, 16'sının (%7,1) diğer spor branşları, 10'unun (%4,5) tenis, 8'inin (%3,6) badminton, 7'sinin (%3,1) güreş, 6'sının (%2,7) yüzme, 6'sının (%2,7) halk oyunları, 4'ünün (%1,8) masa tenisi, 3'ünün (%1,3) taekwondo, 2'sinin (%0,9) cimnastik, 1'inin (%0,4) dart, spor branşlarına sahip olduğu görülmektedir.

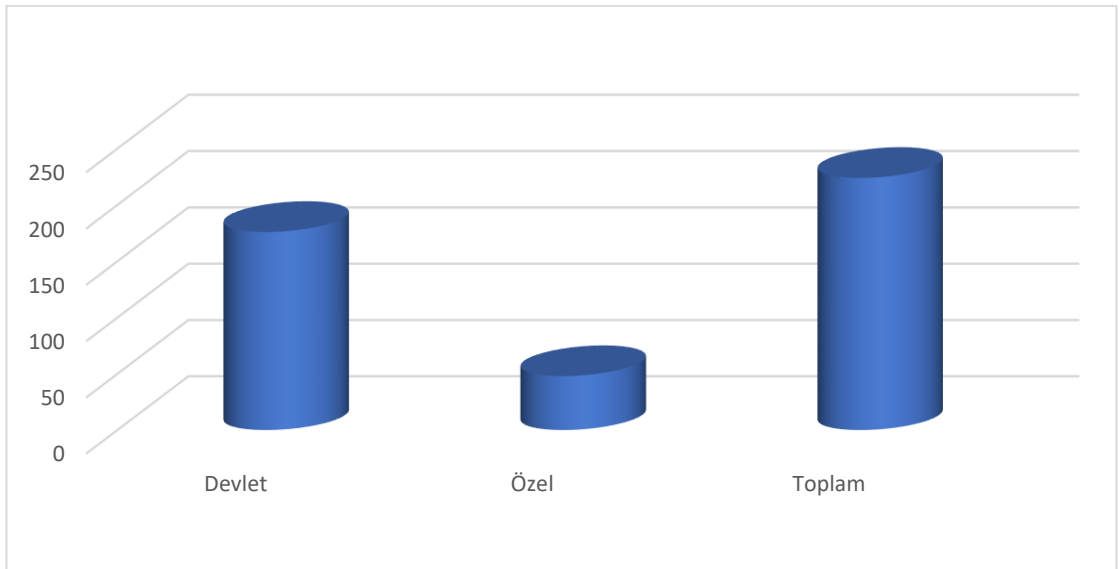
Şekil 8. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmet yıllarına ait sütun grafiği

Şekil 8 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 29'unun (%12,9) 1-5 yıl, 51'inin (%22,8) 6-10 yıl, 76'sının (%33,9) 11-20 yıl, 68'inin (%30,4) 21-üstü hizmet yılına sahip olduğu görülmektedir.

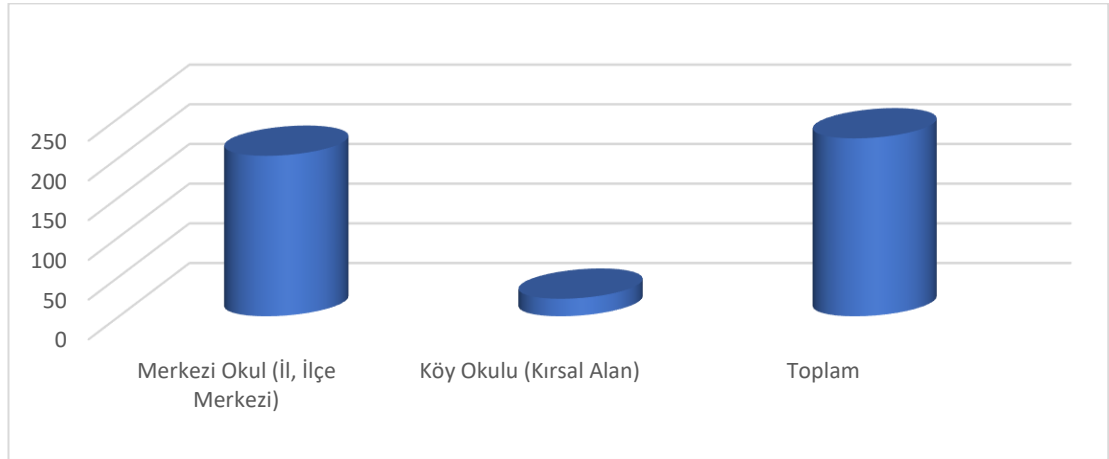
Şekil 9. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev ilçelerine ait sütun grafiği

Şekil 9 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 88'inin (%39,3) Kepez ilçesinden, 65'inin (%29,0) Muratpaşa ilçesinden, 27'sinin (%12,1) Konyaaltı ilçesinden, 22'sinin (%9,8) Aksu ilçesinden, 22'sinin (%9,8) Döşemealtı ilçesinden olduğu görülmektedir.

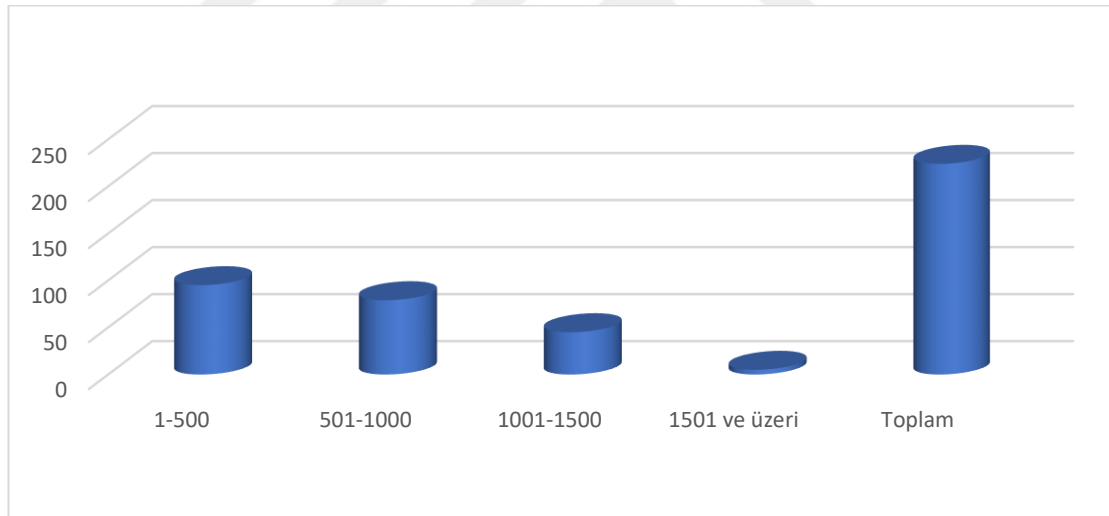
Şekil 10. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul türlerine ait sütun grafiği

Şekil 10 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 176'sının (%78,6) devlet okulunda çalıştığı, 48'inin (%21,4) özel okullarda çalıştığı görülmektedir.

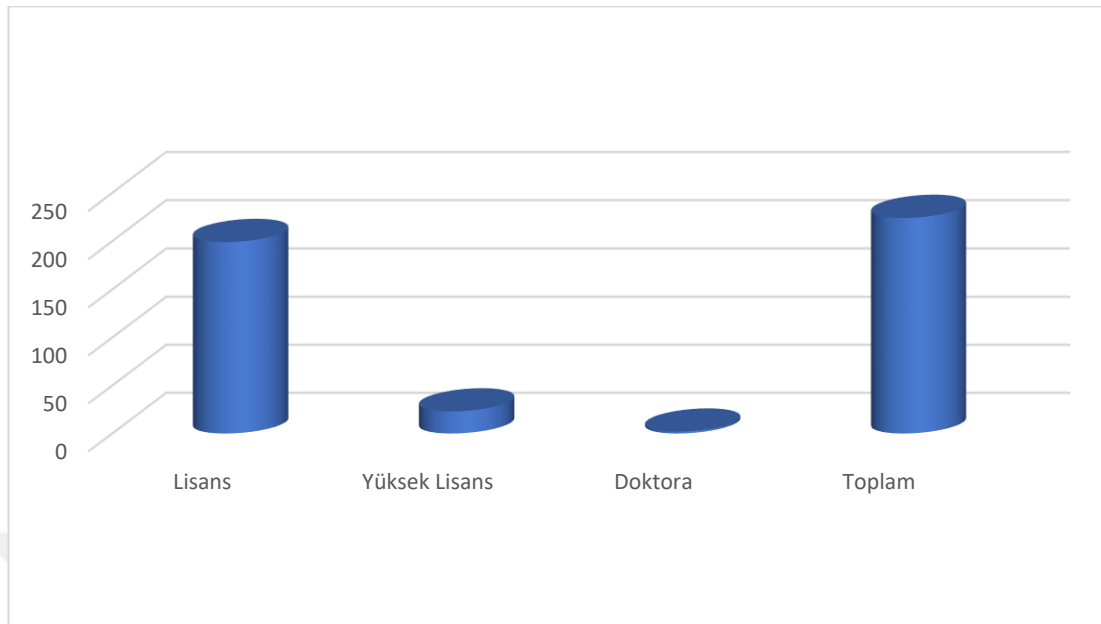
Şekil 11. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okullarının bulunduğu konuma ait sütun grafiği

Şekil 11 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 202'sinin (%90,2) merkezi okulda (İl, İlçe merkezi), 22'sinin (%9,8) köy okulunda (kırsal alan) görev yaptığı görülmektedir.

Şekil 12. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev yaptığı okulun öğrenci sayısına ait sütun grafiği

Şekil 12 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 95'inin (%42,4) 1-500 öğrenci sayısı bulunan okulda, 79'unun (%35,3) 501-1000 öğrenci sayısı bulunan okulda, 45'inin (%20,1) 1001-1500 öğrenci sayısı bulunan okulda, 5'inin (%2,2) 1501 ve üzeri 1500 öğrenci sayısı bulunan okulda görev yaptığı görülmektedir.

Şekil 13. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin eğitim durumlarına ait sütun grafiği

Şekil 13 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin; 199'unun (%88,8) lisans mezunu, 23'ünün (%10,3) yüksek lisans mezunu, 2'sinin (%0,9) doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 11.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Öğretmen Liderlik Stilleri Ölçeği Puan Dağılımı

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Liderlik Stili
Toplam Puan	224	46,00	85,00	68,02	7,86	Yarı Demokratik

Tablo 11'de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden veri toplamak için kullanılan öğretmen liderlik stilleri ölçeğine ilişkin toplam puanlar analiz edilmiştir. Çalışmada Min. 46,00 puan, Max. 85,00 puan alındığı, ortalamanın 68,02 ve standart sapmanın 7,86 olduğu görülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin genel olarak çalıştıkları okullarda yarı demokratik liderlik stiline ($X=68,02$) sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 12.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stili Frekans Dağılımı

Toplam Puan	Frekans(N)	Yüzde(%)	Liderlik Stili
17-64 Puan	71	31,70	Otokratik Baskıcı Liderlik
65-76 Puan	118	52,68	Yarı Demokratik Liderlik
77-85 Puan	35	15,62	Demokratik Katılımcı Liderlik
Toplam	224	100	

Tablo 12’de araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden öğretmen liderlik stili ölçeğinden 17-64 puan arasında kalan 71 (%31,70) öğretmenin otokratik baskıcı liderlik stiline sahip olduğu, 65-76 puan arasında kalan 118 (%52,68) öğretmenin yarı demokratik liderlik stiline sahip olduğu, 77-85 puan arasında kalan 35 (15,62) öğretmenin demokratik katılımcı liderlik stiline sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 13.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Liderlik Stilleri

Cinsiyetler	N	X	Ss	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Liderlik Stili	t testi		
					t	sd	p
Erkek	120	66,58	8,20	Yarı Demokratik			
Kadın	104	69,68	7,15	Yarı Demokratik	-2,99	222	,003*

*p<0,05

Tablo 13 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($t[222]=-2,99$; $p<0,05$). Kadın öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamaları ($X=69,68$) erkek öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamalarından ($X=66,58$) daha yüksek olmasının yanında erkek ve kadınların aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 14.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Branşlarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları

Branş	N	X	Ss	Liderlik Stili	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Futbol	49	67,26	9,35	Yarı Demokratik	G. Arası	1116,26	14	79,73			
Basketbol	39	68,31	6,34	Yarı Demokratik	G. İçi	12688,62	209	60,71			
Voleybol	36	68,83	7,83	Yarı Demokratik	Toplam	13804,89	223				
Hentbol	21	66,24	7,94	Yarı Demokratik							
Badminton	8	69,75	4,27	Yarı Demokratik							
Yüzme	6	66,00	6,03	Yarı Demokratik							
Atletizm	16	68,75	5,95	Yarı Demokratik							
Güreş	7	64,86	7,45	Otoriter Liderlik							
Masa Tenisi	4	78,00	3,56	Demokratik Liderlik					1,31	,201*	-
Cimnastik	2	71,50	3,53	Yarı Demokratik							
Taekwondo	3	67,00	2,00	Yarı Demokratik							
Tenis	10	70,30	6,94	Yarı Demokratik							
Halk Oyunları	6	66,00	10,22	Yarı Demokratik							
Dart	1	49,00	-	Otoriter Liderlik							
Diğer	16	68,50	9,58	Yarı Demokratik							
Toplam	224	68,02	7,87								

*p>0,05

Tablo 14 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin spor branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=1,31$; $p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları branşlara göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın branşı masa tenisi olan öğretmenlerde ($X=78,00$) olduğu görülmekte olup bu öğretmenlerin demokratik liderlik stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunu branşı cimnastik olan öğretmenler ($X=71,50$), branşı tenis olan öğretmenler ($X=70,30$), branşı badminton olan öğretmenler ($X=69,75$), branşı voleybol olan öğretmenler ($X=68,83$), branşı atletizm olan öğretmenler ($X=68,75$), branşı diğer spor branşları olan öğretmenler ($X=68,50$), branşı basketbol olan öğretmenler ($X=68,31$), branşı futbol olan öğretmenler ($X=67,26$), branşı taekwondo olan öğretmenler ($X=67,00$), branşı hentbol olan

öğretmenler (X=66,24), branşı yüzme olan öğretmenler (X=66,00), branşı halk oyunları olan öğretmenler (X=66,00) takip etmekte olup bu öğretmenlerin yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları, en düşük ortalamaların ise branşı güreş olan öğretmenler (X=64,86) ve branşı dart olan öğretmende (X=49,00) olduğu ve bu öğretilerin de otoriter liderlik stiline sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 15.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Spor Yarışmalarına Katılıp Katılmama Durumuna Göre Liderlik Stilleri

Okul Yarışmalarına Katılma	Spor	N	X	Ss	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Liderlik Stili	t testi		
						t	sd	p
Evet		212	68,04	7,80	Yarı Demokratik			
Hayır		12	67,67	9,39	Yarı Demokratik	,161	222	,873*

*p>0,05

Tablo 15 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin okul spor yarışmalarına katılıp katılmama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t[222]=,161$; $p>0,05$). Okul spor yarışmalarına katılan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamaları (X=68,04) okul spor yarışmalarına katılmayan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamalarından (X=67,67) daha yüksek olmasının yanında okul spor yarışmalarına katılan ve katılmayan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 16.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Hizmet Yıllarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları

Hizmet Yılı	N	X	Ss	Liderlik Stili	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
1-5 Yıl	29	67,76	7,65	Yarı Demokratik	G. Arası	459,05	3	153,02			
6-10 Yıl	51	69,23	8,03	Yarı Demokratik	G. İçi	13345,84	220	60,66			
11-20 Yıl	76	69,14	7,76	Yarı Demokratik	Toplam	13804,88	223		2,52	,059*	-
21-Üstü	68	65,97	7,69	Yarı Demokratik							
Toplam	224	68,02	7,87								

*p>0,05

Tablo 16 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin hizmet yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=2,52$; $p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları hizmet yılına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6-10 yıl grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=69,23$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 11-20 yıl grubu öğretmenler ($X=69,14$) ve 1-5 yıl grubu öğretmenler ($X=67,76$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 21-üstü yıl grubu öğretmenlerde ($X=65,97$) olduğu tabloda görülmektedir. Hizmet yıllarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 17.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Hizmet İlçelerine Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları

Hizmet İlçeleri	N	X	Ss	Liderlik Stili	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kepez	88	68,96	8,57	Yarı Demokratik	G. Arası	158,38	4	39,60			
Muratpaşa	65	67,07	6,56	Yarı Demokratik	G. İçi	13646,51	219	62,31			
Konyaaltı	27	67,70	8,98	Yarı Demokratik	Toplam	13804,88	223		,635	,638*	-
Aksu	22	68,32	6,73	Yarı Demokratik							
Döşemealtı	22	67,14	8,32	Yarı Demokratik							
Toplam	224	68,02	7,87								

* $p>0,05$

Tablo 17 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin hizmet ilçelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=,635$; $p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları hizmet ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Kepez ilçesi grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=68,96$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu Aksu ilçesi grubu öğretmenleri ($X=68,32$), Konyaaltı ilçesi öğretmenleri ($X=67,70$) ve Döşemealtı ilçesi grubu öğretmenleri ($X=67,14$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Muratpaşa ilçesi grubu öğretmenlerine ($X=67,07$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Hizmet ilçelerine göre beden eğitimi ve

spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 18.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Türlerine Göre Liderlik Stilleri

Okul Türü	N	X	Ss	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Liderlik Stili	t testi		
					t	sd	p
Devlet	176	68,39	7,90	Yarı Demokratik	1,328	222	,185*
Özel	48	66,69	7,69	Yarı Demokratik			

*p>0,05

Tablo 18 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t[222]=1,328$; $p<0,05$). Devlet okulunda çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamaları ($X=68,39$) özel okullarda çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamalarından ($X=66,69$) daha yüksek olmasının yanında devlet ve özel okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 19.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okullarının Bulunduğu Konuma Göre Liderlik Stilleri

					Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Liderlik Stili	t testi		
Okulun Bulunduğu Konum		N	X	Ss		t	sd	p
Merkezi (İl, Merkezi)	Okul İlçe	202	68,15	7,75	Yarı Demokratik	,755	222	,451*
Köy (Kırsal Alan)	Okulu	22	66,82	8,97	Yarı Demokratik			

*p>0,05

Tablo 19 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin okullarının bulunduğu konuma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t[222]=,755$; $p<0,05$). Merkezi (il, ilçe merkezi) okullarda çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamaları ($X=68,15$) köy (kırsal alan) okullarında çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamalarından ($X=66,82$) daha yüksek olmasının yanında merkezi okul (il, ilçe merkezi) ve köy okullarında (kırsal alan) çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 20.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulların Öğrenci Sayılarına Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları

Öğrenci Sayısı	N	X	Ss	Liderlik Stili	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
1-500	95	68,55	8,36	Yarı Demokratik	G. Arası	150,83	3	50,28			
501-1000	79	68,35	7,68	Yarı Demokratik	G. İçi	13654,06	220	62,06			
1001-1500	45	66,49	7,50	Yarı Demokratik	Toplam	13804,88	223		,810	,489*	-
1501 ve üzeri	5	66,60	1,82	Yarı Demokratik							
Toplam	224	68,02	7,87								

* $p>0,05$

Tablo 20 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin görev yaptıkları okulların öğrenci sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=,810$; $p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları okulların öğrenci sayılarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 1-500 grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=68,55$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 501-1000 grubu öğretmenleri ($X=68,35$) ve 1501 ve üzeri grubu öğretmenleri ($X=66,60$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 1001-1500 grubu öğretmenlerine ($X=66,49$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Görev yaptıkları okulların öğrenci sayılarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 21.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Liderlik Stilleri Anova Sonuçları

Eğitim Seviyesi	N	X	Ss	Liderlik Stili	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Lisans	199	68,00	8,01	Yarı Demokratik	G. Arası	61,95	2	30,98			
Yüksek Lisans	23	67,74	6,44	Yarı Demokratik	G. İçi	13742,93	221	62,18			
Doktora	2	73,50	10,61	Yarı Demokratik	Toplam	13804,88	223		,498	,608*	-
Toplam	224	68,02	7,87								

*p>0,05

Tablo 21 incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerinin eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir (F=,498; p>0,05). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları eğitim seviyelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın doktora grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine (X=73,50) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu lisans grubu öğretmenleri (X=68,00) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise yüksek lisans grubu öğretmenlerine (X=67,74) ait olduğu tabloda görülmektedir. Eğitim seviyelerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları tablodan anlaşılmaktadır.

4.1.2. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri liderlik stiline ilişkin nitel bulgular.

Tablo 22.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yüz Yüze Eğitim Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı

Liderlik Stili	Frekans(N)	Yüzde(%)
Otoriter Liderlik Stili	25	11,2
Yarı Demokratik Liderlik Stili	115	51,3
Demokratik Liderlik Stili	84	37,5
Toplam	224	100,0

Tablo 22.'de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yüz yüze eğitim sırasında kullandıkları liderlik stillerine ait görüş dağılımlarına göre 25 (%11,2) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 115 öğretmenin (%51,3) yarı demokratik liderlik stiline, 84 öğretmenin (%37,5) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu görülmektedir. Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stilidir. Bunu demokratik liderlik stili takip etmektedir. En düşük sıklığa sahip olan ise otoriter liderlik stilidir. Buna yönelik olarak yüz yüze eğitim için öne çıkan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir.

“... okulumun bulunduğu yer il merkezine biraz uzak köy okulu gibi öğrencilerimin il merkezindeki öğrencilere göre daha saygılı ve uslu olduğunu düşünüyorum ama öğrencilerimin de belirli noktalarda yaptıkları yanlışları düzeltmek, sınıf düzenini sağlamak ve olumsuz durumları önlemek ve onlara fayda sağlamak adına daha çok yarı demokratik liderlik stilini kullanmamın yanında yeri ve zamanına göre otoriter veya demokratik liderlik stillerini kullandığım zamanlar olabiliyor. (Rumuz: Kürşat Öğretmen)”.

“... öğrencilerimden bazılarına karşı otoriter liderlik stili ile yaklaşıyorum ama bunun nedeni elimdeki öğrenci profilinden kendini bilen, tavır ve davranışları iyi olan, saygılı ve başarılı öğrencilerime ise daha demokratik liderlik stili ile yaklaşıyorum. (Rumuz: Kemal Öğretmen)”.

“... işlerimin birikmesi, zaman kısıtlaması, diğer olumsuz durumlar öğrencilerime karşı otoriter davranışlar sergilememe neden olmasının yanında her zaman da otoriter değilim mevcut şartlara göre liderlik stilim değişebiliyor. (Rumuz: Gazi Öğretmen)”.

“...öğrencilerimin üzerinde daha iyi sonuçlar, öğrencilerime daha çok faydalar sağlayabileceğimi düşündüğümünden yüz yüze eğitimde demokratik liderlik stiline sahip olmamın yanında her zaman da demokratik davranışlar sergileyeceğim anlamına gelmiyor farklı durumlarda farklı liderlik stilleri sergileyebiliyorum bu konuda öğrencilerin tavır ve davranışları beni etkiliyor. (Rumuz: Çiçek Öğretmen)”.

“....bizim şimdiki zamanda ilgilendiğimiz öğrenciler z kuşağı bizim öğrencilik yaptığımız zamankinden çok farklı özel bir okulda çalışıyorum benim liderlik stili tercihimde öğrencilerin tavır ve davranışları, mevcut durumlar, şartlar etkili oluyor. Genel olarak ele alındığında yarı demokratik bir öğretmenim ama şartlar, durumlar bunu etkileyebiliyor örneğin online eğitimde beden eğitimi dersi tamamen espirisini bence kaybetti bende bu durumda biraz daha farklı liderlik stilleri sergiler oldum. (Rumuz: İnal Öğretmen)”.

Tablo 23.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Online Eğitim Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı

Liderlik Stili	Frekans(N)	Yüzde(%)
Otoriter Liderlik Stili	26	11,6
Yarı Demokratik Liderlik Stili	99	44,2
Demokratik Liderlik Stili	99	44,2
Toplam	224	100,0

Tablo 23’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin online eğitim sırasında kullandıkları liderlik stillerine ait görüş dağılımlarına göre 26 (%11,6) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 99 öğretmenin (%44,2) yarı demokratik liderlik stiline, 99 öğretmenin (%44,2) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu görülmektedir. Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stili ve demokratik liderlik stilidir. En düşük sıklık ise otoriter liderlik stiline aittir. Buna yönelik olarak online eğitim için öne çıkan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir.

“...online eğitim sırasında öğrencilerimden bazıları hiç kamerasını açmadı bazıları ise ara sıra açtı. Şımarıklıklarla ve tavır bozukluklarıyla çok karşı karşıya kaldım ama yüz yüze eğitimde olduğu gibi onlar bizim misafirimiz konumunda değildi, online eğitimde biz onların evine misafir oluyorduk buda benim öğrencilerime karşı daha fazla demokratik davranışlar sergilememe neden oldu, online eğitim sırasında üzerimde hep bir baskı hissettim. (Rumuz: Burcu Öğretmen)”.

“... online eğitim, benim öğrencilerime gösterdiğim liderlik stili konusunda beni fazla etkilemedi. Standart demokratik davranış stilime devam ettim çünkü beni en iyi

yansıtan liderlik stili demokratiklik. Ben bu şekilde öğrencilerimin üzerinde daha etkili olduğumu düşünüyorum. (Rumuz: Gözde Öğretmen)”.

“...online eğitim sırasında öğrencilerimin bazıları çok şımarıktı ama ailesi yanında olduğu için uslu duranda vardı. Ben bu süreçte öğrencilerimin tavır ve davranışlarına göre onlara farklı liderlik stilleri sergiledim. (Rumuz: Nevruz Öğretmen).”

“...online eğitim sırasında yüz yüze eğitim sürecinde olduğu gibi öğrencilerime karşı yarı demokratik liderlik stili ile yaklaştım ben bu şekilde öğrencilerimin üzerinde daha etkili olduğumu düşünüyorum. (Rumuz: Hakan Öğretmen).”

“... online eğitim sırasında bence biz beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrenciler ile iletişim dilimizi kaybettik. Örneğin: öğrencilerim beni gördüğünde (rumuz: Göktürk öğretmen) Göktürk öğretmen geliyor deyip daha disiplinli harekette bulunuyorlardı; fakat online eğitimde bence bunu biz sağlayamaz olduk. Online eğitim benim sahip olduğum liderlik stilimi etkiledi ve biraz daha fazla öğrencilerin istediklerine dönük ılımlı hale geldim. (Rumuz: Göktürk Öğretmen).”

Tablo 24.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Spor Yarışmaları Sırasında Sahip Oldukları Liderlik Stilleri Görüşleri Dağılımı

Liderlik Stili	Frekans(N)	Yüzde(%)
Otoriter Liderlik Stili	73	32,6
Yarı Demokratik Liderlik Stili	81	36,2
Demokratik Liderlik Stili	70	31,3
Toplam	224	100,0

Tablo 24’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin spor yarışmaları sırasında kullandıkları liderlik stillerine ait görüş dağılımlarına göre 73 (%32,6) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 81 öğretmenin (%36,2) yarı demokratik liderlik stiline, 70 öğretmenin (%31,3) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu görülmektedir. Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stildir. Bunu otoriter liderlik stili takip etmektedir. En düşük sıklık ise demokratik liderlik

stiline aittir. Buna yönelik olarak spor yarışmaları için öne çıkan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir.

“...okul spor yarışmalarında oluşturduğum takıma verdiğim emeklerin karşılığını almak istiyorum bunun da en güzel göstergesi kazanmaktır. Takımına maç sırasında neler yapması ve yapmaması gerektiğini tek tek açıklıyorum, sistemi kuruyorum onları maç sırasında hataları için çoğu kez ikaz etmek zorunda kalıyorum bunun dozu bazen kaçabiliyor. Maç öncesi sırası ve sonrası bence benim sözlerimin dinlenilmesi ve uyulması çok önemli. Okul spor yarışmaları esnasında otoriter bir lider olduğumu düşünüyorum. (Rumuz: Kürşat Öğretmen).”

“...okul spor yarışmaları esnasında üzerimde kazanma kaybetme durumundan dolayı baskı hissediyorum. Herkesin istediği gibi bende kazanmak istiyorum ve bunu sağlayabilmek adına da öğrencilerime otoriter davranışlar sergileyebiliyorum. (Rumuz: Musa Öğretmen).”

“... özel bir okulda idareci beden eğitimi ve spor öğretmeniyim benim deneyimlerime göre antrenör olan (formasyonu olmayan) beden eğitimi ve spor öğretmeni statüsünde çalışan öğretmenler daha fazla otoriter liderlik stili kullanıyorlar geçmiş senelerde bu konuda velilerden çok şikayetler aldık. Şikayet konuları genellikle maçları kazanmak adına en iyi oyuncuları oynatıp biraz kötü olanları maçlarda oynatmamaları şeklinde. Öğrenci bende oynamak istiyorum deyince onları baskılayıp ben ne dersem o olacak şuan oynayamasın demeleri gibi. Benim bu konuda görüşüm okul spor yarışmalarında asıl amacın kazanmak ya da kaybetmek olmaması şeklinde olmasının yanında okul spor yarışmaları esnasında bende tatlısert bir liderlik sergiliyorum. (Rumuz: Naci Öğretmen).”

“...okul spor yarışmalarında takımımın Türkiye derecesi var takımına olması gerekenleri öğretiyorum ve bunlara uymalarını bekliyorum. Disiplin, kurallar olmadan bence başarı sağlamak imkansız. Maç esnasında hata yapan öğrencime ben sana bunları öğretmedim mi, neden bu şekilde davranıyorsun? Diye uyarılarda bulunurum ama bunun sertliği öğrenciden öğrenciye değişir. Otoriter davranışlarım öğrencilerimin başarılı ve iyi olmaları için. (Rumuz: Mustafa Öğretmen).”

“...yüzme takımımın uluslararası düzeyde dereceleri mevcut. Benim görüşüme göre beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin farklı boyutları var örneğin antrenörlük boyutu gibi. Bu boyut üzerinden hareket ettiğimizde takımımın antrenörü benim ve benim takımımın üzerinde etkili olan kavramlar disiplin ve kurallardır. Disiplinsiz başarının gelemeyeceğini düşünüyorum ve bu disiplini sağlayabilmek adına okul spor yarışmalarında otoriter liderlik stilini daha çok sergiliyorum. (Rumuz: Hakan Öğretmen).”

“...okul spor yarışmalarında benim için illa kazanmak önemli değil bütün öğrencilerimin müsabaka ortamını yaşamasını isterim. Kaybettiğimde bile rakibi tebrik ederim ve öğrencilerimden de bu davranışı beklerim. Bu anlattıklarım benim için birinci öncelik fakat bu benim tam olarak demokratik olduğumu göstermez ben kendimi tatlı-sert lider olarak tanımlayabilirim. (Rumuz: Göktürk Öğretmen).”

Tablo 25.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Seçili Farklı Durumlarda Sergiledikleri Farklı Liderlik Stilleri Dağılımı

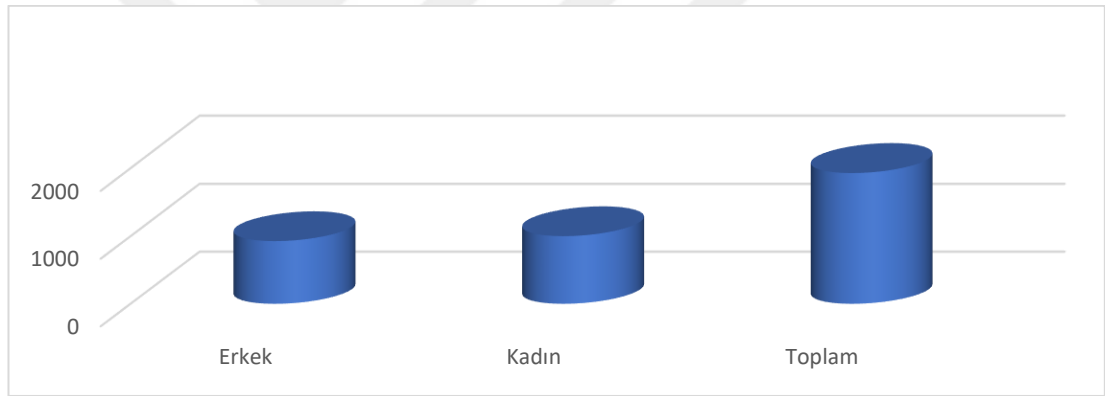
Seçili Farklı Durumlar	Otoriter Stili (N)	Liderlik Stili (N)	Yarı Demokratik Liderlik Stili (N)	Demokratik Liderlik Stili (N)	Toplam
Yüz Yüze Eğitim	25 (%11,2)		115 (%51,3)	84 (%37,5)	224 (%100)
Online Eğitim	26 (%11,6)		99 (%44,2)	99 (%44,2)	224 (%100)
Spor Yarışmaları	73 (%32,6)		81 (%36,2)	70 (%31,3)	224 (%100)

Tablo 25’de beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin seçili farklı durumlarda sergiledikleri farklı liderlik stilleri dağılımına göre, yüz yüze eğitimde yarı demokratiklik stiline sahip 115 (%51,3) öğretmen tespit edilmiş olup bu stil en yüksek sıklığa sahiptir. Bunu 84 (%37,5) öğretmen ile demokratik liderlik stili izlemektedir. En düşük sıklığa sahip olan liderlik stili ise 25 (%11,2) öğretmen ile otoriter liderlik stildir.

Online eğitimde demokratik liderlik stiline sahip 99 (%44,2) beden eğitimi ve spor öğretmeni ve aynı sayıda 99 (%44,2) yarı demokratik liderlik stiline sahip öğretmen tespit edilmiş olup bu iki liderlik stili en fazla sıklığı sahip olan liderlik stilleridir. En düşük sıklığa sahip olan liderlik stili ise 26 (%11,6) öğretmen ile otoriter liderlik stilidir.

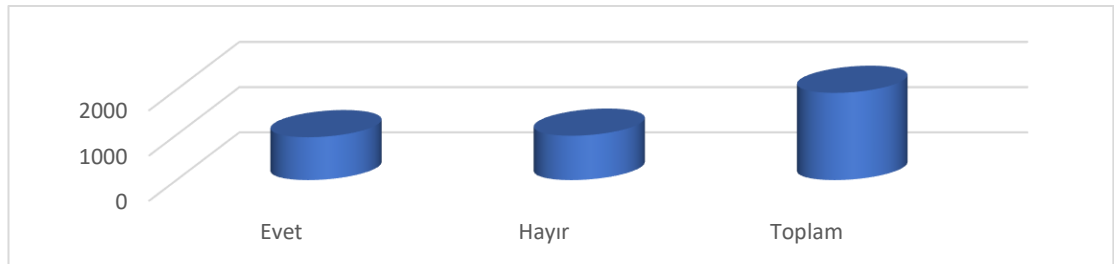
Spor yarışmalarında yarı demokratik liderlik stiline sahip 81 (%36,2) beden eğitimi ve spor öğretmeni tespit edilmiş olup en fazla sıklığa sahip olan liderlik stilidir. Bunu 73 (%32,6) öğretmen ile otoriter liderlik stili izlemektedir. En düşük sıklığa sahip olan liderlik stili ise 70 (%31,3) öğretmen ile demokratik liderlik stilidir.

4.1.2. Öğrenci sportif karakterine ilişkin nicel bulgular.

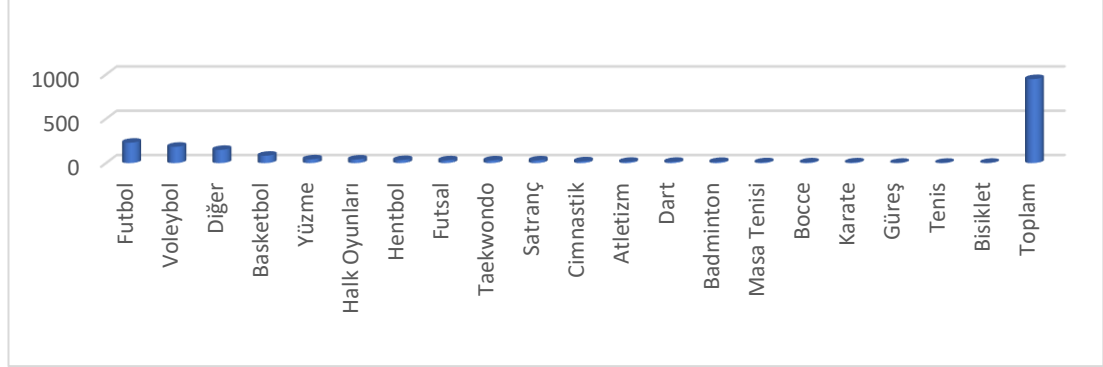
Şekil 14. Öğrencilerin cinsiyetlerine ait sütun grafiği

Şekil 14 incelendiğinde öğrencilerin; 928'inin (%48,1) erkek, 1001'inin (%51,9) kadın olduğu görülmektedir.

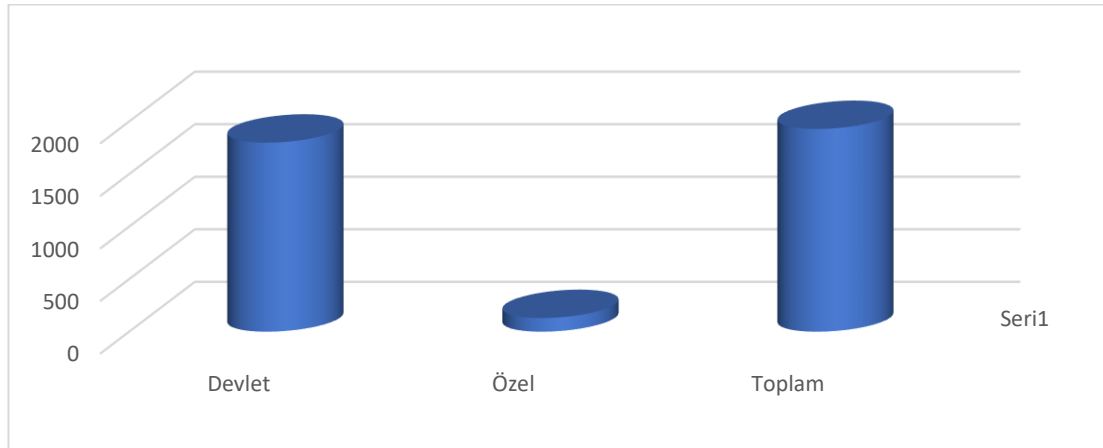
Şekil 15. Öğrencilerin okul sporlarına katılıp-katılmama durumlarına ait sütun grafiği

Şekil 15 incelendiğinde öğrencilerin; 948'inin (%49,1) okul sporlarına katıldığı, 981'inin (%50,9) okul sporlarına katılmadığı görülmektedir.

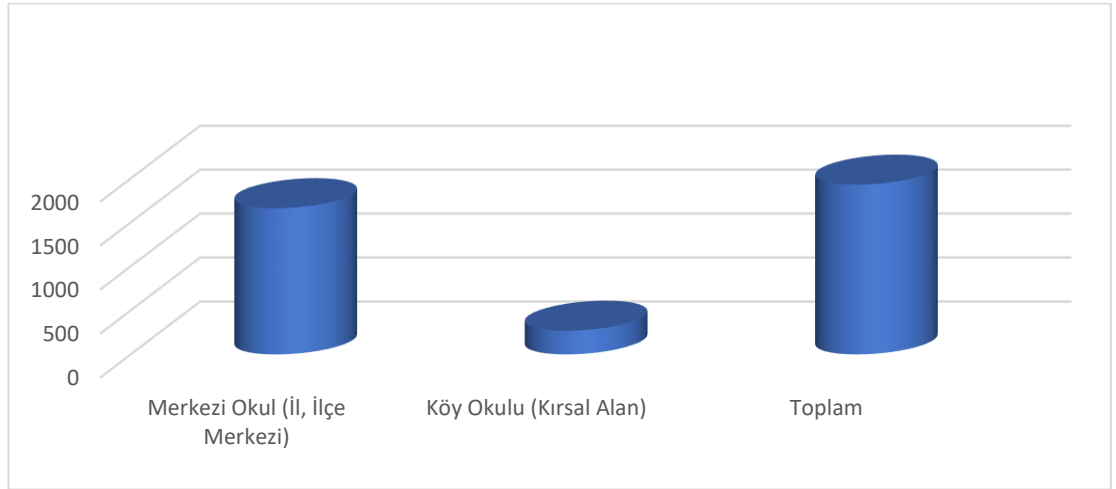
Şekil 16. Öğrencilerin okul yarışmalarına katıldığı spor branşlarına ait sütun grafiği

Şekil 16 incelendiğinde öğrencilerin; 230'unun (%11,9) futbol, 184'ünün (%9,5) voleybol, 149'unun (%7,7) diğer spor branşları, 83'ünün (%4,3) basketbol, 42'sinin (%2,2) yüzme, 40'ının (%2,1) halk oyunları, 34'ünün (%1,8) hentbol, 31'inin (%1,6) futsal, 30'unun (%1,6) taekwondo, 30'unun (%1,6) satranç, 20'sinin (%1,0) jimnastik, 14'ünün (%0,7) atletizm, 14'ünün (%0,7) dart, 13'ünün (%0,7) badminton, 9'unun (%0,5) masa tenisi, 8'inin (%0,4) bocce, 8'inin (%0,4) karate, 3'ünün (%0,2) güreş, 3'ünün (%0,2) tenis, 3'ünün (%0,2) bisiklet, branşlarından okul spor yarışmalarına katıldıkları görülmektedir.

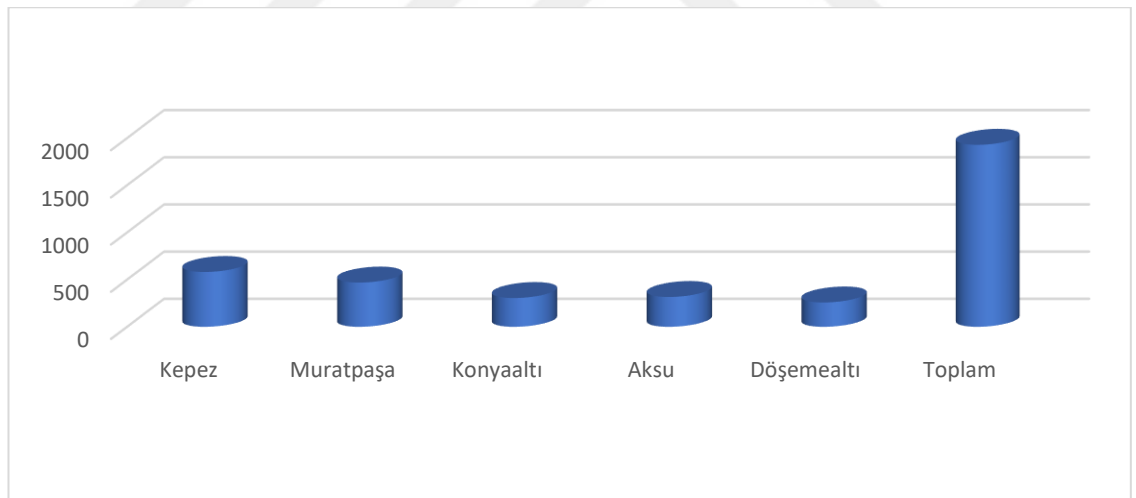
Şekil 17. Öğrencilerin okul türlerine ait sütun grafiği

Şekil 17 incelendiğinde öğrencilerin; 1799'unun (%93,3) devlet okullarında, 130'unun (%6,7) ise özel okullarda eğitim-öğretime katıldıkları görülmektedir.

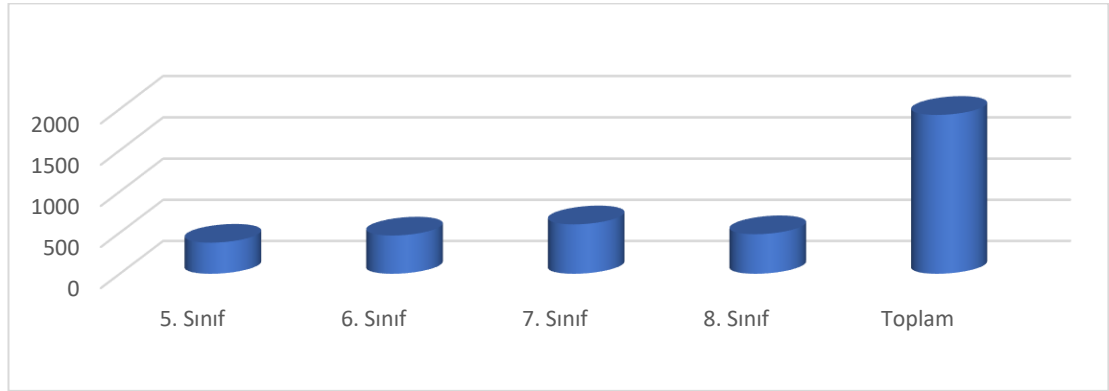
Şekil 18. Öğrencilerin okullarının konumlarına ait sütun grafiği

Şekil 18 incelendiğinde öğrencilerin; 1661'inin (%86,1) merkezi okul (il, ilçe merkezi), 268'inin (%13,9) köy okulu (kırsal alan) okullarında eğitim-öğretime katıldıkları görülmektedir.

Şekil 19. Öğrencilerin okullarının ilçelerine ait sütun grafiği

Şekil 19 incelendiğinde öğrencilerin; 581'inin (%30,1) Kepez İlçesinde, 469'unun (%24,3) ise Muratpaşa İlçesinde, 305'inin (%15,8) Konyaaltı İlçesinde, 316'sının (%16,4) Aksu İlçesinde, 258'inin ise (%13,4) Döşemealtı İlçesinde eğitim-öğretime katıldıkları görülmektedir.

Şekil 20. Öğrencilerin sınıflarına ait sütun grafiği

Şekil 20 incelendiğinde öğrencilerin; 379'unun (%19,6) 5.sınıf, 466'sının (%24,2) 6.sınıf, 602'sinin (%31,2) 7.sınıf, 482'sinin (%25,0) 8.sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 26.

Öğrencilerin Spor Karakter Ölçeği Puan Dağılımı

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.
Toplam Puan	1929	27,00	135,00	115,33	19,31

Tablo 26'da öğrencilerden veri toplamak için kullanılan spor karakter ölçeğine ilişkin toplam puanlar analiz edilmiştir. Çalışmada Min. 27,00 puan, Max. 135,00 puan alındığı, ortalamanın 115,33 ve standart sapmanın ise 19,31 olduğu görülmektedir.

Tablo 27.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre T-Testi Sonucu

Alt-Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss.	t	sd	p
Centilmenlik	Erkek	928	50,68	10,28	-3,16	1927	,002*
	Kadın	1001	52,09	9,29			
Dürüstlük	Erkek	928	41,50	9,01	-3,05	1927	,002*
	Kadın	1001	42,69	8,13			
Anti-Sosyallik	Erkek	928	21,45	4,22	-3,72	1927	,000*
	Kadın	1001	22,11	3,59			
Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan	Erkek	928	113,63	20,00	-3,72	1927	,000*
	Kadın	1001	116,90	18,52			

*p<0,05

Tablo 27 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlerine göre, centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927] = -3,16$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=52,09$) erkek katılımcıların centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=50,68$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927] = -3,05$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,69$) erkek katılımcıların dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=41,50$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927] = -3,72$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=22,11$) erkek katılımcıların anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,45$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Tablo 27. toplam olarak değerlendirildiğinde, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($t[1927] = -3,72$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların sportif karakterleri ($X=116,90$) erkek katılımcıların sportif karakterlerinden ($X=113,63$) daha yüksektir.

Tablo 28.

Öğrencilerin Okul Spor Yarışmalarına Katılıp Katılmama Durumuna Göre T-Testi Sonucu

Alt-Boyutlar	Okul Spor Yarışmalarına Katılma	N	X	Ss.	t	sd	p
Centilmenlik	Evet	948	51,45	9,90	,169	1927	,866*
	Hayır	981	51,38	9,71			
Dürüstlük	Evet	948	42,29	8,70	,888	1927	,374*
	Hayır	981	41,95	8,47			
Anti-Sosyallik	Evet	948	21,76	4,00	-,405	1927	,685*
	Hayır	981	21,83	3,83			
Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan	Evet	948	115,50	19,81	,398	1927	,690*
	Hayır	981	115,15	18,82			

* $p > 0,05$

Tablo 28 incelendiğinde, öğrencilerin okul spor yarışmalarına katılıp katılmama durumuna göre, centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927]= ,169$; $p>0,05$). Bununla beraber okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=51,45$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=51,38$) daha yüksektir.

Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okul spor yarışmalarına katılıp katılmama durumuna göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927]= ,888$; $p>0,05$). Bunun yanında okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,29$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=41,94$) daha yüksektir.

Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927]= -,405$; $p>0,05$). Okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=21,76$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,83$) daha düşüktür. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.)

Tablo 28 toplam olarak değerlendirildiğinde, okul spor yarışmalarına katılan ve katılmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur ($t[1927]= ,398$; $p>0,05$); fakat okul spor yarışmalarına katılım gösteren katılımcıların sportif karakterleri çok küçük bir rakamda olsa ($X=115,50$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen katılımcıların sportif karakterlerinden ($X=115,15$) daha yüksektir.

Tablo 29.

Öğrencilerin Branşlarına Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları

Branş	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Atletizm	14	122,07	11,33	G. Arası	9951,235	19	523,75			
Badminton	13	121,85	20,82	G. İçi	361679,76	928	389,74			
Cimnastik	20	118,20	13,04	Toplam	371630,99	947				
Bocce	8	118,12	29,58							
Diğer	149	117,96	17,21							

Masa Teni.	9	117,89	18,17			
Taekwondo	30	117,17	16,92			
Voleybol	184	117,13	19,23			
Futsal	31	117,00	12,83	1,34	,147*	-
Satranç	30	116,53	19,35			
Halk Oy.	40	116,52	20,08			
Tenis	3	116,33	16,16			
Dart	14	115,78	17,00			
Basketbol	83	114,54	22,71			
Futbol	230	113,12	20,79			
Yüzme	42	113,07	21,65			
Hentbol	34	110,15	21,77			
Karate	8	107,00	34,40			
Bisiklet	3	106,00	15,59			
Güreş	3	81,3333	33,47			
Toplam	948	115,50	19,81			

*p>0,05

Tablo 29 incelendiğinde sporcu öğrencilerin spor karakterlerinin spor branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=1,34$; $p>0,05$). Sporcu öğrenciler gruplandıkları spor branşlarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın branşı atletizm olan sporcu öğrencilerde ($X=122,07$) olduğu görülmekte olup bunu branşı badminton olan sporcu öğrenciler ($X=121,85$), branşı cimnastik olan sporcu öğrenciler ($X=118,20$), branşı bocce olan sporcu öğrenciler ($X=118,12$), branşı diğer spor branşları olan sporcu öğrenciler ($X=117,96$), branşı masa tenisi olan sporcu öğrenciler ($X=117,89$), branşı taekwondo olan sporcu öğrenciler ($X=117,17$), branşı voleybol olan sporcu öğrenciler ($X=117,13$), branşı futsal olan sporcu öğrenciler ($X=117,00$), branşı satranç olan sporcu öğrenciler ($X=116,53$), branşı halk oyunları olan sporcu öğrenciler ($X=116,52$), branşı tenis olan sporcu öğrenciler ($X=116,33$), branşı dart olan sporcu öğrenciler ($X=115,78$), branşı basketbol olan sporcu öğrenciler ($X=114,54$), branşı futbol olan sporcu öğrenciler ($X=113,12$), branşı yüzme olan sporcu öğrenciler ($X=113,07$), branşı hentbol olan sporcu öğrenciler ($X=110,15$), branşı karate olan sporcu öğrenciler ($X=107,00$), branşı bisiklet olan sporcu öğrenciler ($X=106,00$), branşı güreş olan sporcu öğrenciler ($X=81,33$) izlemektedir.

Tablo 30.

Öğrencilerin Okul Türlerine Göre T-Testi Sonucu

Alt-Boyutlar	Okul Türü	N	X	Ss.	t	sd	p
Centilmenlik	Devlet	1799	51,35	9,90	-1,01	1927	,311*
	Özel	130	52,25	8,34			
Dürüstlük	Devlet	1799	42,07	8,68	-,813	1927	,416*
	Özel	130	42,71	7,08			
Anti-Sosyallik	Devlet	1799	21,77	3,94	-1,15	1927	,250*
	Özel	130	22,18	3,59			
Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan	Devlet	1799	115,19	19,42	-1,11	1927	,268*
	Özel	130	117,14	17,56			

*p>0,05

Tablo 30 incelendiğinde öğrencilerin okul türlerine göre, centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927] = -1,01$; $p > 0,05$). Bunun yanında özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=52,25$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=51,35$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okul türleri durumuna göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927] = -,813$; $p > 0,05$). Bununla beraber özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,71$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=42,07$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği görülmektedir ($t[1927] = -1,15$; $p > 0,05$). Özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=22,18$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan katılımcıların anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,77$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Tablo 30. toplam olarak değerlendirildiğinde, katılımcılar arasında okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur ($t[1927] = -1,11$; $p > 0,05$); fakat özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin

sportif karakterleri ($X=117,14$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterlerinden ($X=115,19$) daha yüksektir.

Tablo 31.

Öğrencilerin Okullarının Konumlarına Göre T-Testi Sonucu

Alt-Boyutlar	Okul Konumu	N	X	Ss.	t	sd	p
Centilmenlik	Merkezi	1661	51,83	9,27	4,63	1927	,000*
	Köy	268	48,85	12,31			
Dürüstlük	Merkezi	1661	42,40	8,20	3,63	1927	,000*
	Köy	268	40,36	10,52			
Anti-Sosyallik	Merkezi	1661	21,91	3,78	3,22	1927	,001*
	Köy	268	21,08	4,61			
Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan	Merkezi	1661	116,14	18,29	4,62	1927	,000*
	Köy	268	110,29	24,14			

* $p<0,05$

Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerin okullarının konumlarına göre, centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927]=4,63$; $p<0,05$). Bunun yanında merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=51,83$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan katılımcıların centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=48,85$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okullarının konumlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927]= 3,63$; $p<0,05$). Bununla beraber merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,40$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=40,36$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmektedir ($t[1927]= 3,22$; $p<0,05$). Merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=21,91$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,08$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Tablo 31. toplam olarak değerlendirildiğinde, öğrenciler arasında okullarının konumlarına göre istatistiksel

olarak anlamlı farklılıklar vardır ($t[1927]= 4,62$; $p<0,05$). Merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterleri ($X=116,14$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterlerinden ($X=110,29$) daha yüksektir.

Tablo 32.

Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Centilmenlik Alt Boyutu Anova Sonuçları

Hizmet İlçeleri	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kepez	581	51,36	9,81	G. Arası	744,02	4	186,01			
Muratpaşa	469	51,38	9,72	G. İçi	184499,69	1924	95,90			
Konyaaltı	305	51,88	9,36	Toplam	185243,71	1928		1,940	,101*	-
Aksu	316	50,28	11,25							
Döşemealtı	258	52,44	8,35							
Toplam	1929	51,41	9,80							

* $p>0,05$

Tablo 32 incelendiğinde öğrencilerin ilçelerine göre centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=1,940$; $p>0,05$). Centilmenlik boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Döşemealtı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=52,44$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu Konyaaltı ilçesi grubu öğrencileri ($X=51,88$),

Muratpaşa ilçesi öğrencileri ($X=51,38$) ve Kepez ilçesi grubu öğrencileri ($X=51,36$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=50,28$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 33.

Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Dürüstlük Alt Boyutu Anova Sonuçları

Hizmet İlçeleri	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kepez	581	42,29	8,60	G. Arası	2344,66	4	58,67			
Muratpaşa	469	41,68	8,70	G. İçi	141804,09	1924	73,70			
Konyaaltı	305	42,60	8,00	Toplam	142038,76	1928		,796	,528*	-
Aksu	316	41,77	9,27							
Döşemealtı	258	42,38	8,12							
Toplam	1929	42,12	8,58							

*p>0,05

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerin ilçelerine göre dürüstlük alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=,796$; $p>0,05$). Dürüstlük boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Konyaaltı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=42,60$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu Döşemealtı ilçesi grubu öğrencileri ($X=42,38$), Kepez ilçesi öğrencileri ($X=42,29$) ve Aksu ilçesi grubu öğrencileri ($X=41,77$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Muratpaşa ilçesi grubu öğrencilerine ($X=41,68$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 34.

Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Anti-Sosyallik Alt Boyutu Anova Sonuçları

Hizmet İlçeleri	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kepez	581	21,99	3,83	G. Arası	36,61	4	9,15			
Muratpaşa	469	21,67	3,94	G. İçi	29565,51	1924	15,37			
Konyaaltı	305	21,74	3,90	Toplam	29602,12	1928		,596	,666*	-
Aksu	316	21,65	4,24							
Döşemealtı	258	21,83	3,71							
Toplam	1929	21,80	3,92							

*p>0,05

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerin ilçelerine göre anti-sosyallik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=,596$; $p>0,05$). Anti-sosyallik boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Kepez ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=21,99$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu Döşemealtı ilçesi grubu öğrencileri ($X=21,83$), Konyaaltı ilçesi öğrencileri ($X=21,74$) ve Muratpaşa ilçesi grubu öğrencileri ($X=21,67$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=21,65$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 35.

Öğrencilerin İlçelerine Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları

Hizmet İlçeleri	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kepez	581	115,64	19,05	G. Arası	1757,15	4	439,29			
Muratpaşa	469	114,73	19,69	G. İçi	716914,05	1924	372,62			
Konyaaltı	305	116,22	18,13	Toplam	718671,20	1928		1,18	,318*	-
Aksu	316	113,69	21,91							
Döşemealtı	258	116,64	16,97							
Toplam	1929	115,33	19,31							

* $p>0,05$

Tablo 35 incelendiğinde öğrencilerin ilçelerine göre spor karakter ölçeği toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=1,18$; $p>0,05$). Spor karakteri toplam puanında öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Döşemealtı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=116,64$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu Konyaaltı ilçesi grubu öğrencileri ($X=116,22$), Kepez ilçesi öğrencileri ($X=115,64$) ve Muratpaşa ilçesi grubu öğrencileri ($X=114,73$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=113,69$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 36.

Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Centilmenlik Alt Boyutu Anova Sonuçları

Okul Sınıfları	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
5. Sınıf	379	50,85	10,62	G. Arası	581,94	3	193,98			
6. Sınıf	466	52,35	8,63	G. İçi	184661,77	1925	95,93			
7. Sınıf	602	51,25	10,15	Toplam	185243,70	1928		2,02	,109*	-
8. Sınıf	482	51,15	9,72							
Toplam	1929	51,41	9,80							

*p>0,05

Tablo 36 incelendiğinde öğrencilerin okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=2,02$; $p>0,05$). Centilmenlik alt boyutunda öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=52,35$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=51,25$) ve 8. sınıf öğrencileri ($X=51,15$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 5. sınıf öğrencilerine ($X=50,85$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 37.

Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Dürüstlük Alt Boyutu Anova Sonuçları

Okul Sınıfları	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
5. Sınıf	379	42,00	9,28	G. Arası	497,86	3	165,95			
6. Sınıf	466	42,91	7,67	G. İçi	141540,90	1925	73,53			
7. Sınıf	602	42,10	8,67	Toplam	142038,76	1928		2,26	,080*	-
8. Sınıf	482	41,47	8,70							
Toplam	1929	42,12	8,58							

*p>0,05

Tablo 37 incelendiğinde öğrencilerin okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği dürüstlük alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=2,26$; $p>0,05$). Dürüstlük alt boyutunda öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=42,91$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=42,10$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=42,00$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=41,47$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 38.

Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Anti-Sosyallik Alt Boyutu Anova Sonuçları

Okul Sınıfları	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
5. Sınıf	379	21,62	4,15	G. Arası	173,57	3	57,86			
6. Sınıf	466	22,26	3,54	G. İçi	29428,55	1925	15,29			
7. Sınıf	602	21,82	3,85	Toplam	29602,12	1928		3,79	,010*	6. ve 8. Sınıf
8. Sınıf	482	21,44	4,12							
Toplam	1929	21,80	3,92							

* $p<0,05$

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği anti-sosyallik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($F=3,79$; $p<0,05$). Anti-sosyallik alt boyutunda hangi sınıfların istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğini belirlemek için yapılan Hochberg's GT2 test sonucuna göre 6. ve 8. sınıf grubuna mensup öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; anti-sosyallik alt boyutunda, öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=22,26$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=21,82$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=21,62$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=21,44$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 39.

Öğrencilerin Okul Sınıflarına Göre Spor Karakter Ölçeği Toplam Puan Anova Sonuçları

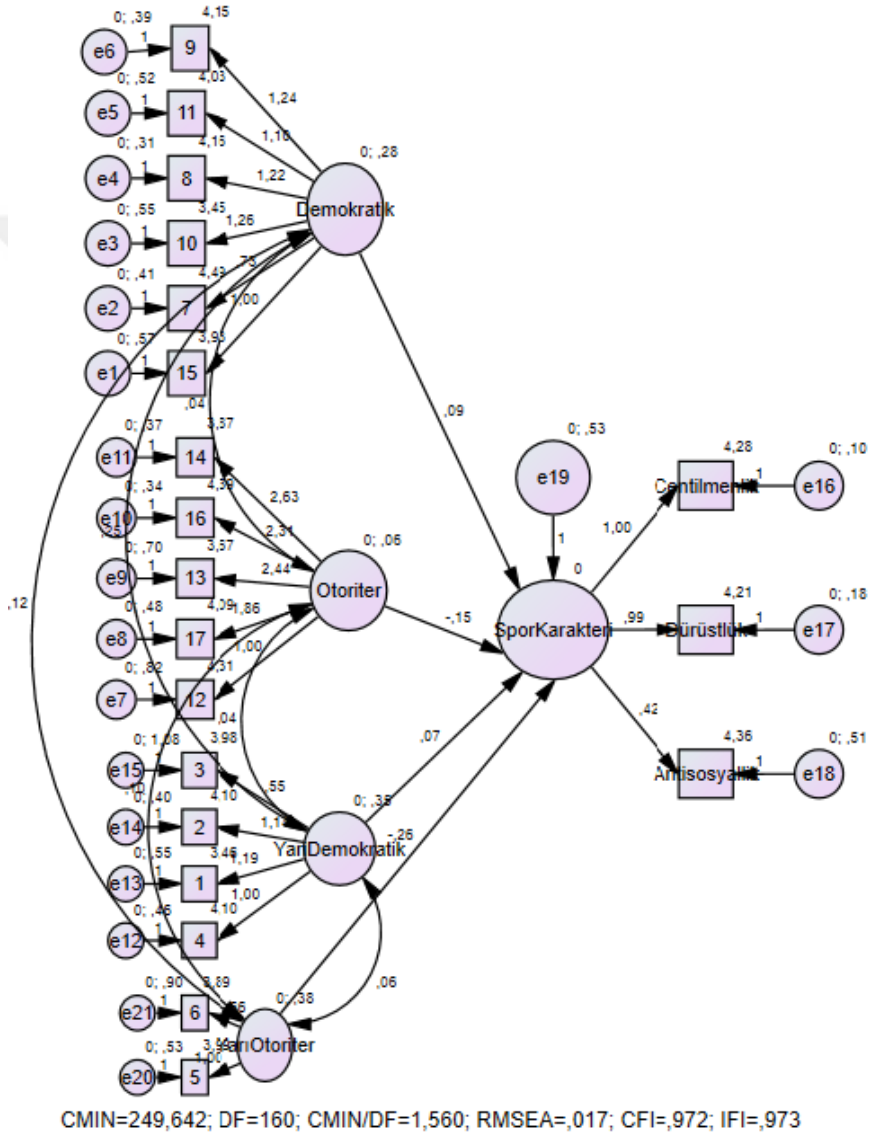
Okul Sınıfları	N	X	Ss	Vary. Kay.	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlılık
5. Sınıf	379	114,47	20,49	G. Arası	3307,97	3	1102,66			
6. Sınıf	466	117,52	17,01	G. İçi	715363,24	1925	371,62			
7. Sınıf	602	115,17	19,86	Toplam	718671,20	1928		2,97	,031*	6. ve 8. Sınıf
8. Sınıf	482	114,07	19,62							
Toplam	1929	115,33	19,31							

*p<0,05

Tablo 39 incelendiğinde öğrencilerin okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($F=2,97$; $p<0,05$). Okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği toplam puanında hangi sınıfların istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğini belirlemek için yapılan Hochberg's GT2 test sonucuna göre 6. ve 8. sınıf grubuna mensup öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; spor karakter ölçeği toplam puanında öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=117,52$) ait olduğu tabloda görülmektedir. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=115,17$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=114,47$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=114,07$) ait olduğu tabloda görülmektedir.

4.1.3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisine yönelik nicel bulgular

4.1.3.1. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 1, N=224/1929)

Şekil 21. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 1, N=224/1929)

Tablo 40.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillерinin Tüm Öğrencilerin (Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan) Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929) Sonucunda Elde Edilen Değerler

Uyum İndeksleri	Önerilen Değerleri	Uyum	Yol Analizi	Modelin Uygunluğu
X2/df	2-5		1,560	Uygun
p-değeri	<0,05		0,000	Uygun
RMESA	$0 \leq RMESA \leq 0,08$		0,017	Uygun
CFI	$\geq 0,90$		0,972	Uygun
IFI	$\geq 0,90$		0,973	Uygun

Tablo 40’da gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X2/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 41.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillерinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan Tüm Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 1, N=224/1929) Regresyon Sonuçları

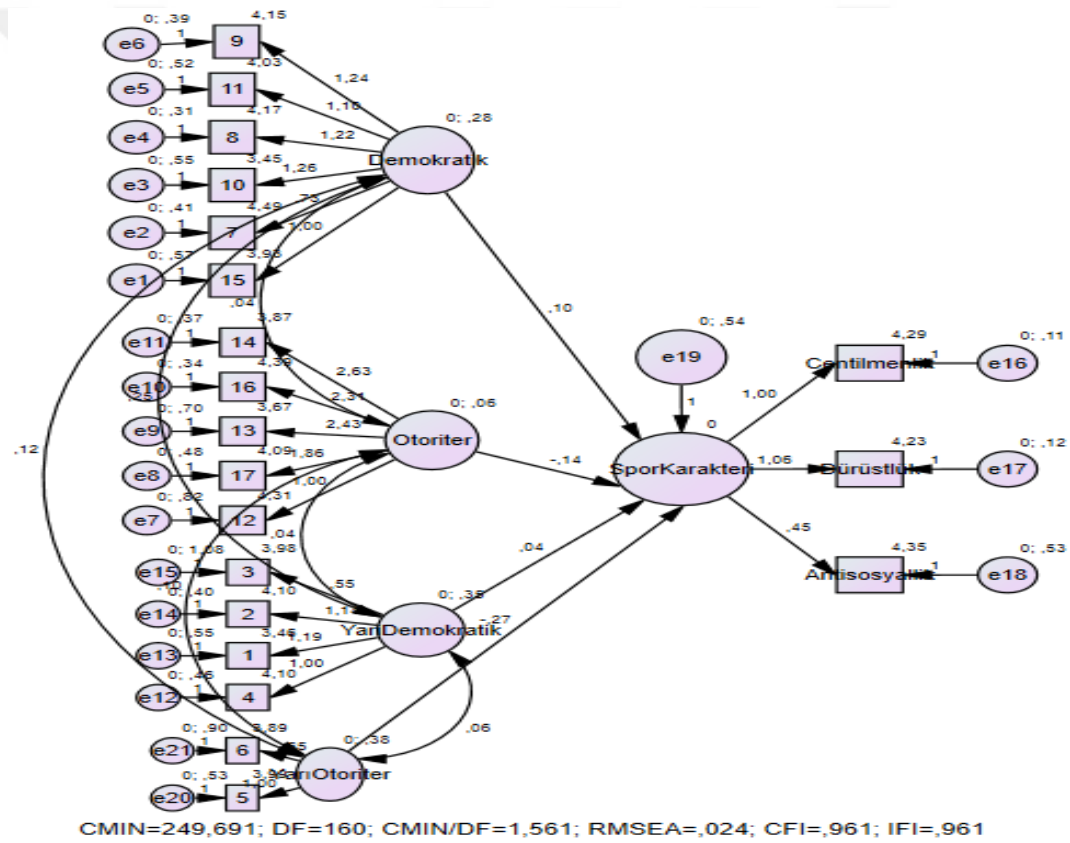
Yapısal İlişkiler			$\beta 1$	$\beta 2$	Kritik Oran (C.R.)	R ²	P
Spor Karakteri	<---	Demokratik Liderlik	,064	,091	,307	056	,759
Spor Karakteri	<---	Otoriter Liderlik	-,050	-,153	-,301		,763
Spor Karakteri	<---	Yarı Demokratik Liderlik	,052	,066	,259		,796
Spor Karakteri	<---	Yarı Otoriter Liderlik	-,212	-,258	-,982		,326

$\beta 1$: Standart Katsayılar, $\beta 2$: Standart Olmayan Katsayılar

Tablo 41 incelendiğinde demokratik liderlik stili tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stili pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta 1=,064$; $p>0,05$), otoriter liderlik stili tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta 1= -,064$; $p>0,05$), yarı demokratik liderlik stili tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği

fakat bu liderlik stilinin pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1=,052$; $p>0,05$), yarı otoriter liderlik stilinin ise tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan) spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1= -,212$; $p>0,05$) gözlenmektedir.

4.1.3.2. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 2,N=224/948)

Şekil 22. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 2,N=224/948)

Tablo 42.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2, N=224/948) Sonuçları

Uyum İndeksleri	Önerilen Uyum Değerleri	Yol Analizi	Modelin Uygunluğu
X2/df	2-5	1,561	Uygun
p-değeri	<0,05	0,000	Uygun
RMESA	$0 \leq RMESA \leq 0,08$	0,024	Uygun
CFI	$\geq 0,90$	0,961	Uygun
IFI	$\geq 0,90$	0,961	Uygun

Tablo 42’de gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X2/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 43.

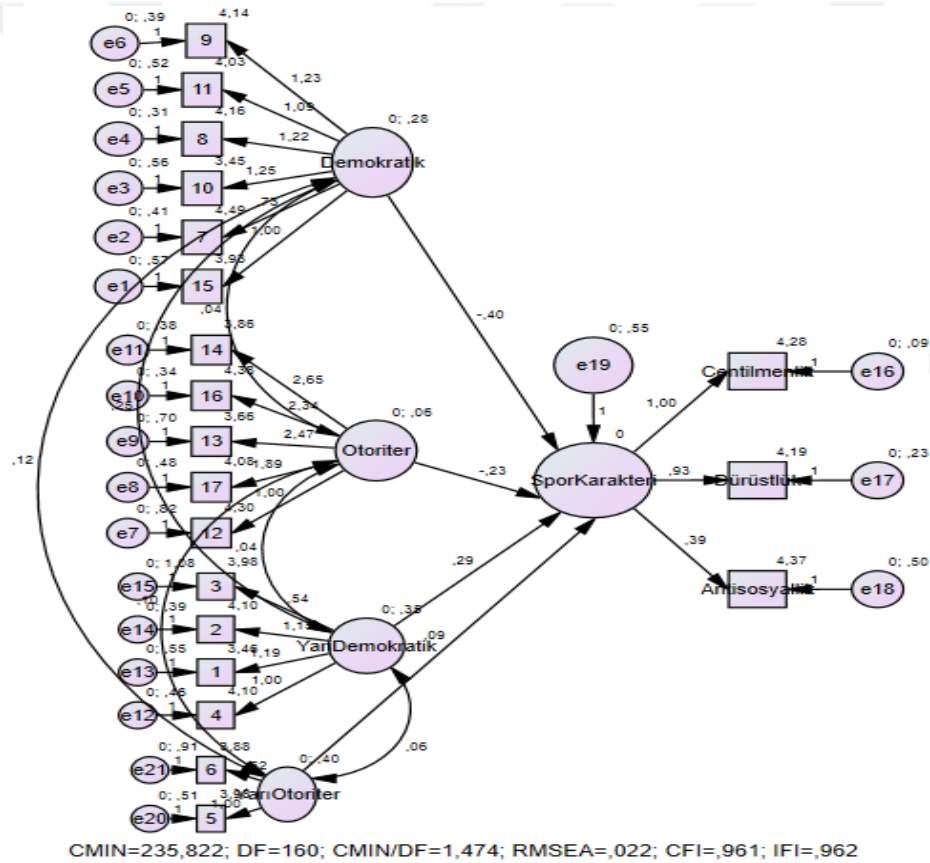
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 2, N=224/948) Regresyon Sonuçları

Yapısal İlişkiler			$\beta 1$	$\beta 2$	Kritik Oran (C.R.)	R ²	P
Spor Karakteri	<---	Demokratik Liderlik	,071	,101	,342	056	,732
Spor Karakteri	<---	Otoriter Liderlik	-,045	-,138	-,274		,784
Spor Karakteri	<---	Yarı Demokratik Liderlik	,034	,044	,172		,864
Spor Karakteri	<---	Yarı Otoriter Liderlik	-,219	-,267	-1,017		,309
$\beta 1$: Standart Katsayılar, $\beta 2$: Standart Olmayan Katsayılar							

Tablo 43 incelendiğinde demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stiline pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta 1 = ,071$; $p > 0,05$), otoriter liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta 1 = -,045$; $p > 0,05$), yarı demokratik liderlik stiline okullar arası spor

yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stilinin pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1=,034$; $p>0,05$), yarı otoriter liderlik stilinin ise okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1= -,219$; $p>0,05$) gözlenmektedir.

4.1.3.3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 3, N=224/981)

Şekil 23. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi (Model 3, N=224/981)

Tablo 44.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981) Sonuçları

Uyum İndeksleri	Önerilen Değerleri	Uyum	Yol Analizi	Modelin Uygunluğu
X ² /df	2-5	1,474		Uygun
p-değeri	<0,05	0,000		Uygun
RMESA	0≤RMESA≤0,08	0,022		Uygun
CFI	≥0,90	0,961		Uygun
IFI	≥0,90	0,962		Uygun

Tablo 44’de gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X²/df, p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 45.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılmayan Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisi Yol Analizi (Model 3, N=224/981) Regresyon Sonuçları

Yapısal İlişkiler			β1	β2	Kritik Oran (C.R.)	R ²	P
Spor Karakteri	<---	Demokratik Liderlik	-,282	-,397	-1,353	056	,176
Spor Karakteri	<---	Otoriter Liderlik	-,074	-,230	-,478		,632
Spor Karakteri	<---	Yarı Demokratik Liderlik	,225	,287	1,118		,263
Spor Karakteri	<---	Yarı Otoriter Liderlik	,079	,094	,414		,679

β1: Standart Katsayılar, β2: Standart Olmayan Katsayılar

Tablo 45 incelendiğinde demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve bu liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenciler üzerinde negatif yönde etkiye sahip olduğu (β1= -,282; p>0,05), otoriter liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor

karakterlerini istatiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = -,074$; $p > 0,05$), yarı demokratik liderlik stilinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stilinin pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = ,225$; $p > 0,05$), yarı otoriter liderlik stilinin ise okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği; fakat pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = ,079$; $p > 0,05$) gözlenmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sporun insan karakteri gelişimine olumlu ve olumsuz etkileri olmasının yanında toplumsal karaktere de etkileri vardır. Toplumsal karakterin kendi kendine gelişmesini beklemek doğru olmaz. Karakteri düzgün kaliteli bireyler güzel toplum yapısının da oluşmasını sağlayacaktır. (Soygüden, 2019,s.69).

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu kısmını sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda öneriler oluşturmaktadır.

5.1.1. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerine yönelik sonuç ve tartışma. Bu başlıkta araştırmanın problem durumlarına göre ortaya koyulan bulgulara ait sonuçlar değerlendirilmiştir.

5.1.1.1. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerine yönelik nicel sonuçlar ve tartışma.

1) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri öğretmen liderlik stili ölçeği sonucuna göre değerlendirildiğinde, öğretmenlerin toplam puan ortalamalarının ($X=68,02$) olduğu ve bu değerinde yarı demokratik liderlik stili puan değerleri (65-76 puan) arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stili frekans dağılımları incelendiğinde ise 17-64 puan arasında kalan 71 (%31,70) öğretmenin otokratik baskıcı liderlik stiline sahip olduğu, 65-76 puan arasında kalan 118 (%52,68) öğretmenin yarı demokratik liderlik stiline sahip olduğu, 77-85 puan arasında kalan 35 (15,62) öğretmenin demokratik katılımcı liderlik stiline sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 11.-12.). Bu sonuçlara göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin farklı liderlik stillerine sahip olmalarının yanında en

az demokratik liderlik stiline sahip öğretmenlerin olduğu bunu ise otoriter liderlik stiline sahip öğretmenlerin takip ettiği tespit edilmiştir. En fazla ise yarı demokratik liderlik stiline sahip öğretmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin farklı liderlik sergileme nedenleri değerlendirildiğinde ise çeşitli faktörlerin (kalıtım, aile, öğrenci, vb.) ve durumların (online eğitim, yüz yüze eğitim, spor yarışmaları, vb.) liderlik stili seçimlerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Güllü ve Arslan (2009) yılında, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stili olarak yarı demokratik liderlik stili sergilediklerini tespit etmişlerdir. Tespit edilen bu sonuç araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

2) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde ise, erkek ($X=66,58$) ve kadınlar ($X=69,68$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$) (Tablo 13.). Her iki gurubunda liderlik stilleri toplam puanı yarı demokratik liderlik stili (65-76 puan) değeri arasında kalmasına rağmen kadın öğretmenlerin demokratik liderlik stili değeri olan (77-85 puan) daha yakın oldukları, erkek öğretmenlerin ise otoriter liderlik stili değerine (17-64 puan) daha yakın oldukları tespit edilmiş olup kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha demokratik liderlik stiline sahip oldukları ve erkek öğretmenlerin ise kadın beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre daha otoriter liderlik stiline sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kesici (2008) yılında Democratic Teacher Beliefs According to the Teacher's Gender and Locus of Control ve Teachers' Opinions about Building a Democratic Classroom isimli çalışmalarında demokratik değerlere önem verip bu değerlerle ön plana çıkan öğretmenlerin kendi sınıflarında daha fazla demokratik bir ortam yarattıkları ve kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha fazla demokratik inançlara bağlılık düzeylerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır (Kesici, 2008,s.62), (Kesici , Teachers' Opinions about Building a Democratic Classroom, 2008,s.192). Tespit edilen bu sonuçlar araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Güllü ve Arslan (2009) yılında, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışmada ise cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuç tespit edememesinin yanında bayan öğretmenlerin toplam puanlarının erkek öğretmen toplam puanlarından daha az olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırmanın sonucunu destekler nitelikte

olmamasının yanında örneklem gruplarının farklı eğitim kademelerinde çalışan öğretmenlerden seçilmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

3) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri branş değişkenine göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları branşlara göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın branşı masa tenisi olan öğretmenlerde ($X=78,00$) olduğu bulunmuş olup bu öğretmenlerin demokratik liderlik stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunu branşı cimnastik olan öğretmenler ($X=71,50$), branşı tenis olan öğretmenler ($X=70,30$), branşı badminton olan öğretmenler ($X=69,75$), branşı voleybol olan öğretmenler ($X=68,83$), branşı atletizm olan öğretmenler ($X=68,75$), branşı diğer spor branşları olan öğretmenler ($X=68,50$), branşı basketbol olan öğretmenler ($X=68,31$), branşı futbol olan öğretmenler ($X=67,26$), branşı taekwondo olan öğretmenler ($X=67,00$), branşı hentbol olan öğretmenler ($X=66,24$), branşı yüzme olan öğretmenler ($X=66,00$), branşı halk oyunları olan öğretmenler ($X=66,00$) takip etmekte olup bu öğretmenlerin yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları, en düşük ortalamaların ise branşı güreş olan öğretmenler ($X=64,86$) ve branşı dart olan öğretmende ($X=49,00$) olduğu ve bu öğretmelerin de otoriter liderlik stiline sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 14.).

4) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okul spor yarışmalarına katılıp katılmama değişkenine göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Okul spor yarışmalarına katılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ($X=68,04$) ile okul spor yarışmalarına katılmayan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ($X=67,67$) toplam puan ortalamalarına sahip oldukları ve toplam puanları arasında farkın yok denecek kadar az olduğu ve her iki grubunda kullandığı liderlik stiline yarı demokratik liderlik stili (65-76 puan) olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 15.).

5) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri hizmet yıllarına göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Beden eğitimi ve

spor öğretmenleri gruplandıkları hizmet yılına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6-10 yıl grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=69,23$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu 11-20 yıl grubu öğretmenler ($X=69,14$) ve 1-5 yıl grubu öğretmenler ($X=67,76$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 21-üstü yıl grubu öğretmenlerde ($X=65,97$) olduğu bulunmuştur. Hizmet yıllarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline (65-76 puan arası) sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 16.). Bu sonuca göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri hizmetlerinin ilk beş yılında ve yirmi bir ve üstü yıllarda yarı demokratik liderlik stiline (65-76 puan arası) sahip olmalarının yanında otoriter liderlik stiline (17-64 puan arası) daha yakın olmalarından dolayı hizmetlerinin orta yıllarına göre (altı ve yirminci arası yıllara göre) daha otoriter oldukları söylenebilir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmetlerinin ilk ve son yıllarında hizmetlerinin orta yıllarına göre daha otoriter olduklarını söylenebiliriz. Otoriterlik liderlik stiline hizmetlerinin son evrelerinde daha çok yaklaşmaktadırlar. Deniz ve Seçgel'in (2006) yılında yaptıkları Müzik Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışma sonucunda da müzik öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde fark göstermedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Güllü ve Arslan (2009) yılında, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışmada ise beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde fark göstermediklerini tespit etmelerinin yanında hizmet yılı arttıkça öğretmen liderlik stili toplam puanlarında azalmalar meydana geldiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçta araştırmanın sonucunu kısmen de olsa destekler niteliktedir.

6) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri hizmet ilçelerine göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları hizmet ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Kepez ilçesi grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=68,96$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu Aksu ilçesi grubu öğretmenleri ($X=68,32$), Konyaaltı ilçesi öğretmenleri ($X=67,70$) ve Döşemealtı ilçesi grubu öğretmenleri ($X=67,14$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Muratpaşa ilçesi grubu öğretmenlerine ($X=67,07$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hizmet ilçelerine

göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip olduklarını söyleyebiliriz (Tablo 17.). Bu sonuç beş numaralı araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Şöyle ki Kepez ve Aksu ilçelerinde hizmet yılı 6-20 yıl (hizmetlerinin orta yılları) olan öğretmenler sayısal olarak daha fazladır. Bunun yanında Konyaaltı, Döşemealtı, Muratpaşa ilçelerinde ise hizmet yılı 1-5 ve 21-üstü (hizmetlerinin ilk ve son yılları) olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri sayısal olarak fazladır. Bu sonuçta beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin hizmetlerinin ilk ve son yıllarında hizmetlerinin orta yıllarına göre daha otoriter olduklarını söyleyebiliriz sonucunu desteklemektedir. Buradan hareketle 5. ve 6. numaralı sonuçların karşılıklı birbirlerini desteklediği anlaşılmaktadır.

7) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okul türlerine göre değerlendirildiğinde ise, devlet okulları öğretmenleri ($X=68,39$) ve özel okul öğretmenleri ($X=66,69$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$) (Tablo 18.). Her iki gurubunda liderlik stilleri toplam puanı yarı demokratik liderlik stili (65-76 puan) değeri arasında kalmasına rağmen devlet okulu öğretmenlerinin demokratik liderlik stili değeri olan (77-85 puan) daha yakın oldukları, özel okul öğretmenlerin ise otoriter liderlik stili değerine (17-64 puan) daha yakın oldukları tespit edilmiş olup devlet okulu öğretmenlerin özel okul öğretmenlerine göre daha demokratik liderlik stiline sahip oldukları ve özel okul öğretmenlerin ise devlet okullarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre daha otoriter liderlik stiline sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun oluşmasında öğrencilerin ekonomik, ailesel vb. nedenleri sebebiyle özel okul beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin devlet okullarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre öğrencilerin idare edilmesinde zorlandıkları bu sebeple daha otoriter liderlik davranışı sergiledikleri söylenebilir.

8) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri okullarının konumlarına göre değerlendirildiğinde ise; merkezi (il, ilçe merkezi) okullarda çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamaları ($X=68,15$), köy (kırsal alan) okullarında çalışan öğretmenlerin liderlik stili toplam puan ortalamalarının ise ($X=66,82$) olduğu ve bu sonuçların ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$) (Tablo 19.). Her iki gurubunda liderlik

stilleri toplam puanı yarı demokratik liderlik stili (65-76 puan) değeri arasında kalmasına rağmen merkezi (il, ilçe merkezi) okullarda çalışan öğretmenlerin demokratik liderlik stili değeri olan (77-85 puan) daha yakın oldukları, köy (kırsal alan) okullarında çalışan öğretmenlerin ise otoriter liderlik stili değerine (17-64 puan) daha yakın oldukları tespit edilmiş olup merkezi (il, ilçe merkezi) okullarda çalışan öğretmenlerin köy (kırsal alan) okullarında çalışan öğretmenlere göre daha demokratik liderlik stiline sahip oldukları ve köy (kırsal alan) okullarında çalışan öğretmenlerin ise merkezi (il, ilçe merkezi) okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre daha otoriter liderlik stiline sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun oluşmasında köy okullarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin merkezi okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre daha çok sporsal malzeme sıkıntısı çekmesi ve öğrenciler üzerinde çeşitli faktörler nedeniyle (aile, görüş, inanç, okul idaresi, veli, çevre baskısı vb.) oluşturulamayan beden eğitimi ve spor bilinci yüzünden öğrenci idare edilmesi konusunda zorluklar yaşaması sonucunda biraz daha otoriter davranışlar sergilediklerini söyleyebiliriz.

9) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri görev yaptıkları okulların öğrenci sayılarına göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları okulların öğrenci sayılarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 1-500 grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=68,55$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu 501-1000 grubu öğretmenleri ($X=68,35$) ve 1501 ve üzeri grubu öğretmenleri ($X=66,60$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 1001-1500 grubu öğretmenlerine ($X=66,49$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görev yaptıkları okulların öğrenci sayılarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip oldukları söyleyebiliriz (Tablo 20.). Bu sonuca göre öğrenci sayısı 1-1000 arası okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin birbirlerine benzer ortalamalara sahip olduğu, 1001-üzeri öğrenci sayısı olan okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin de birbirlerine benzer ortalamaya sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre öğrenci sayısı ile beden eğitimi ve spor öğretmeni liderlik stili puanı arasında ters orantının olduğu yani beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğrenci sayısı arttıkça daha otoriter

davranış sergiledikleri, öğrenci sayısı azaldıkça daha demokratik davranışlar sergilediklerini söyleyebiliriz. Güllü ve Arslan (2009) yılında, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri adlı çalışmada ise beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların öğrenci sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde fark gösterdiklerini tespit etmelerinin yanında öğrenci sayısı artıkça öğretmen liderlik stili toplam puanlarında azalmalar meydana geldiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçta araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

10) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri eğitim seviyelerine göre değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Beden eğitimi ve spor öğretmenleri gruplandıkları eğitim seviyelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın doktora grubuna mensup beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ($X=73,50$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu lisans grubu öğretmenleri ($X=68,00$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise yüksek lisans grubu öğretmenlerine ($X=67,74$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim seviyelerine göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri arasında farklılaşma olmadığı ve aynı şekilde yarı demokratik liderlik stiline sahip olduklarını söyleyebiliriz (Tablo 21.). Bu sonuca göre değerlendirme yapıldığında lisans ve yüksek lisans gurubu beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stili puan ortalamalarının benzer olduğu; fakat doktora grubu öğretmenlerinin ise liderlik stili puanlarının bu gruplara göre daha yüksek yani demokratik liderlik stili puan değerleri aralığına (77-85 puan) daha yakın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle lisans ve yüksek lisans grubu öğretmenlerinin doktora grubu öğretmenlerine kıyasla daha otoriter davranışlar sergilediklerini söyleyebiliriz.

5.1.1.2. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerine yönelik nitel sonuçlar ve tartışma.

1) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yüz yüze eğitim sırasında sahip oldukları liderlik stillerine yönelik görüşleri değerlendirildiğinde, 25 (%11,2) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 115 öğretmenin (%51,3) yarı demokratik liderlik stiline, 84 öğretmenin (%37,5) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stilidir. Bunu demokratik liderlik stili takip etmektedir. En düşük sıklığa sahip olan ise otoriter liderlik stilidir (Tablo 22.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yüz yüze eğitimde liderlik stillerine yönelik ifadelerinden ise mevcut durumların, şartların ve faktörlerin liderlik stili seçiminde etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu noktadan hareketle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin çoğunluğu yüz yüze eğitimde yarı demokratik liderlik stilini tercih etmesinin yanında mevcut durumlara, şartlara ve faktörlere bağlı olarak yeri geldiğinde otoriter ya da demokratik liderlik stilini kullanmaktadır.

2) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin online eğitim sırasında sahip oldukları liderlik stillerine yönelik görüşleri değerlendirildiğinde ise, 26 (%11,6) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 99 öğretmenin (%44,2) yarı demokratik liderlik stiline, 99 öğretmenin (%44,2) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stili ve demokratik liderlik stilidir. En düşük sıklık ise otoriter liderlik stiline aittir (Tablo 23.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin online eğitimde liderlik stillerine yönelik ifadelerinden ise yüz yüze eğitimde olduğu gibi mevcut durumların, şartların ve faktörlerin liderlik stili seçiminde etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmasının yanında online eğitimin beden eğitimi dersine verdiği zararlarda ön plana çıkmakta ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşlerine yansımaktadır. Online eğitimde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin daha fazla demokratik davranışlar sergiledikleri ulaşılan diğer bir sonuçtur.

3) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin spor yarışmaları sırasında sahip oldukları liderlik stillerine yönelik görüşleri değerlendirildiğinde ise, 73 (%32,6) öğretmenin otoriter liderlik stiline, 81 öğretmenin (%36,2) yarı demokratik liderlik stiline, 70 öğretmenin (%31,3) ise demokratik liderlik stiline sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre görüşler arasında en çok sıklığa sahip olan yarı demokratik liderlik stilidir. Bunu otoriter liderlik stili takip etmektedir. En düşük sıklık ise demokratik liderlik stiline aittir (Tablo 24.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin spor yarışmalarında liderlik stillerine yönelik ifadelerinden ise, spor olgusunun içinde bulunan kazanma-kaybetme durumlarının genellikle öğretmenler üzerinde etkili olduğu buda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerini etkilediği konusunda

odaklanmaktadır. Öğretmenler çoğunlukla maç sonucu odaklı olup bu yönde liderlik stili tercih etmektedirler. Bu sonuç dışı görüşleri olan yani kazanma-kaybetmenin çok önemli olmadığı katılımın önemli olduğunu savunan öğretmenlerde bulunmaktadır. Spor yarışmaları durumu sonucuna göre genel bir değerlendirme yapacak olursak beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin daha fazla otoriter davranışlara yöneldikleri söyleyebiliriz.

4) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin seçili farklı durumlarda sergiledikleri farklı liderlik stilleri üzerinde karşılaştırmalı bir değerlendirme yapacak olursak; yüz yüze eğitimde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin frekans dağılımlarına göre sırasıyla en fazla yarı demokratik liderlik stiline ikinci olarak otoriter liderlik stiline ve sonuncu olarak demokratik liderlik stiline sahip öğretmenlerin olduğu; online eğitimde ise sıralamada değişimler meydana geldiği bu durumda sıralamada ilk sırayı yarı demokratik ve demokratik liderlik stiline sahip öğretmenlerin aldığı ve son sırada yine otoriter liderlik stiline sahip öğretmenlerin olduğu tespit edilmiştir. Spor yarışmaları durumunda da farklılıklar olduğu bu durumda ise liderlik stili sıralamasında ilk sırada yine yarı demokratik liderlik stiline sahip öğretmenlerin olduğu fakat ilk iki durumda olmadığı şekilde spor yarışmalarında ikinci sırada otoriter liderlik stiline sahip öğretmenlerin olduğu ve üçüncü sırada demokratik liderlik stiline sahip beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerini farklı durumlar farklı şekillerde etkilemekte olup beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin içinde bulunduğu duruma göre farklı liderlik stillerini tercih ettiklerini söyleyebiliriz (Tablo 25.).

5.1.2. Öğrencilerin spor karakterlerine yönelik sonuç ve tartışma.

1) Öğrencilerden veri toplamak için kullanılan spor karakter ölçeğine ilişkin toplam puanların analiz edilmesi sonucunda çalışmadan min. 27,00 puan, max. 135,00 puan alındığı, ortalamanın 115,33 ve standart sapmanın ise 19,31 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara yönelik bir değerlendirme yapıldığında öğrencilerin spor karakter puanlarının genel olarak iyi seviyede olduğunu söyleyebiliriz (Tablo 26.).

2) Öğrencilerin spor karakterleri cinsiyet değişkenine göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde ise, centilmenlik alt boyutunda öğrencilerin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergiledikleri tespit edilmiştir ($t[1927] = -3,16$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=52,09$) erkek katılımcıların centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=50,68$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği görülmüştür ($t[1927] = -3,05$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,69$) erkek katılımcıların dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=41,50$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir ($t[1927] = -3,72$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=22,11$) erkek katılımcıların anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,45$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında, erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($t[1927] = -3,72$; $p < 0,05$). Kadın katılımcıların sportif karakterleri ($X=116,90$) erkek katılımcıların sportif karakterlerinden ($X=113,63$) daha yüksektir (Tablo 27.). İmamli ve Ünver (2018) Spor Karakterinin Demografik Nitelikler Açısından İncelenmesi isimli çalışmalarının sonucunda, cinsiyet değişkenine göre spor karakterinin bazı bileşenlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit ederken bazı bileşenlerde anlamlı fark tespit edememişlerdir. Bunun yanında kadın sporcuların spor karakteri toplam puanının erkek sporculara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçta araştırmanın sonucunu kısmen de olsa destekler niteliktedir.

3) Öğrencilerin spor karakterleri okul spor yarışmalarına katılıp katılmama durumuna göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği tespit edilmiştir ($t[1927] = ,169$; $p > 0,05$). Bununla beraber okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=51,45$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=51,38$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okul spor yarışmalarına katılıp katılmama durumuna göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği gözlenmiştir ($t[1927] = ,888$;

$p>0,05$). Bunun yanında okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,29$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=41,95$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği tespit edilmiştir ($t[1927]= -,405$; $p>0,05$). Okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=21,76$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,83$) daha düşüktür. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında, okul spor yarışmalarına katılan ve katılmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur ($t[1927]= ,398$; $p>0,05$); fakat okul spor yarışmalarına katılım gösteren öğrencilerin sportif karakterleri çok küçük bir rakamda olsa ($X=115,50$) okul spor yarışmalarına katılım göstermeyen öğrencilerin sportif karakterlerinden ($X=115,15$) daha yüksektir (Tablo 28.). Okul spor yarışmalarına katılan öğrencilerin okul spor yarışmalarına katılmayan öğrencilere göre anti-sosyallik bileşeninde puan ortalamalarının daha düşük bulunmasının nedeni olarak kazanma-kaybetme gibi durumların kendilerini daha çok etkilediği bu yüzden de daha fazla anti-sosyal davranış sergilediklerini söyleyebiliriz. Halbuki okul spor yarışmalarının öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğuna dönük araştırmalarda mevcuttur. Bektaş (2018) Okul Spor Yarışmalarına Aktif Olarak Katılan ve Katılmayan Bireylerin Öfke Düzeylerinin Değerlendirilmesi isimli çalışmasında okul spor yarışmalarının bu yarışmalara katılan öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını tespit etmiştir.

4) Okul spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri okul spor branşlarına göre genel bir şekilde değerlendirildiğinde, öğrencilerin spor karakterlerinin spor branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=1,34$; $p>0,05$). Okul spor yarışmalarına katılan öğrenciler gruplandıkları spor branşlarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın branşı atletizm olan öğrencilerde ($X=122,07$) olduğu ortaya çıkmış olup bunu branşı badminton olan öğrenciler ($X=121,85$), branşı cimnastik olan öğrenciler ($X=118,20$), branşı bocce olan öğrenciler ($X=118,12$), branşı diğer spor branşları olan öğrenciler ($X=117,96$), branşı masa tenisi olan öğrenciler ($X=117,89$), branşı taekwondo olan

öğrenciler ($X=117,17$), branşı voleybol olan öğrenciler ($X=117,13$), branşı futsal olan öğrenciler ($X=117,00$), branşı satranç olan öğrenciler ($X=116,53$), branşı halk oyunları olan öğrenciler ($X=116,52$), branşı tenis olan öğrenciler ($X=116,33$), branşı dart olan öğrenciler ($X=115,78$), branşı basketbol olan öğrenciler ($X=114,54$), branşı futbol olan öğrenciler ($X=113,12$), branşı yüzme olan öğrenciler ($X=113,07$), branşı hentbol olan öğrenciler ($X=110,15$), branşı karate olan öğrenciler ($X=107,00$), branşı bisiklet olan öğrenciler ($X=106,00$), branşı güreş olan öğrenciler ($X=81,33$) izlemektedir (Tablo 29.). Siyahtaş, Saraç, Tükenmez, Hocaoglu (2018) yılında yaptıkları Farklı Branşlardaki Sporcuların Spor Karakter Özelliklerinin Karşılaştırılması isimli çalışmalarının sonucunda, spor branşları değişkenine göre sporcular arasında istatistiksel anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Bu araştırma sonucu ile yapılan çalışmanın sonucu arasında farklar olmasının yanında benzer noktalarda bulunmaktadır. Farklılığın oluşmasının nedenleri arasında örneklem grubu ve sayısının farklılığı, daha fazla ya da az farklı branşın ele alınması gösterilebilir. Araştırmaların benzerliği noktasında ise her iki çalışmada da atletizm branşına sahip katılımcıların en yüksek spor karakter puanını elde etmeleridir.

5) Öğrencilerin spor karakterleri okul türlerine göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği tespit edilmiştir ($t[1927] = -1,01$; $p > 0,05$). Bunun yanında özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=52,25$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=51,35$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okul türleri durumuna göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği ortaya çıkmıştır ($t[1927] = -,813$; $p > 0,05$). Bununla beraber özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,71$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=42,07$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemediği tespit edilmiştir ($t[1927] = -1,15$; $p > 0,05$). Özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=22,18$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,77$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek

ifadeleri ters puanlanmıştır.) Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında, öğrenciler arasında okul türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur ($t[1927] = -1,11$; $p > 0,05$); fakat özel okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterleri ($X=117,14$) devlet okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterlerinden ($X=115,19$) daha yüksektir (Tablo 30.). Bu sonucun oluşmasında özel okulların devlet okullarına göre malzeme temini, spor sahası konusunda daha gelişmiş bir yapılarının olduğu söylenebilir. Bu durumda öğrencilerin spor karakterlerine daha fazla olumlu yansımaktadır.

6) Öğrencilerin spor karakterleri okullarının konumlarına göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde ise, öğrencilerin centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir ($t[1927]=4,63$; $p < 0,05$). Bunun yanında merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamaları ($X=51,83$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin centilmenlik toplam puan ortalamalarından ($X=48,85$) daha yüksektir. Diğer bir alt boyut olan dürüstlük boyutunda da katılımcıların okullarının konumlarına göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği ortaya çıkmıştır ($t[1927]= 3,63$; $p < 0,05$). Bununla beraber merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamaları ($X=42,40$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin dürüstlük toplam puan ortalamalarından ($X=40,36$) daha yüksektir. Anti-sosyallik alt boyutunda da katılımcıların istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir ($t[1927]= 3,22$; $p < 0,05$). Merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamaları ($X=21,91$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin anti-sosyallik toplam puan ortalamalarından ($X=21,08$) daha yüksektir. (Anti-sosyallik ölçek ifadeleri ters puanlanmıştır.) Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında, öğrenciler arasında okullarının konumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır ($t[1927]= 4,62$; $p < 0,05$). Merkezi okullarda eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterleri ($X=116,14$) köy okullarında eğitim-öğretime katılan öğrencilerin sportif karakterlerinden ($X=110,29$) daha yüksektir (Tablo 31.). Bu sonucun oluşmasında şehir merkezlerindeki okullara göre köy okullarının spor malzemesi ve spor alanlarının daha az ve sıkıntılı olması, köy okullarında öğrencisi bulunan bireylerin spor olgusu konusunda ön yargılı davranıp öğrencilerini bu noktada kısıtlamaları ve

beden eğitimi ve spor dersinin diğer derslere göre değersizleştirilmesi ve öğrencilerin okul sporlarına yönlendirilmemesi gösterilebilir. Bu nedenlerde beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve öğrencilere olumsuz yansımakta ve öğrencilerinde spor karakterleri olumsuz etkilenmektedir.

7) Öğrencilerin spor karakterleri eğitim-öğretime katıldıkları okullarının bulunduğu ilçelere göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde, öğrencilerin centilmenlik alt boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=1,940$; $p>0,05$). Centilmenlik boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Döşemealtı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=52,44$) ait olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu Konyaaltı ilçesi grubu öğrencileri ($X=51,88$), Muratpaşa ilçesi öğrencileri ($X=51,38$) ve Kepez ilçesi grubu öğrencileri ($X=51,36$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=50,28$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 32.). Öğrencilerin dürüstlük alt boyutunda da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($F=,796$; $p>0,05$). Dürüstlük boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Konyaaltı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=42,60$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu Döşemealtı ilçesi grubu öğrencileri ($X=42,38$), Kepez ilçesi öğrencileri ($X=42,29$) ve Aksu ilçesi grubu öğrencileri ($X=41,77$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Muratpaşa ilçesi grubu öğrencilerine ($X=41,68$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 33.). Anti-sosyallik alt boyutunda da öğrencilerin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=,596$; $p>0,05$). Anti-sosyallik boyutunda öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Kepez ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=21,99$) ait olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu Döşemealtı ilçesi grubu öğrencileri ($X=21,83$), Konyaaltı ilçesi öğrencileri ($X=21,74$) ve Muratpaşa ilçesi grubu öğrencileri ($X=21,67$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=21,65$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 34.). Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında ise, öğrencilerin eğitim-öğretime katıldıkları ilçelere göre spor karakter ölçeği toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=1,18$; $p>0,05$). Spor karakteri toplam puanında öğrenciler ilçelerine göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın Döşemealtı ilçesi grubuna mensup öğrencilere ($X=116,64$) ait olduğu ortaya

çıkmiştir. Bunu Konyaaltı ilçesi grubu öğrencileri ($X=116,22$), Kepez ilçesi öğrencileri ($X=115,64$) ve Muratpaşa ilçesi grubu öğrencileri ($X=114,73$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise Aksu ilçesi grubu öğrencilerine ($X=113,69$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 35.).

8) Öğrencilerin spor karakterleri okul sınıflarına göre alt boyutlar şeklinde değerlendirildiğinde ise, öğrencilerin centilmenlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=2,02$; $p>0,05$). Centilmenlik alt boyutunda öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=52,35$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=51,25$) ve 8. sınıf öğrencileri ($X=51,15$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 5. sınıf öğrencilerine ($X=50,85$) ait olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 36.). Öğrencilerin dürüstlük alt boyutunda da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($F=2,26$; $p>0,05$). Dürüstlük alt boyutunda öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=42,91$) ait olduğu tespit edilmiştir. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=42,10$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=42,00$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=41,47$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 37.). Öğrencilerin anti-sosyallik alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F=3,79$; $p<0,05$). Anti-sosyallik alt boyutunda hangi sınıfların istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğini belirlemek için yapılan Hochberg's GT2 test sonucuna göre 6. ve 8. sınıf grubuna mensup öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; anti-sosyallik alt boyutunda, öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=22,26$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=21,82$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=21,62$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=21,44$) ait olduğu tespit edilmiştir (Tablo 38.). Genel olarak bir değerlendirilme yapıldığında, katılımcıların okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($F=2,97$; $p<0,05$). Okul sınıflarına göre spor karakter ölçeği toplam puanında hangi sınıfların istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiğini belirlemek için yapılan Hochberg's GT2 test sonucuna göre 6. ve 8. sınıf grubuna mensup öğrenciler arasında istatistiksel

olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; spor karakter ölçeği toplam puanında öğrenciler okul sınıflarına göre karşılaştırıldığında en yüksek ortalamanın 6. sınıf grubuna mensup öğrencilere ($X=117,52$) ait olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu 7. sınıf grubu öğrencileri ($X=115,17$) ve 5. sınıf öğrencileri ($X=114,47$) izlemekte olup en düşük ortalamanın ise 8. sınıf öğrencilerine ($X=114,07$) ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 39.). Bu sonuçlara göre 8. sınıf öğrencilerinin yaşadıkları sınav kaygısından dolayı daha çok LGS’de soru çıkacak derslere yoğunlaştıkları bu yüzden de beden eğitimi dersinden ve spor yarışmalarından uzaklaştıkları söylenebilir. Bu durumda öğrencilerin spor karakterlerine yansımaktadır. 5. sınıf öğrencileri üzerinde ise beden eğitimi ve oyun dersinin etkili olmadığı spor karakteri sonuçlarına yansımıştır. İlkokul beden eğitimi ve oyun derslerine bu konuda uzmanlaşmış beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin girmesinin gerekliliği bu sonuçlara göre ortadır.

5.1.3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerindeki etkisine yönelik sonuç ve tartışma.

1) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan katılmayan tüm öğrenciler) spor karakterleri üzerine etkisi (Model 1, $N=1929$) incelendiğinde, gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X^2/df , p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 40.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan katılmayan tüm öğrenciler) spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi regresyon sonuçları değerlendirildiğinde ise, öğretmenlerin demokratik liderlik stiline öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stiline pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1=.064$; $p>0,05$), otoriter liderlik stiline öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1= -.064$; $p>0,05$), yarı demokratik liderlik stiline öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stiline pozitif yönde etkiye

sahip olduğu ($\beta_1=,052$; $p>0,05$), yarı otoriter liderlik stilinin ise öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1= -,212$; $p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 41.). Bu sonuçlara göre bir değerlendirme yapıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin tüm öğrencilerin (okullar arası spor yarışmalarına katılan katılmayan) spor karakterleri üzerinde en etkili liderlik stilinden en etkisiz liderlik stiline doğru liderlik stili sıralaması demokratik liderlik stili, yarı demokratik liderlik stili, otoriter liderlik stili ve yarı otoriter liderlik stili şeklindedir. Bu noktada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik liderlik stilini tercih etmeleriyle öğrencilerin spor karakterlerinin daha olumlu etkileneceği anlamı ortaya çıkmaktadır. Diğer önemli bir nokta ise yarı otoriter liderlik stili tüm öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en olumsuz liderlik stili olduğu ve bu liderlik stilinin kesinlikle kullanılmaması gerekliliğidir. Yarı otoriter liderlik stilinde öğretmen başta demokratik bir eğitim-öğretim ortamı sağlamaya çalışırken sonrasında otoritesini ortaya koyduğunda öğrenci tarafından tutarsız olarak algılanmakta ve bu durum öğrencilerin spor karakterlerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

2) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi (Model 2, $N=948$) incelendiğinde, gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X^2/df , p-değeri, RMESA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 42.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi regresyon sonuçları değerlendirildiğinde ise, öğretmenlerin demokratik liderlik stilinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stilinin pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1=,071$; $p>0,05$), otoriter liderlik stilinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1= -,045$; $p>0,05$), yarı demokratik liderlik stilinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stilinin pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1=,034$; $p>0,05$), yarı otoriter

liderlik stiline ise okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = -.219$; $p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 43.). Bu sonuçlara göre bir değerlendirme yapıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterleri üzerinde en etkili liderlik stiline en etkisiz liderlik stiline doğru liderlik stili sıralaması ise; demokratik liderlik stili, yarı demokratik liderlik stili, otoriter liderlik stili ve yarı otoriter liderlik stili şeklindedir. Bu noktada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin demokratik liderlik stilini tercih etmeleriyle okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin spor karakterlerinin daha olumlu etkileneceği anlamı ortaya çıkmaktadır. Diğer önemli bir nokta ise yarı otoriter liderlik stili okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin üzerinde spor karakteri oluşturmada en olumsuz liderlik stili olduğu ve bu liderlik stiline kesinlikle kullanılmaması gerekliliğidir. Okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerle diğer öğrencileri ayıran nokta ise beden eğitimi ve spor öğretmenin demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler üzerinde diğer öğrencilerde olmadığı kadar spor karakteri oluşturmada etkili olduğudur. Bu noktadan hareketle okul spor yarışmaları için öğrenci yetiştiren beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul spor yarışmalarına katılacak öğrencilerin fikirlerine de önem vermesi, onlarla ortak kararlar alıp hareket etmesi okul spor yarışmalarına katılacak öğrenci için ve beden eğitimi ve spor öğretmenin temel hedefleri için önem arz etmektedir.

3) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi (Model 3, $N=981$) incelendiğinde ise, gösterilen modelin alan yazında yer alan uyum indekslerine göre değerlendirilmesi sonucunda; X^2/df , p-değeri, RMSEA, CFI, IFI değerlerinin analizi neticesinde ölçüm modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 44.). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisi yol analizi regresyon sonuçları değerlendirildiğinde ise, öğretmenlerin demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve bu liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına

katılmayan öğrencilerin üzerinde negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = -,282$; $p > 0,05$), otoriter liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği ve negatif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = -,074$; $p > 0,05$), yarı demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği fakat bu liderlik stiline pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = ,225$; $p > 0,05$), yarı otoriter liderlik stiline ise okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği; fakat pozitif yönde etkiye sahip olduğu ($\beta_1 = ,079$; $p > 0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre bir değerlendirme yapıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerinde en etkili olabileceği liderlik stiline en etkisiz liderlik stiline doğru liderlik stili sıralaması ise, yarı demokratik liderlik stili, yarı otoriter liderlik stili, otoriter liderlik stili ve demokratik liderlik stili şeklindedir. Bu noktada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yarı demokratik liderlik stili tercih etmeleriyle okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerinin daha olumlu etkileneceği anlamı ortaya çıkmaktadır. Diğer önemli bir nokta ise demokratik liderlik stiline okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin üzerinde spor karakteri oluşturmada negatif bir etkiye sahip olmasıdır. Bu noktada okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin üzerinde tatlı sert bir liderlik stiline kullanılması öğrencilerin spor karakterlerini daha olumlu etkileyeceği ve beden eğitimi ve spor öğretmenin amaçlarına ulaşmasında daha etkili olabileceği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrenci spor karakterleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmamasının yanı sıra, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin farklı liderlik stilleri öğrencilerin spor karakterlerini farklı şekillerde etkilemektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmada en etkili ve en etkisiz liderlik stili durumu da öğrencilerin özelliklerine (okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenci topluluğu, okullar arası spor yarışmalarına katılmayan öğrenci topluluğu, okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin birlikte olduğu öğrenci topluluğu) bağlı olarak değişmektedir. Bu noktadan hareketle

beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sabit bir liderlik stili yerine mevcut durumlara (öğrenci ve eğitim durumları) göre liderlik stilleri belirlemesi gerektiği fakat otoriter liderlik stilinden uzak durması gerektiği ve hangi liderlik stilini kullanması konusunda da tereddüte düşmesi durumunda ise yarı demokratik liderlik stilini diğer liderlik stillerine göre tercih etmeleri sonucunda öğrencilerin spor karakterleri üzerinde daha olumlu sonuçlara ulaşabileceği sonucuna varılmıştır. Bu şekilde beden eğitimi ve spor dersinin temel hedefi olan karakter eğitiminin daha etkili bir şekilde sağlanabileceği sonucu ortaya çıkmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bu kısmında ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir. Öneriler kısmı 3 başlıktan oluşmaktadır.

5.2.1. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stillerine yönelik öneriler.

- 1) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin günümüzde oldukça önemli hale gelen eğitimsel liderlik konusunda hizmet içi eğitimlere alınması gerekmektedir.
- 2) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik yapılan akademik çalışmalar takip edilmeli ve araştırmaların sonuçlarına göre gerekli önlemler alınmalıdır.
- 3) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerine farklı liderlik stilleri konusunda gerekli hizmet içi eğitimleri akademik çalışmalardan yararlanılarak verilmelidir.
- 4) Araştırma sonucuna göre, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sabit bir liderlik tarzını benimsemeleri ve bu liderlik stilini sabit kullanmaları öğrencilerin spor karakterlerini istedik yönde etkilemesi bakımından zor görünmektedir. Bu nedenle gerekli çalışmalar planlanıp beden eğitimi ve spor öğretmenlerine liderlik stilleri ve sonuçları konulu eğitimler verilmelidir.
- 5) Beden eğitimi ve spor öğretmenleri hizmetlerinin ilk beş yılında ve yirmi bir ve üstü yıllarda otoriter liderlik stiline daha yakın oldukları söylenebilmesi sonucundan

dolayı bu konuda gerekli önlemler alınması öğrenciler ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri adına önem arz etmektedir.

6) Araştırmanın farklı bir sonucuna göre, özel okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenleri devlet okullarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine göre otoriter liderlik stiline daha yakın olduklarından bu konu üstünde gerekli önlemlerin alınması önem oluşturmaktadır.

7) Okul spor yarışmalarına katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine asıl amacının kazanmak ya da kaybetmek olmadığı önemli olan noktanın öğrencilere iyi bir rol model olunması ve öğrencilerin sağlıklı kalabilmesi için spor alışkanlığı kazandırmak olduğu konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır.

8) Kırsal okullarda çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine spor sahası, spor malzemesi konusunda gerekli destekler sağlanmalıdır. Spor sahası ve spor malzemesi sorunu yaşayan beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrenciler üzerinde spor karakteri oluşturmakta zorluklar çekmektedir. Bu durumda öğretmenlerin liderliğine olumsuz tesir etmektedir.

9) Araştırmanın farklı bir sonucuna göre, öğrenci sayısı arttıkça beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin daha fazla otoriter liderlik stiline yöneldiği tespit edilmiştir. Okullarda sınıf sayıları konusunda MEB gerekli önlemleri almalıdır.

10) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin alanlarında kendilerini geliştirmek amacıyla yaptıkları yüksek lisans eğitiminin önemli olmasının yanında doktora eğitiminin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stili konusunda olumlu yönde etkisi olduğundan bu yönde eğitim almaları için gerekli çalışmalar planlanmalı ve beden eğitimi ve spor öğretmenleri bu konuda teşvik edilmelidir.

5.2.2. Öğrencilerin spor karakterlerine yönelik öneriler.

1) Araştırmanın farklı bir sonucuna göre, öğrencilerin spor karakteri puanlarının iyi seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu seviyeyi daha da yükseltmek için öğrenciler sadece beden eğitimi derslerine katılmakla sınırlı kalmamalı spor yarışmalarına da katılımlarını artıracak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

2) Erkek ve kadın öğrencilerin spor karakter puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek (kadınlar lehine) fark tespit edilmesinden dolayı cinsiyet değişkenine göre derinlemesine bir araştırma yapılmalı ve çözüm önerileri hayata geçirilmelidir.

3) Okul spor yarışmaları organizasyonlarının aksayan yanlarının incelenip tekrardan ele alınması gerekmektedir. Bu tür organizasyonlar kazanma ve kaybetme odaklı olmaktan çıkarılıp tüm öğrenciler ve öğretmenler bu baskıdan kurtarılmalı ve fair play kavramı ön plana çıkarılmalıdır. Tüm öğrencilerin katılımını sağlamak için önlemler alınmalıdır. Bu şekilde öğrencilerin spor karakterlerinin daha olumlu etkileneceği söylenebilir.

4) Spor karakteri oluşturmakta spor malzemesi ve spor sahası konusu büyük önem taşımaktadır. İl milli eğitim müdürlükleri, yerel yönetimler ve okul idareleri ortaklaşa planlamalar yapıp gerekli önlemleri almalıdırlar.

5) Spor olgusu konusunda tüm toplumda ve özellikle kırsal kesimlerde sporun önemi, yararları konularında bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Ailelerin öğrencilerini spor faaliyetlerine yönlendirme konusundaki engelleri (sınav kaygısı, sakatlanma, gereksiz görülme vb.) ortadan kaldırılmalıdır.

6) Öğrenciler üzerindeki sınav kaygısının (özellikle 8. sınıf öğrencileri üzerindeki) ortadan kaldırılması gereklidir. Sınav kaygısı yaşayan öğrenci spor yapma alışkanlığına ara vermekte ve bunu sürekli hale getirmektedir. Bu durumda öğrenciyi farkında olmadan spor karakteri ve genel karakter bakımından olumsuz etkilemektedir.

7) İlkokullarda (1,2,3,4. sınıflarda) beden eğitimi ve oyun dersine beden eğitimi ve oyun alanında eğitim almış beden eğitimi ve spor öğretmenleri girmelidir. Bu durum öğrencilerin spor karakterlerini olumlu yönde etkileyecektir.

8) Türkiye genelini kapsayacak ilkokullarda (1,2,3,4. sınıflar) beden eğitimi ve oyun dersinin hedeflerine ulaşması ve beden eğitimi ve oyun sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri konulu bir çalışmanın yapılması ve çözüm önerilerinin ortaya konulması ve MEB'e sunulması gerekmektedir.

5.2.3. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin uyguladıkları liderlik stillerinin öğrencilerin spor karakterleri üzerine etkisine yönelik öneriler.

1) Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik stilleri öğrencilerin spor karakter gelişiminde ve genel karakter gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri öğrencilere rol model olduklarını unutmamalıdır.

2) Beden eğitimi ve spor öğretmenleri karışık yani okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin birlikte olduğu grup ile etkileşim halinde olup öğrencilerin spor karakterlerini olumlu yönde etkilemek istiyorlar ise demokratik liderlik stilini tercih etmeleri öğrencileri olumlu yönde etkileyebilir. Bu noktada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en uzak durması gereken liderlik stili ise yarı otoriter liderlik stili olduğu söylenebilir. Yarı otoriter liderlik stilinde öğretmence işe demokratik başlanılır ama sonuç olarak otoriter bitme söz konusudur. Bu durumda öğrenciler nazarında tam bir tutarsızlığa neden olup öğrencilerin spor karakterlerine daha fazla zarar vermekte olduğu söylenebilir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bu sonuçlara göre hareket etmesi faydalar sağlayabilir.

3) Beden eğitimi ve spor öğretmenleri okullar arası spor yarışmalarına katılan veya katılacak öğrenci grubu ile etkileşimde ise yani bir takım veya sporcu ile yarışmalara hazırlanıyor ise bu öğrencilerin spor karakterlerini farklı öğrenci gruplarında olmadığından daha fazla ve en olumlu etkileyen liderlik stili demokratik liderlik stili olduğu söylenebilir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en uzak durması gereken liderlik stili ise tam bir tutarsızlığa neden olan yarı otoriter liderlik stildir denilebilir. Okullar arası spor yarışmalarına katılan veya katılacak öğrenci gruplarıyla çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bu sonuçlara göre hareket etmesi faydalar sağlayabilir.

4) Beden eğitimi ve spor öğretmenleri okul spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterleri üzerinde olumlu sonuçlar elde etmek istiyor ise yarı demokratik liderlik stili ile okul spor yarışmalarına katılmayan öğrencilerin spor karakterlerini daha olumlu etkileyebildikleri söylenebilir. Bu noktada tatlı-sert bir liderliği beden eğitimi ve spor öğretmenleri tercih etmeleri daha olumlu sonuçlara neden olabilir. Okul spor yarışmalarına katılmayan ortaokul grubu öğrencileri üzerinde aşırı demokratik liderlik stili öğrencilerin spor karakterlerinde

olumsuzluklara neden olduğu söylenebilir ve ders etkinliklerinde göz önünde bulundurulmalıdır. Okul spor yarışmalarına katılmayan öğrenci gruplarıyla çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bu sonuçlara göre hareket etmesi faydalar sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akbolat, M., Işık, O. ve Yılmaz, A. (2013). Dönüşümcü liderlik davranışının motivasyon ve duygusal bağlılığa etkisi. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 35-50.
- Akbulut, M. (1976). Planlama nedir? *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 68.
- Akın, Ş. H. (2018). Merhamet kavramı ve Schopenhauer'in merhamet yaklaşımının değerlendirilerek farklı düşünürlerin görüşleriyle karşılaştırılması. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 5(3), 126-131.
- Akkoyunlu, Y. (1996). Beden eğitimi ve spor. *PAÜ. Eğitim Fak. Derg.*, 80-81.
- Akkuş, B. ve İzci, N. (2018). Sistem yaklaşımı, kavramları ve yönetim. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 223-237.
- Aktan, C. (2004). *Taylorizm*. <http://www.canaktan.org/yonetim/yonetim-teorileri/taylor.htm> adresinden erişilmiştir.
- Almerico, G. (2014). Building character through literacy with children's literature. *Research in Higher Education Journal Volume 26*, 1-13.
- Arklan, Ü. (2017). *Ekip çalışması ve liderlik*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Armstrong, M. (1984). *A Handbook of personel management practice*. London: Second Edition.
- Arslan, M. (2014). *Yönetim ve organizasyon*. (Ders Notları). <http://birecik.harran.edu.tr/assets/uploads/sites/21/files/isletme-yonetimi-2-19022018.pdf> adresinden erişilmiştir.

Atakentkoleji. (2021). *Spor yapan çocukların karakterleri nasıl gelişir*. <https://atakentkolejliler.com/spor-yapan-cocuklarin-karakterleri-nasil-gelisir/> sayfasından erişilmiştir.

Atılğan, D. (2018). *Spor yönetiminde görev alan yöneticilerde kriz yönetimi, karar verme ve özgüven beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Ayan, S. (2020). *Beden eğitimi egzeriz bilimi ve sporun temelleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Ayrancı, E. ve Öge, E. (2010). Dönüşümsel liderlik kavramı hakkında önde gelen teoriler ve türkiye’de kavramı ele alan çalışmalar. *ABMYO Dergisi*, 37-46.

Aytek, H. (2010). Girişimci karakter uygulamaları yönünden; organizasyon, koordinasyon ve yönetsel denetim . *ABMYO Dergisi*, 34-40.

Bagley, S. & Tang, K. (2018). Teacher leadership in special education: exploring skills,roles, and perceptions. *Journal of Interdisciplinary Teacher Leadership (JoITL) Vol. 2 Issue 1*, 44-63.

Bakan, İ. ve Büyükbeşe, T. (2010). Liderlik “türleri” ve “güç kaynakları”na ilişkin mevcut-gelecek durum karşılaştırması: eğitim kurumu yöneticilerinin algılarına dayalı bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 73-84.

Bakioğlu, A. (1998). Lider öğretmen. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1119.

Bakırcı, N. (2013). *Asosyallik ve antisosyallik nedir?* https://www.tavsiyeediyorum.com/makale_10942.htm sayfasından erişilmiştir.

Baraz, B. (2021). *Durumsallık yaklaşımı*. <https://docplayer.biz.tr/32189242-Durumsallik-yaklasimi-prof-dr-a-barisbaraz.html> sayfasından erişilmiştir.

- Başaran, İ. (1992). *Yönetimde insan ilişkileri yönetsel davranış*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Battistich, V. (2005). Character education, prevention and positive youth development. *Washington, DC: Character*, 1-10.
- Bayyurt, N., & Kılıç, C. H. (2017). Liderlik tarzının örgüt bağlılığına etkisi: Bir hastane araştırması. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Bektaş, A. (2018). *Okul spor yarışmalarına aktif olarak katılan ve katılmayan bireylerin öfke düzeylerinin değerlendirilmesi*. Burdur: T.C. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bektaş, Ç. (2016). Liderlik yaklaşımları ve modern liderden beklentiler. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*, 44-53.
- Berkowitz, M. (2002). *Karakter eğitimi bilimi*. California: Press Stanford University Stanford. (M. Yılmaz, Çev.)
- Beycioğlu, K. (2009). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin sergiledikleri liderlik rollerine ilişkin bir değerlendirme (Hatay ili örneği)*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Malatya. Hatay: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bilaloğlu, E. ve Yıldırım, E. (2014). Fiziksel aktivite spor ve sağlık. *Toplum Ve Hekim*, 323-324.
- Bilgin, L. (1991). DURUMSALLIK YAKLAŞIMINDA STRATEJİK TERCİHİN ÖNEMİNİN İNCELENMESİ. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 213-219.

- Birinci, R. (2019). *Spor yapan ve yapmayan bireylerin benlik saygısı ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. Erzincan: T.C. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bones, G. (2010). *The six pillars of character in 21 century newbery award books*. A Dissertation Presented to The Faculty of the School of Education Liberty University.
- Botha, H. & Boon, J. (2003). The information audit: principles and guidelines. *Libri*, 23-38.
- Bozdoğan, S. (2018). Eğitim yönetiminde kuram ve uygulamada alternatif paradigmlar ve liderlik algısına ilişkin bir değerlendirme. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 52-66.
- Bredemeier, B. & Shieldss, D. (2006). Sports and character development. *President's Council on Physical Fitness and Sports*, 1-8.
- Bryman, A. (1992). *Charisma and leadership in organizations*. Uk.: Sage Pub.
- Bulach, C. (2010). Implementing a character education curriculum and assessing its impact on student behavior. *The Clearing House*, 79-83.
- Buluç, B. (1996). Yönetimde örgütlenme süreci. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 513-522.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme yöntemleri* (Ders notları). <http://cv.ankara.edu.tr/duzenleme/kisisel/dosyalar/21082015162828.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş (2011). *Sosyal bilimler için el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Caruth, G. (2013). Demystifying mixed methods research design: a review of the literature. *Mevlana International Journal of Education (MIJE)*, 112-122.

- Castillo, I., García, J., Estevan, I., Queral, A. & Álvarez, O. (2020). Transformational teaching in physical education and students' leisure-time physical activity: the mediating role of learning climate, passion and self-determined motivation. *Int J Environ Res Public Health*, 4844.
- Charles, M. (2005). A Historical view of douglas mcgregor's theory y. management decision. *Emerald Group Publishing Limited*, 450-460.
- Colbe, W. B. V., & Laßmann, G. (1991). Kostenmodelle bei Variation der Losgröße und der Sortenfolge. In *Betriebswirtschaftstheorie* (pp. 306-329). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Cömert, M. (2004). Dönüşümcü liderlik. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya , 1-12.
- Creswell, J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitapevi. (M. Bütün ve S. Demir, Çev.)
- Creswell, J. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. Demir, Çev.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlar, İ. (2004). İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri ile mühendislik fakültesi öğrencilerinin liderlik tarzına ilişkin eğilimlerinin karşılaştırılmalı analizi ve çorum örneği. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-18.
- Çetin, M. (2003). Örgüt kuramları perspektifinden halkla ilişkilerin gelişimi. *İletişim*, 33-36.
- Çevikbaş, R. (2004). Bürokrasi kuramı ve yönetsel işlevi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 75-102.
- Çiçek, H. (2019). *Okul yöneticilerinin yönetim anlayışlarının yönetim kuramları açısından beden eğitimi öğretmenlerinin mobbing algı düzeylerine etkisi*.

Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Dağ, İ. ve Göktürk, T. (2014). Sınıf yönetiminde liderlik ve liderliğin sınıf yönetimine katkıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*.(27)

Dalak, G. (2000). Denetim ve kalite denetimi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 1-2.

Dalay, İ. (2013). *Neoklasik (davranışsal) yönetim teorileri*. <http://ismaildalay.blogspot.com/2013/11/neoklasik-davranssal-yonetim-teorileri.html> sayfasından erişilmiştir.

Dalkılıç, M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Karaman: T.C. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Davidson, M., Lickona, T. & Khmelkov, V. (2008). Smart ve good schools: a new paradigm for high school character education. *Handbook Of Moral And Character Education*, 370-390.

Değirmenci, T. (1994). *Planlama, planlamada kullanılan teknikler ve bir uygulama araştırması*. İstanbul: İst. Üni. Sosyal Bil. Enst. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Demir, H. ve Tarhan, O. (2008). Etkileşimsel ve dönüşümsel liderlik: bir ölçek geliştirme denemesi . *Yönetim*, 72-90.

Demir, M. ve Filiz, K. (2004). Spor egzersizlerinin insan organizması üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 109-114.

Demir, R. (2010). *Liderlik ve motivasyon*. İstanbul, Türkiye. Şubat 2021 tarihinde http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/isletme_au/liderlikvemotivasyon.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Deniz, J. ve Nihan, S. (2006). Müzik öğretmenlerinin liderlik stilleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 41-58.
- Deniz, L. ve Hasançebioğlu, T. (2003). Öğretmen liderlik stillerini belirlemeye yönelik bir ölçek çalışması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 55-62.
- Doğan, A. (2018). *Liderlik, örgüt kültürü ve üretkenlik karşısı iş davranışları*. İstanbul: Patriot Yayınları.
- Doğan, K. (2015). Yönetimin bir fonksiyonu olarak denetim ve kamu yönetimindeki yeri. *Ombudsman Akademik Dergisi* , 107-141.
- Doğu, G. (2012). *Sporun sosyal ve ekonomik faydaları* (Ders Notları). <https://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2012/09/SPORUN-SOSYAL-VE-EKONOM%C4%B0K-FAYDALARI.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Doty, J. (2006). Sports build character? *Journal of College and Character*, 1-9.
- Eke, A. (2021). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara. https://www.researchgate.net/publication/285057455_Yonetim_nedir sayfasından erişilmiştir.
- Ekici, D. (2021). *Yönetim nedir?* <http://www.dilekekici.com/bilgi/yonetim-nedir/> sayfasından erişilmiştir.
- Ekinci, N. (2019). Klasik, neoklasik teori, sistem ve durumsallık yaklaşımları ile bunların karşılaştırılması ve toplam kalite yönetimi içerisindeki yerlerinin değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 16-38.
- Elkind, D. & Sweet, F. (2021). *Karakter eğitimi nasıl öğretilir*. <https://www.goodcharacter.com/how-to-articles/how-to-teach-character-education/> sayfasından erişilmiştir.

Emre, İ. (2020). Dürüstlük. *Türk Dili*, 24-28.

Engin, İ. (1990). Kültür-Kişilik ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 171-176.

Eren, Ş. ve Titizoğlu, Ö. (2014). Dönüşümcü ve etkileşimsel liderlik tarzlarının örgütsel özdeşleşme ve iş tatmini üzerindeki etkileri. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 276-303.

Erenler, H. (2018). *Likert yönetim modeli*.
<https://satiskocum.blogspot.com/2018/07/likert-yonetim-modeli.html> sayfasından erişilmiştir.

Erkasap, A. (2015). *Blake ve mouton yönetsel diyagram modeli*.
https://www.academia.edu/11812604/BLAKE_and_MOUTON_Y%C3%96NETSEL_D%C4%B0YAGRAM_MODEL%C4%B0 sayfasından erişilmiştir.

Erkmen, G. (2007). *Selçuk üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.
<https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Ersan, E. (2020). Vizyoner liderlik özellikleriyle mustafa necati bey. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 58-64.

Ertekin, İ. (2017). Klasik örgüt kuramları. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 68.

Ertürk, A. (2017). Çağdaş liderlik yaklaşımları hizmetkâr liderlik, ruhsal liderlik ve kuantum liderlik. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1.

Fauzee, M., Nazarudin, M., Saputra, Y., Sutresna, N., Taweessuk, D., Chansem, W., & Geok, S. (2012). The Strategies for Character Building through Sports

Participation. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 48-58.

Genç, S. (2017). *Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması*. Ankara: Pegem Akademi.

Giritli, H. ve Oraz, G. (2004). Leadership styles: some evidence from the Turkish Construction Industry. *Construction Management and Economics*, 253-262.

Gökcan, K. (2021). *Kitle iletişim araçlarının birey üzerindeki etkileri*. <https://www.sosyalhizmetuzmani.org/kitleiletisimm.htm> sayfasından erişilmiştir.

Gökçek, T. (2009). Durum çalışması değerlendirmelerinin uygulaması. *İlköğretim Online*, 8(2), 1-3.

Göksu, T. (2012). *Kriz Yönetimi*. <http://www.turgutgoksu.com/FileUpload/ks7441/File/krizyonetimitg21sbt2011.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Görgüt, İ. ve Tuncel, S. (2017). Spor karakter ölçeğinin türkçeye uyarlanması. *Spormetre*, 149-156 .

Gsb. (2021). *Okul spor branşları*. <https://spor.gsb.gov.tr/okulsportal/SpordaliListesi.aspx?sezonId=60&engelDurumId=5> sayfasından erişilmiştir.

Gülay, H. (2009). Okul Öncesi dönemde akran ilişkileri. *BAÜ SBED 12 (22)* , 82-93.

Güllü, M. ve Arslan, C. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 353-368.

Gün, İ. ve Aslan, Ö. (2018). Liderlik kuramları ve sağlık işletmelerinde liderlik. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 2017-226.

Günbay, Ş. (2019). *Destekleme ve yetiştirme kursuna katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları, sportmenlik davranışları ve uygulama hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Sakarya: T.C. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Güney, S. (2001). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Nobel.

Güney, S. (2014, Mart 21). *Koordinasyon fonksiyonu*. Ocak Salı, 2021 tarihinde <https://prezi.com/lxyyxrz2qbaf/koordinasyon-fonksiyonu/sayfasından> erişilmiştir.

Güngör, S. (2014). Eğitim ve eğitim yönetiminde paradigmlar . *E – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26-40.

Gürer, A. (2019). *21. Yüzyılda liderlik yaklaşımları*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Gürpınar, B. (2014). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması: bir türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 405-412.

Harmandar, İ. (2004). *Beden eğitimi ve spor'da özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın.

Harris, A. & Muijs, D. (2005). *Improving schools through teacher leadership*. London: Open University Pres.

Hassan, A. & Forbis, A. (2011). Authentic leadership, trust and work engagement. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Economics and Management Engineering* , 1036-1042.

Heper, E. (2012). *Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi*. H. Ertan içinde, *spor bilimlerine giriş*. Eskişehir: Anadolu Üni Yayınları.

İhsan, Y. (2021). *Beden eğitimi ve spor dersinin tarihsel gelişimi*. spor bilimleri haber: <https://www.sporbilimlerihaber.com/beden-egitimi-ve-spor/> sayfasından erişilmiştir.

İmamli, H. ve Ünver, G. (2018). Spor karakterinin demografik nitelikler açısından incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 36-49.

İnaner, Y. (2021). *Yönetim ve organizasyon*. <http://inaneryilmaz.blogspot.com/>: <http://inaneryilmaz.blogspot.com/2013/02/postmodern-orgut-kuramlari.html> sayfasından erişilmiştir.

İslamoğlu, A. ve Alınacak, Ü. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

Jiang, Z. & Jia, Z.-R. (2018). Effects of physical education teachers' leadership styles and classroom climate on learning motivation for basketball course. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 1351-1357.

Kaplan, Y. ve Çetinkaya, G. (2014). Spor yoluyla toplumsallaşma-yeniden toplumsallaşma süreci. *International Journal of Science Culture and Sport*, 120-125.

Karafil, A. (2019). *Spor tüketicilerinin spor merkezlerine yönelik hizmet kalitesi algıları ile ağızdan ağıza ve viral pazarlama algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Burdur: T.C. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Doktora Programı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Karatay, H. (2011). Transfer of values in the turkish and western children's literary works: character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 472-480.

- Karatay, H., Destebaşı, F. ve Demirbaş, M. (2015). Çocuk edebiyatı ürünlerinin 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDER)*, 123-140.
- Kaşoğlu, A. (1994). *İşletme yönetiminde koordinasyonun önemi*. İstanbul: Marmara Üni. Sos. Bil. Enst. İşletme Ana Bilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kavussanu, M., Seal, A. & Phillips, D. (2007). Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: age differences across adolescence and the role of motivational variables. *Journal Of Applied Sport Psychology*, 326-344.
- Kaya, U. (2018). *Liderlik*. <http://www.antalyaozelegitim.com/blog/kisisel-gelisim/liderlik.html#:~:text=Tam%20serbesti%20tan%C4%B1yan%20%C3%B6nderler%20ise,yapmalar%C4%B1na%20imkan%20ta%C5%9F%C4%B1yan%20davran%C4%B1%C5%9F%20g%C3%B6sterirler> sayfasından erişilmiştir.
- Kayalıoğlu, G. (2004). Futbolda seyirci şiddeti: sosyal psikolojinin katkıları ve sınırlılıkları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 79-101.
- Keith, M. (2002). *A Review of school leadership and complexity theory*. London: RoutledgeFalmer.
- Keser, S. ve Kocabaş, İ. (2014). İlköğretim okulu yöneticilerinin otantik liderlik ve psikolojik sermaye özelliklerinin karşılaştırılması. *Educational Administration: Theory and Practice*, 1-22.
- Kesici, Ş. (2008). Teachers' opinions about building a democratic classroom. *Journal of Instructional Psychology*, 192-203.
- Kesici, Ş. (2008). Democratic teacher beliefs according to the teacher's gender and locus of control. *Journal of Instructional Psychology*, 62-69.

- Keskin, H. (2021). *İşletme fonksiyonları*. <https://abis-files.yildiz.edu.tr/avesis/7efef575-88af-4cd4-85bd-4cb2eca00b4b?AWSAccessKeyId=6D327F5837HU474MD1QL&Expires=1610198039&Signature=liZZNLzTUbCc8aofnuHmGpZorJY%3D> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, B. (2021). *Sporun insan psikolojisi üzerindeki etkileri*. <https://www.doktortakvimi.com/blog/sporun-insan-psikolojisi-uzerindeki-etkileri> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, R., Keklik, B. ve Yıldız, H. (2014). Dönüştürücü, etkileşimci ve tam serbesti tanıyan liderlik tarzlarının örgütsel sessizlik üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 249-268.
- Kılıç, T., Uğurlu, A. ve Cenik, D. (2018). lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Spor Bilimleri Dergisi*, 13-23.
- Kline, R. (2005). Principles and practice of structural equation modeling. *Methodology In The Social Sciences*, 77.
- Kocaoğlu, B. ve Gülsün, B. (2004). *Stratejik planlama faaliyetlerinin önemi ve 2000'li yıllarda planlama ve strateji kavramlarından beklentiler*. *Dergipark Verimlilik Dergisi*, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/verimlilik/issue/30738/332182> sayfasından erişilmiştir.
- Koçel, T. (1998). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları 6. Baskı.
- Koller, J. (2006). *A study of the relationship between pre-service character education training and teacher efficacy*. Presented to the Graduate and Research Committee of Lehigh University in Candidacy for the Degree of Doctor of Education In Elementary Education.
- Korkmaz, M. (2005). Duyguların ve liderlik stillerinin öğretmenlerin performansı üzerinde etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 401-422.

- Koyun, S. (2020). *Blake ve mouton liderlik yaklaşımları*. Sezgin Koyun: <https://www.sezginkoyun.com/blake-mouton-liderlik-yaklasimi/> sayfasından erişilmiştir.
- Koyun, S. (2020, Mart Pazar). *İşletmelerde yönetimin önemi : başarısız örnekler*. <https://www.sezginkoyun.com/isletmelerde-yonetimin-onemi/> sayfasından erişilmiştir.
- Körük, E., Turgay, B. ve Bilge, D. (2003). Amatör futbol antrenörlerinin liderlik davranış tipleri kullandıkları motivasyon tekniklerinin belirlenmesi. *İ.Ü Spor Bilim Dergisi*, 53-57.
- Küçük, Ö. ve Demirtaş, Z. (2016). Ortaöğretim okullarında görev yapan okul müdürlerinin vizyoner liderlik davranışları ile öğrenci akademik başarıları arasındaki ilişki. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 53-68.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2003). Psiko-Sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-10.
- Lemyre, P.-N., Roberts, G. ve Ommundsen, Y. (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportspersonship in youth soccer. *Journal of Applied Sport Psychology*, 120-136.
- Lickona, T. (1997). *“Educating for character: a comprehensive approach” the construction of children’s character*. Chicago: NSSE.
- Luthans, F. & Avolio, B. (2003). Authentic leadership development. *Positive Organizational Scholarship*, 241-258.
- Mat, B. (2020). *Okul sporlarına katılan ve katılmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi (Isparta ili örneği)*. Tekirdağ: T.C. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Meb. (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. Meb Müfredat:<https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120201950145-BEDEN%20EGITIMI%20VE%20SPOR%20OGRETIM%20PROGRAM%202018.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Memişoğlu, S. (2015). Yeni liderlik yaklaşımları ışığında eğitim örgütlerinde lider yöneticilere duyulan gereksinim. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 87-97.

Memişoğlu, S. ve Çakır, M. (2015). Öğretmenlerin liderlik stilleri ile sınıf içi öğretmen davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 633-648.

Mısırdalı Yangıl, F. (2016). Bilgi toplumunda liderlik: sürdürülebilir liderlik. *Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:48*, 128-144.

Muammer, D. (1998). *İşletme ekonomisi ve yönetimi*. İzmir: Anadolu Matbaası.

Müftüoğlu, M. (1999). *İşletme iktisadı*. Ankara: Turhan.

Naktiyok, A. (2006). E-liderlik: e-liderlik özelliklerinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 19-40.

Nebioğlu, S. (2021). *Adalet* üzerine. http://www.umut.org.tr/UserFiles/Files/Document/document_11%20Ekim-II-1.pdf sayfasından erişilmiştir.

Nedir. (2021). *Nedir.com/karakter*. Nedir.com: <https://www.nedir.com/karakter> sayfasından erişilmiştir.

Northouse, P. (2013). *Leadership: theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Okul Spor Yönetmeliği. (2019). Okul spor yönetmeliği. Ankara.

- Önal, M. (2018). *İşletmelerde Yönelme*. Ocak Salı, 2021 tarihinde <http://www.muhammedonal.com/Makale/16-Isletmelerde-Yoneltme.aspx> sayfasından erişilmiştir.
- Özalp, İ., Ağlargoğlu, O., Paşaoğlu, D., ve Şakar, N. (2012). *Yönetim ve organizasyon-1*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özbeý, S., Türkoğlu, D. ve Büyüktanır Buldur, A. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin karakter eğitimi yetkinlik inançlarının öğretmenlerin çocuk sevmeye düzeyleri ve bazı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 323-344.
- Özdenk, S. (2018). Beden eğitimi ve spor, faydaları, önemi ve sınıflandırılması. *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar*, 77-89.
- Özdenk, S. (2018). Beden eğitimi ve spor, faydaları, önemi ve sınıflandırılması. *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar*, 77-89.
- Özer, U. (2017). *Spor ekonomisi* (Ders Notları). <http://web.hitit.edu.tr/dosyalar/duyurular/ugurozer@hititedutr220220170X7J9S0V.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Özgan, H., Bulut, L., Bulut, A. ve Bozbayındır, F. (2013). Öğretmenlerin ruhsal liderlik algıları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi . *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 71-74.
- Öztürk, Z. ve Demir, Ö. (2017). Klasik, neo-klasik ve modern yönetim yaklaşımlarının karşılaştırılmasına ilişkin bir analiz. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 119-134.
- Paşaoğlu, D., Tokgöz, N., Şakar, N., Özler, N. ve Özalp, İ. (2013). *Yönetim ve organizasyon*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Penrose, R. (1999). *Buyuk küçük ve insan zihni*. (C. Türkmen, Çev.) İstanbul: Sarmal Yayınları.

- Polat, S. (2011). The level of faculty members' spiritual leadership (sl) qualities display according to students in faculty of education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2033-2041.
- Qazi Waqas, A. (2016). *Ethics as a major element of sustainability in educational leadership across finnish education*. Master's Thesis in Education Spring Term 2016 Department of Education University of Jyvaskyla.
- Sağlam, M. (2015). *Ohio michigan üniversitesi liderlik çalışmaları*. Prezi: https://prezi.com/xo_xavreugy1/ohio-michigan-universitesi-liderlik-calsmalar/ sayfasından erişilmiştir.
- Salık, S. (2001). Modern Yönetim yaklaşımları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 14-19.
- Saltuerk, M. (2014). *Genler ve karakter oluşumu*. <https://blog.uni-koeln.de:https://blog.uni-koeln.de/saltuerk/2014/07/04/genler-ve-karakter-olusumu/> sayfasından erişilmiştir.
- Sapsağlam, Ö. (2016). *Okul öncesi dönemde karakter ve değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarker, S., & Khan, M. (2013). Classical and neoclassical approaches of management: An overview. *IOSR Journal of Business and Management*, 1-5.
- Saroğlu, H. (1999). Çağdaş yönetim yaklaşımları ile postmodern yönetim yaklaşımının karşılaştırılması. *Öneri*, 217-222.
- Seker, S. (2014). *Teori x ve teori y (theory x and theory y)*. İstanbul: YBS Ansiklopedi.
- Serçek, G., Özaltaş, H. ve Serçek, S. (2018). Fıfa dünya kupasının ekonomiye ve turizme etkileri. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* , 69-79.

- Seren İntepeler, Ş. ve Samur, M. (2016). Karmaşıklık bilimi ışığında hemşireliğin değişimi: kuantum teorisi ve kompleks adaptif sistemler. *Deuhfed*, 105-111.
- Sevil, T. (1997). *Sporda liderlik davranışlarının takım başarısı üzerindeki etkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Seyyar, A. (2004). *Davranış bilimleri terimleri (ansiklopedik sözlük)*. Beta Basım Yayım.
- Sezer, Ş. (2013). *Değişim sürecinde okul yöneticilerinin benimsediği yönetsel paradigmalar ve okul yönetimine uygulama stillerinin yönetim kuramları açısından değerlendirilmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sılay, N. (2019). Karakter eğitimi: kapsamlı bir alanyazın incelemesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 65-72.
- Šimanskienė, L. & Župerkienė, E. (2014). Sustainable leadership: the new challenge for organizations. *Forum Scientiae Oeconomia Volume 2*, 81-93.
- Siyahtaş, A., Saraç, D., Tükenmez, A. ve Hocaoglu, M. (2018). Farklı branşlardaki sporcuların spor karakter özelliklerinin karşılaştırılması. *Social Sciences Studies Journal*, 6252-6259.
- Soygüden, A. (2019). Sporda yaşanan örnek etik davranışların toplumsal karakterin oluşmasına etkileri. *Helal ve Etik Araşt. Dergisi*, 60-72.
- Sporeus. (2021). *Spor nedir? açıklamalarıyla terimler ve kavramlar*. <https://www.sporeus.com/spor/spor-nedir-sporcu-kime-denir-terimler-ve-kavramlar/> sayfasından erişilmiştir.
- Stornes, T. & Edvin, B. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: an investigation of adolescent handball players' perception of sportspersonship

and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 1-15.

Sucan, S., Turan, M., Pepe, O. ve Karaoğlu, B. (2016). The relationship between leadership styles and assertiveness of physical education teachers. *International Journal of Science Culture and Sport*, 11-22.

Şafaklı, O. (2005). KKTC'deki kamu bankalarında liderlik stilleri üzerine bir çalışma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 132-143.

Şahin, A. (2004). Yönetim kuramları ve motivasyon ilişkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 524-547.

Şahin, L. (2018). *Liderlik* (Powerpoint slides). http://www.profdrlereventsahin.com/wp-content/uploads/2018/12/liderlik_ve_kocluk_tezsiz_yuksek_lisans.pdf sayfasından erişilmiştir.

Şahnagil, S. (2019). Postmodern kamu yönetimi çerçevesinde yönetsel katılım: yerel hizmet sunumunda katılım olgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1147-1157.

Şekercioğlu, G. ve Ömay Çokluk, B. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

Şengül, R. (2007). Henri Fayol'un yönetim düşüncesi üzerine notlar. *Yönetim Ve Ekonomi*, 257-273.

Şimşek, M. ve Çelik, A. (2018). *Yönetim ve organizasyon*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Öncü Basımevi.

Tağraf, H. ve Çalman, İ. (2009). ohio üniversitesiliderlik modeline göre oluşan liderlik biçimlerinin işletmelerin ihracat performansı üzerine etkisine gaziantep

ilinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 135-154.

Taslak, S. (2008). Göreve ilişkin çatışmalarda etkileşimci ve dönüşümcü liderlik üzerine etiksel bir değerlendirme liderlik üzerine etiksel bir değerlendirme. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 121-144.

Taşkıran, E. (2011). *Liderlik ve örgütsel sessizlik arasındaki etkileşim: örgütsel adaletin rolü*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Tazegül, Ü. (2014). Sporun kişilik üzerindeki etkisinin araştırılması. *International Journal of Social Science*, 537-544.

Tdk. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tekin, A., Baş, M. ve Gökdemir, A. (2016). Konaklama işletmesi çalışanlarının douglas mcgregor'un x ve y teorilerine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 81-91.

Terlemez, M. (2019). Liderliğin spora yansımaları. *İmgelem*, 413-422.

Terzi, Y. (2019). *Anket, güvenilirlik – geçerlilik analizi* (Powerpoint slides) <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/yukselt/62069/GA%20CRONBACH%20ALFA.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Ttkb. (2018). *İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) Haftalık ders çizelgesi*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/08141710_ilkogretimkurumlari_hdc.rar sayfasından erişilmiştir.

Tuncay, T. (2021). *Sosyal hizmet örgütlerinde liderlik*. https://itunes-assets.itunes.apple.com/itunes-assets/CobaltPublic/v4/37/bd/e0/37bde077-85c9-6f13-f899-12416012e3e0/328-4745117563248773147-9.__nite_SOSYAL_H_ZMET__RG_TLER_NDE_L_DERL_K_VE_KARAR_VERME.pdf?a=v%3D3%26artistId%3D1280624551%26podcastId%3D83350 sayfasından erişilmiştir.

- Turan, İ. (2014). Karakter eğitimi: Amerika örneği. *Marife*, 75-92.
- Ulusoy, K. (2007). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih ve ahlak eğitimi ilişkisi (Sakarya il örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 155-177.
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter değerler ve ahlak eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Vess , K. & Halbur, D. (2003). *Character education: what counselor educators need to know*. ERIC/CASS Digest.
- Yalçın, K. ve Kazak, Ö. (2019). *Beden eğitimi ve spor tarihi 12*. Devlet Kitapları Birinci Baskı 2019.
- Yammarino, F., Dionne, S., Chun, J. & Dansereau, F. (2005). Leadership and levels of analysis: a state-of-the-science review. *Elsevier*, 897.
- Yang, T. (2007). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik baskı ve uyumlari ile beden eğitimi öğretmenin lider davranışlari arasındaki ilişki*. <https://www.semanticscholar.org/paper/Relationship-between-college-students%27-pressure-and-Tian-chao/fd073ed527b3bc6ba5f488bcae81362ff9c3ca49> sayfasından erişilmiştir.
- Yasemin, K. (2015). Liderlik ve motivasyon teorileri: kuramsal bir çerçeve. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 86-115.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2014). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yenisu, E., Şahin, F. ve Öztekkeli, H. (2019). Yönetim düşüncesinin evriminde sistem kuramının etkileri:kavramsal bir çözümleme. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 514-515.
- Yeşil , A. (2016). Liderlik ve motivasyon teorilerine yönelik kavramsal bir inceleme. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 158-180.

- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi Ve Sporbilimleri Dergisi*, 63-72.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 11-12.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, Y. (2019). *Bireysel ve takım sporcularının sportif karakterlerinin ve zekâ boyutlarının sportif başarı motivasyonları üzerine etkisinin incelenmesi*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Young, M. & Dulewicz, V. (2006). Leadership styles, change context and leader performance in the royal navy. *Journal of Change Management*, 383-396.
- Yörük, D. ve Dünder, S. (2011). Türkiye’deki yerel yöneticilerin benimsedikleri liderlik tarzlarına göre boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 93-106.
- Yörük, D., Dünder, S. ve Topçu, B. (2011). Türkiye’deki belediye başkanlarının liderlik tarzı ve liderlik tarzını etkileyen faktörler. *Ege Akademik Bakış*, 103-109.
- Yörükoğlu, A. (2011). *Çocuk ruh sağlığı, çocuk yetiştirme sanatı ve kişilik gelişimi*. Ankara: Özgür Yayınları.

EK-1

Etik Kurul Raporu

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 06.01.2021 Çarşamba
Toplantı No:2021/61
Karar No: GO 2021/45

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Doktora Programı öğrencisi Adem BEKTAŞ' ın Prof. Dr. Kadir PEPE danışmanlığında Yürüteceği *"Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri ile Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup etik açıdan uygun bulunmuştur

EK-2

Milli Eğitim Anket Uygulaması İzin Belgeleri

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-20-20483964
Konu : Anket Uygulaması

10.02.2021

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

İlgi : 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Doktora Programı Öğrencisi Adem BEKTAŞ'ın "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri ile Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı araştırmasını, ilimiz Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı ilçelerindeki Resmi-Özel Ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili BİİA tarih ve 5140 sayılı yazısı Müdürlüğümüz ARGE Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş olup;

Adı geçenin ilgi Genelge kapsamında 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde olmak üzere, ilimiz Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu ilçelerindeki Resmi-Özel Ortaokullarda görev yapan öğretmenlere ve öğrenim gören öğrencilere yönelik araştırmasını, Okul Müdürlüklerinin sorumluluğunda Eğitim Öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 25/08/2020 tarih ve 24911 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
10.02.2021

Hüseyin ER
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres : Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>
Bilgi için : Ücret : 50 TL
E-Posta : İmza Adresi :
Kop Adresi :
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys> adresinden 5ab2-32f6-35ec-b975-fa7f koda ile teyit edilebilir.

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-20-21234073
Konu : Anket Uygulaması

24.02.2021

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

İlgi : 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Doktora Programı Öğrencisi Adem BEKTAŞ'ın "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri ile Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı araştırmasını, İlimiz Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı İlçelerindeki Resmi-Özel Ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili 19.02.2021 tarihli dilekçesi Müdürlüğümüz ARGE Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş olup;

Adı geçenin ilgi Genelge kapsamında 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde olmak üzere, İlimiz Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu İlçelerindeki Resmi-Özel Ortaokullarda görev yapan öğretmenlere ve öğrenim gören öğrencilere yönelik araştırmasını internet ortamında online olarak ekte linki belirtilen google formda yapılması, Okul Müdürlüklerinin sorumluluğunda Eğitim Öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 25/08/2020 tarih ve 24911 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
24.02.2021

Hüseyin ER
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ehys>
Telefon No : Bilgi için : H.Senay DOĞAN
E-Posta : Uzman : Şef
Kay Adresi : İmza Adresi : Faks :
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://www.turkiye.gov.tr/adresinden> 55b6-bebb-31ad-a8db-98c6 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni;

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Doktora programında yürüttüğüm tez çalışmam için veri toplamaktayım. Araştırmam, *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri İle Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine* yöneliktir. İlgili soru ve ifadelere vereceğiniz yanıtlar tarafımdan bilimsel veri elde etmek açısından kullanılacaktır. Bu yüzden ilgili soru ve ifadelere emin olduktan sonra cevap veriniz. Yapılan çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlı olarak şekillenecektir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Adem BEKTAŞ
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

1- Cinsiyetiniz?: ☐ Erkek ☐ Kadın

2- Okullar arası spor yarışmalarına katılıyor musunuz? (Pandemi sırası ve öncesi hiç okul spor yarışmalarına katıldınız mı?): ☐ Evet ☐ Hayır

3- Okullar Arası Spor Yarışmalarına katıldıysanız hangi branşta katıldınız? Not: 1'den fazla branşta katıldıysanız takımınızın üstünde en etkili liderlik yaptığınız branşı işaretleyiniz.:

☐ Futbol ☐ Basketbol ☐ Voleybol ☐ Futsal ☐ Hentbol ☐ Badminton
☐ Yüzme ☐ Atletizm ☐ Güreş ☐ Masa Tenisi ☐ Bocce ☐ Karate
☐ Cimnastik ☐ Taekwondo ☐ Satranç ☐ Tenis ☐ Halk Oyunları ☐ Dart
☐ Diğer ☐ Okullar arası spor yarışmalarına katılmadım.

4- Branşınız? (Kendi Ana Branş):

☐ Futbol ☐ Basketbol ☐ Voleybol ☐ Futsal ☐ Hentbol ☐ Badminton
☐ Yüzme ☐ Atletizm ☐ Güreş ☐ Masa Tenisi ☐ Bocce ☐ Karate
☐ Cimnastik ☐ Taekwondo ☐ Satranç ☐ Tenis ☐ Halk Oyunları ☐ Dart
☐ Diğer

5- Hizmet Yılıınız?: ☐ 1-5 Yıl ☐ 6-10 Yıl ☐ 11-20 Yıl ☐ 21-Üstü

6- Görev İlçeniz?: ☐ Kepez ☐ Muratpaşa ☐ Konyaaltı ☐ Aksu ☐ Döşemealtı

7- Okul Türünüz?: ☐ Devlet ☐ Özel

8- Okulunuzun Bulunduğu Yer?: ☐ Merkezi Okul (İl, İlçe Merkezi) ☐ Köy Okulu (Kırsal Alan)

9- Görev Yaptığınız Okulun Öğrenci Sayısı?: ☐ 1-500 ☐ 501-1000 ☐ 1001-1500
☐ 1501 ve üzeri

10- Eğitiminiz?: ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

EK-4

ÖĞRETMEN LİDERLİK STİLLERİ ÖLÇEĞİ	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Öğrenciler isteyerek sorumluluk alırlar.	1	2	3	4	5
2. Öğrenciler fırsat tanındığında derste aktif olmayı severler.	1	2	3	4	5
3. Başarısızlık yerine başarıyı ön plana çıkarmak daha önemlidir.	1	2	3	4	5
4. Öğrenme isteği öğrenci için doğal bir ihtiyaçtır.	1	2	3	4	5
5. Yanlış davranışlarının düzeltilmesi için öğrencilere ceza uygulamak gerekir.	1	2	3	4	5
6. Öğrenciler sınıfta uygulanacak yaratıcı aktivitelere karşı direnç gösterirler.	1	2	3	4	5
7. Dersleri daha ilginç hale getirmenin yolları aranmalıdır.	1	2	3	4	5
8. Öğrenciler yeni şeyler öğrenmeye heveslidirler.	1	2	3	4	5
9. Her öğrencinin yaratıcı bir yönü vardır.	1	2	3	4	5
10. Öğrenciler uygun davranışları sergileyerek öz denetim yeteneğine sahiptirler.	1	2	3	4	5
11. Sınıf içindeki öğrenme etkinlikleri öğrenciler için oyun oynamak kadar zevkli hale getirilebilir.	1	2	3	4	5
12. Öğrencilerin takdir/teşekkür almaya yönelik hevesleri yoktur.	1	2	3	4	5
13. Ders çalışmaları için öğrencilerin zorlanmaları gerekir.	1	2	3	4	5
14. Öğrencilerin dersi dinlemeleri için sıkı disiplin yöntemleri kullanılmalıdır.	1	2	3	4	5
15. Sınıfla ilgili kararlarda öğrencilerin görüşlerini almak gereklidir.	1	2	3	4	5
16. Öğrenciler tembeldir ve yönetilmeyi tercih ederler.	1	2	3	4	5
17. Öğrenciler ödevlerini hakkıyla yapmazlar.	1	2	3	4	5

EK-5

Görüşme Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni;

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Doktora programında yürüttüğüm tez çalışmam için veri toplamaktayım. Araştırmam, *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri İle Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine* yöneliktir. İlgili soru ve ifadelere vereceğiniz yanıtlar tarafımdan bilimsel veri elde etmek açısından kullanılacaktır. Bu yüzden ilgili soru ve ifadelere emin olduktan sonra cevap veriniz. Yapılan çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlı olarak şekillenecektir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Adem BEKTAŞ

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

Görüşülen Tarih:

Görüşülen Saat:

Görüşme Şekli (Yüz yüze, Telefon):

Görüşülen Öğretmenin Cinsiyeti:

Görüşülen Öğretmenin Rumuzu:

1. Soru: Yüz yüze eğitimde nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?
2. Soru: Online eğitimde nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?
3. Soru: Spor yarışmalarında nasıl bir liderlik stili sergilemektesiniz, bu konuda düşünceniz nedir?

EK-6

Kişisel Bilgi Formu (Öğrenci)

Değerli Öğrencimiz;

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Doktora programında yürüttüğüm tez çalışmam için veri toplamaktayım. Araştırmam, *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri İle Öğrenci Sportif Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine* yöneliktir. İlgili soru ve ifadelere vereceğiniz yanıtlar tarafımdan bilimsel veri elde etmek açısından kullanılacaktır. Bu yüzden ilgili soru ve ifadelere emin olduktan sonra cevap veriniz. Yapılan çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlı olarak şekillenecektir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Adem BEKTAŞ
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

1- Cinsiyetiniz?: ☐ Erkek ☐ Kadın

2- Okullar Arası Spor Yarışmalarına 5,6,7,8. Sınıfların herhangi birinde hiç Katıldınız mı?:

☐ Evet ☐ Hayır

3- Okullar Arası Spor Yarışmalarına 5,6,7,8. sınıfların herhangi birinde katıldıysanız hangi branşta Katıldınız? Not: 1'den fazla branşa katıldıysanız en etkili olduğunuz branşı işaretleyiniz.:

☐ Futbol ☐ Basketbol ☐ Voleybol ☐ Futsal ☐ Hentbol ☐ Badminton
☐ Yüzme ☐ Atletizm ☐ Güreş ☐ Masa Tenisi ☐ Bocce ☐ Karate
☐ Cimnastik ☐ Taekwondo ☐ Satranç ☐ Tenis ☐ Halk Oyunları ☐ Dart
☐ Bisiklet ☐ Okçuluk ☐ Diğer ☐ Okullar arası spor yarışmalarına katılmadım.

4- Okul Türünüz?: ☐ Devlet ☐ Özel

5- Okulunuzun Bulunduğu Yer?: ☐ Merkezi Okul (İl, İlçe Merkezi) ☐ Köy Okulu (Kırsal Alan)

6- Okulunuzun İlçesi Nedir?: ☐ Kepez ☐ Muratpaşa ☐ Konyaaltı ☐ Aksu ☐ Döşemealtı

7-Sınıfınız Nedir?: ☐ 5. Sınıf ☐ 6. Sınıf ☐ 7. Sınıf ☐ 8. Sınıf

EK-7

		Spor Karakter Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		Madde					
Dürüstlük	1	Farklı bir şekilde kaybediyor olsam da vazgeçmem.	1	2	3	4	5
	2	Oyun kurallarını her zaman kabul ederim.	1	2	3	4	5
	3	Kazansam da kaybetsem de her zaman kıbanımdır.	1	2	3	4	5
	4	Kazansam da kaybetsem de iyi oyun davranışı gösteririm.	1	2	3	4	5
	5	Kazansam da kaybetsem de elimden gelenin en iyisini yaparım.	1	2	3	4	5
	6	Hakem veya antrenör izlesin ya da izlemesin adil bir şekilde oynarım.	1	2	3	4	5
	7	Eğer birine faul yaparsam faul yaptığımı kabul ederim.	1	2	3	4	5
	8	Ne kadar çıldırsam da kurallara uyarım.	1	2	3	4	5
	9	Oyun içerisinde çılgına dönsem de herhangi bir kötü konuşma ya da asabiyet göstermem.	1	2	3	4	5
	10	Kimse izlemese de hile yapmam.	1	2	3	4	5
Anti-Sosyal	11	Kazanmak için kasıtlı bir şekilde kurallar ihlal edilebilir.*	1	2	3	4	5
	12	Rakibimi kızdırılabilir ya da rakibimle alay edilebilirim.*	1	2	3	4	5
	13	Kazanmak için oyun içerisinde bazen kaba ve saygısız olabilirim.*	1	2	3	4	5
	14	Yarışma süresince sinirlenirsem rakibime küfür edebilirim.*	1	2	3	4	5
	15	Kazanmak için rakip bir oyuncu sakatlanabilir.*	1	2	3	4	5
Merhamet	16	Eğer oyun sırasında rakipler düşerse kalkmaları için onlara yardım etmem gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
	17	Yapılan faul için özür dilemenin saygı göstergesi olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4	5
	18	İyi oyun davranışları sergilemenin önemli olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4	5
	19	Takım arkadaşlarımı ya da rakipleri iyi performans için cesaretlendirmenin önemli olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4	5
	20	Kaybetmiş olsam bile içten tebriklerimi sunabilmeyi istiyorum	1	2	3	4	5
	21	Bir rakip sakatlandığında kötü hissediyorum.	1	2	3	4	5
Sportmenlik	22	Bir yarışma sonrası oyuncular müsabaka sonuçlarını kabul etmelidirler.	1	2	3	4	5
	23	Oyuncular kazanmaya ya da kaybetmeye bakmaksızın ellerinden gelenin en iyisini yapmalıdırlar.	1	2	3	4	5
	24	Kaybetmiş olsam bile sonucu kabullenmek önemlidir.	1	2	3	4	5
Adalet	25	Oyun kurallarına uymak kazanmak kadar önemlidir.	1	2	3	4	5
	26	Farklı bir şekilde kaybediyor olsalar bile oyuncuların oyun kurallarına uymaları gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
	27	Kuralı bir şekilde oynamanın oyunun en önemli kısmı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Adem BEKTAŞ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü (2000-2004)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ens.,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi

Tezli Yüksek Lisans (2016-2018)

Doktora Öğrenimi: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitimi Bilimleri
Enstitüsü/ Benden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (2018-2022)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Makaleler

Okul Spor Yarışmalarına Aktif Olarak Katılan ve Katılmayan Bireylerin Öfke Düzeylerinin Değerlendirilmesi. **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE, 5. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi. 2018, Uluslararası, Hakemli, Elektronik, TR DİZİN.

Okul Spor Yarışmalarına Aktif Olarak Katılan ve Katılmayan 10-14 Yaş Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Ve Bireysel Sorumluluk Duygularının İncelenmesi. **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE, Asoscongress Alanya Uluslararası Sağlık ve Spor Bilimleri Kongresi. 2019, Uluslararası, Hakemli, Elektronik, TR DİZİN.

Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor Etkinlikleriyle Adölesanlarda Empati Gelişiminin İncelenmesi. **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE, Journal Social Research and Behavioral Sciences Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi ISSN:2149-178X Volume: 6 Issue: 12 Year: 2020. S.75-82, TR DİZİN.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Ortamları ve Spora Katılım Durumları ile Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). Tuba AYKAN, **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE, Journal Social Research and Behavioral Sciences Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi ISSN:2149-178X Volume: 6 Issue: 12 Year: 2020 S.139-149. TR DİZİN.

Ortaokullarda Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersi Müfredat Programı Kazanımlarının Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesi. Kadir PEPE, Çiğdem ALTUNTAŞ, **Adem BEKTAŞ**. SADAB 6th International Online Conference on Social Researches and Behavioral Sciences. 2020, Uluslararası, Hakemli, Elektronik, TR DİZİN.

Uluslararası Kitaplarda Yayımlanan Bölümler

Evaluation Of The Faculty Of Sport Sciences Students' Opinions On The Virtual Classroom Practice And Course Efficiency Within The Scope Of Distance Education Applied In The "Covid-19" Virus Fighting Process. Meriç ERASLAN, **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE, Educational Sciences Theory, Current Researches and New Trends/2021. Chapter IV.

Uluslararası Kongre, Sempozyum, Toplantılarda Sunularak, Programda Yer Alan Poster ve Sözel Bildiriler

Özel Ve Devlet Ortaokullarında Beden Eğitimi ve Spor Dersine Aktif Katılımı Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırılması. **Adem BEKTAŞ**. 4. Uluslararası Spor Bilimleri, Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi. 2017, Uluslararası, Hakemli, Elektronik, TR DİZİN.

Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Dersi ve Verimliliğini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. **Adem BEKTAŞ**, Kadir PEPE. 10. Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi. 2019, Uluslararası, Hakemli, Elektronik, TR DİZİN.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Meb (Halen)

Tarih : 10.06.2022

